

L'Economia Social i Solidària a la comarca del Vallès Oriental

**Una mirada a la realitat cooperativista
de la comarca (2018)**

Organitza:

Promou:

Amb el finançament de:

Índex

1. Presentació	Pàg. 5
1.1. La diagnosi com a fotografia	Pàg. 6
2. L'Economia Social i Solidària: què és, com i per què?	Pàg. 10
2.1. Què és?	Pàg. 10
2.2. Com?	Pàg. 13
2.3. Per què?	Pàg. 14
3. El Vallès Oriental: el context socioeconòmic de la comarca	Pàg. 17
3.1. Demografia	Pàg. 17
3.2. El teixit productiu	Pàg. 19
3.3. Renda familiar disponible bruta per càpita	Pàg. 23
4. Una mirada a l'ESS de la comarca del Vallès Oriental	Pàg. 25
4.1. Metodologia	Pàg. 25
4.2. Primera mirada: l'ESS al Vallès Oriental	Pàg. 29
4.3. Segona mirada: la realitat cooperativista al Vallès Oriental	Pàg. 45
5. Conclusions	Pàg. 69
6. Bibliografia	Pàg. 73
7. Annex	Pàg. 75

1

Presentació

Davant d'una situació d'emergència social, precarietat laboral i altres efectes resultat de la crisi econòmica del sistema capitalista actual, el Parlament de Catalunya va aprovar la Resolució 17/XI recalcant la necessitat d'afrontar aquestes problemàtiques mitjançant l'impuls d'una economia sostenible, arrelada al territori i que prioritzi la cohesió social. D'aquesta manera, l'**Economia Social i Solidària** – ESS d'ara endavant – es considera una eina primordial a l'hora de desenvolupar polítiques públiques i respostes institucionals pel foment i creació d'ocupació de qualitat impulsades conjuntament amb agents socials, econòmics i de la societat civil.

En aquesta línia, el programa Aracoop és el projecte promogut pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies mitjançant l'ORDRE TSF/315/2016 del 22 de novembre per la qual *“s'aproven les bases que han de regir la convocatòria de subvencions per a projectes generadors d'ocupació i creació de cooperatives i societats laborals, a través de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius, de Projectes Singulars i de projectes de coordinació dins del marc del programa Aracoop”*. Per tant, els Ateneus Cooperatius es defineixen com *“el centre cooperatiu de proximitat que desenvolupa projectes i activitats de foment i promoció de l'economia social, amb la voluntat d'esdevenir un espai referent i territori de trobada, coordinació, aprenentatge, innovació i suport a la creació de cooperatives i a les iniciatives d'economia social”*. Així, els Ateneus Cooperatius es podrien considerar antenes i altaveus de l'ESS, ja que identifiquen necessitats i oportunitats dels diversos sectors d'activitats econòmiques i, alhora, faciliten eines i serveis als projectes per tal de fer-los factibles i sostenibles.

La **Xarxa d'Ateneus Cooperatius d'Aracoop** actualment es compon per 14 ateneus arreu de Catalunya i més de 130 entitats públiques i privades que actuen de forma coordinada per potenciar l'ESS al territori, totes elles implicades en la creació i creixement d'empreses d'economia social i cooperatives, com ara la Confederació, les Federacions de cooperatives i La Confederació empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya. A més a més, els **Projectes Singulars** treballen paral·lelament als Ateneus Cooperatius per tal de generar noves línies de negoci, empreses i mercats en l'ESS aprofitant oportunitats estratègiques.

L'Ateneu Cooperatiu del Vallès Oriental va néixer al gener de 2018 de la mà de cinc cooperatives agrupades (Doble Via, Facto Assessors, Espai Assessor, SomContrapunt i l'Escola Sant Gervasi) i el Consell Comarcal del Vallès Oriental per tal de constituir-se com l'espai de trobada del cooperativisme i l'ESS a la comarca. La seva principal finalitat és detectar i donar resposta a les necessitats del territori, prestar serveis de referència per canalitzar els recursos de l'ESS i col·laborar per la transformació social a fi d'avançar cap a una societat justa i cohesionada. Per tant, els seus objectius s'articulen a l'entorn de sis eixos estratègics alineats amb el marc legislatiu vigent.

En aquest sentit, l'Ateneu Cooperatiu s'ha dotat de diversos recursos i eines concretes que possibiliten la seva activitat:

Eixos estratègics alineats amb el marc legislatiu vigent

- Diagnosi i visibilització de l'Economia Social i Solidària a la comarca.
- Accions de suport i acompanyament a la creació i desenvolupament de cooperatives, societats laborals i empreses d'inserció en empreses d'economia social i cooperativa.
- Promoció de la fórmula cooperativa dirigida a associacions i SCP.
- Promoció de la fórmula cooperativa per a la continuïtat d'empreses o entitats properes al tancament.
- Actuacions per fer conèixer i aprendre els models d'empresa cooperativa destinada a estudiants i professorat.
- Facilitar eines, recursos i suport per a la transformació en cooperatives destinat a professionals de l'àmbit d'assessoria i gestories.

Quins són els recursos i els serveis?

Informar sobre els diferents recursos disponibles en economia social i cooperativa.

Quines són les eines per a la seva execució?

Identificant les iniciatives de l'economia social i cooperativa del territori a través d'una diagnosi, elaborant un mapeig (format per "xinxetes d'ESS") i posant a disposició els materials i recursos del programa Aracoop:

www.aracoop.coop

Orientar i formar en els tràmits de constitució i gestió d'una empresa de l'economia social.

Organitzant formacions grupals, itineraris formatius, tallers, sessions d'acompanyament i assessorament en finançament ètic, assegurances ètiques, mercat social...

Formació en el coneixement de l'àmbit de l'economia social i les formes jurídiques associades per a joves de centres d'educació secundària i superior.

Desenvolupant tallers per a alumnes de centres d'educació secundària i superior, així com a equips docents i altres agents educatius.

Acompanyar a mida a associacions i SCP per a la l'elecció de la forma jurídica que té més encaix i suport a la constitució d'una empresa de l'economia social o bé orientar en processos de continuïtat d'empreses properes al tancament i reconversió sota la fórmula cooperativa per part de les persones treballadores.

Oferint atenció personalitzada, assessorament telefònic i en línia i garantint la qualitat del servei a través d'enquestes de satisfacció. Alhora, establint punts territorials d'assessorament fixes arreu de la comarca.

Jornades sobre empreses de l'economia social i bones pràctiques.

Participant i organitzant espais, taules territorials i fires relacionats amb el sector, promovent l'enxarxament, intercooperació i sinèrgies entre els projectes.

Laboratori de bones pràctiques i rèplica.

Elaborant un catàleg de bones pràctiques documentades en paper o audiovisuals de l'economia social i promovent la seva visibilització i difusió a través de jornades, mitjans de comunicació i xarxes socials.

D'aquesta forma, coordina els espais de referència i és la porta d'entrada a l'economia social de recursos i eines molt diverses des de jornades, fires i tallers, punts d'informació, acompanyaments i assessoraments fins a la difusió a les xarxes socials, mapeig, diagnosi de l'ESS al territori, elaboració d'un catàleg de bones pràctiques... Tot això des d'una perspectiva crítica i de reflexió col·lectiva, d'aprenentatge constant i cooperació. Els valors que guien la seva activitat són els de democràcia, igualtat, transparència, responsabilitat social i ecològica, solidaritat i participació.

1.1. La diagnosi com a fotografia

Per tal d'observar una realitat empírica, una de les principals eines d'investigació és la diagnosi, és a dir, la "radiografia" d'un entorn i el mapeig del seus agents, així com la descripció de les seves característiques polièdriques i dinàmiques de funcionament. Per tant, no tracta de recopilar un conjunt de problemàtiques, sinó que analitza els processos i les complexitats des d'una perspectiva holística. Alhora, els efectes d'una bona diagnosi social afavoreix a la visibilització d'agents infra-repre-

sentats, incrementa les seves possibilitats d'enxarxament i millora els processos de presa de decisions col·lectives en relació a les polítiques d'acció que calen desenvolupar (suport, acompanyament i consolidació) per un model emergent d'ESS.

Aquests elements es podrien considerar com els principals objectius del primer eix que encara l'Ateneu Cooperatiu per tal d'entendre de què es parla quan es fa referència a l'ESS, en aquest cas, del Vallès Oriental. Per tant, els objectius de la diagnosi que es presentarà a continuació són:

- Elaborar un recull en profunditat i actualitzat de les empreses cooperatives i la resta d'agents socioeconòmics que formen part de l'ESS a la comarca mitjançant una base de dades sistemàtica.
- Crear un mapa de les empreses cooperatives del Vallès Oriental amb un projecte en funcionament i actives, informació de contacte i descripció de la seva activitat.
- Entrevistar a les cooperatives identificades i analitzar el seu funcionament intern, així com les seves principals problemàtiques i potencialitats.
- Consolidar una metodologia d'anàlisi consensuada a través d'indicadors comparables a la realitat de la resta de comarques i, alhora, considerar les especificitats del territori.
- Realitzar un anàlisi quantitatiu agregat dels agents d'ESS i un anàlisi quantitatiu i qualitatiu de la realitat cooperativista de la comarca.
- Detectar bones pràctiques i elaborar fitxes mitjançant un model normalitzat d'iniciatives innovadores, democràtiques i transformadores, del seu impacte social, cultural o medi ambiental, així com l'afavoriment al desenvolupament territorial i cohesió social.

Aquesta sèrie d'objectius permetrà:

- Difondre la tasca de l'Ateneu Cooperatiu i realitzar un primer contacte amb les cooperatives del territori per tal de donar a conèixer els principis de l'ESS.
- Afavorir l'enxarxament i la creació de sinèrgies sostenibles entre les entitats.
- Entendre la realitat cooperativista del territori a fi de desenvolupar estratègies d'acció fonamentades i eficients.

Així, per tal de donar cabuda a totes aquestes qüestions en un informe concís i concret, s'ha estructurat el text en diverses seccions que s'exposaran a continuació amb caire orientatiu. En primer lloc, s'iniciarà una breu explicació de què s'entén per ESS exposant una definició del concepte, l'origen d'aquest i la seva trajectòria, així com la seva actual expressió per tal de comptar amb un marc teòric i conceptual de referència, equivalent a la resta de marcs conceptuals utilitzats pels Ateneus Cooperatius.

La diagnosi social no tracta de recopilar un conjunt de problemàtiques, sinó que analitza els processos i les complexitats des d'una perspectiva holística.

En segon lloc, es presentarà de forma introductòria la realitat del context socioeconòmic de la comarca, a grans trets, per tal de comparar-la a la realitat cooperativista mitjançant diversos anàlisis sociodemogràfics i econòmics. Aquest apartat voldrà donar resposta a preguntes com: fins a quin punt s'adequa el sector cooperativista a les necessitats del territori? Quins sectors són susceptibles de potenciar?

En tercer lloc, s'exposarà la metodologia mitjançant una descripció de les eines analítiques, les fonts utilitzades i les principals limitacions i reptes al llarg del procés de recerca i aproximació a la realitat d'ESS al territori. Seguidament, s'analitzaran les entitats que es consideren ESS, segons la "*Guia per mesurar l'Economia Social i Solidària des dels ens locals*" (Garcia Jané & Sánchez Griñó, 2017). Aquest apartat estarà compost per vuit seccions amb els resultats de cadascuna, en els quals s'explicarà cada forma jurídica i els seus indicadors corresponents. A continuació, es realitzarà una anàlisi quantitativa i qualitativa en profunditat de la realitat cooperativista de la comarca, de manera que anirà dirigida exclusivament al sector cooperativista d'entitats que s'articulin entorn la forma jurídica de "SCCL".

Donat que la realitat cooperativista a la comarca és altament heterogènia, l'anàlisi resultat de les entrevistes personalitzades aportarà informació que el qüestionari no ha pogut captar, sobretot en relació a les maneres de fer informals i altres informacions substancials, com ara l'origen i trajectòria de les cooperatives, les seves principals dificultats i potencialitats, així com el suport que consideren necessari. Finalment, s'extrauran les principals idees d'aquesta investigació en un apartat de conclusions.

2

**L'Economia Social
i Solidària: què és, com
i per què?**

L'economia post capitalista es caracteritza per un conjunt de pràctiques alternatives que es donen al llarg de tota la cadena de producció, comercialització, distribució, consum i crèdit i que, alhora, apropen sectors econòmics i moviments socials. L'ESS es pot entendre com un mètode de desenvolupament local per la manera en la qual complementa a l'administració pública i, alhora, al mercat tradicional – mentre contribueix a la cohesió social i resol els conflictes estructurals del mercat capitalista. Així, neix i s'inspira en moviments socials de la societat civil, de forma que aspira a la transformació social per tal de fer front a la deriva neoliberal actual (Marques, 2013).

2.1. Què és?

La Xarxa Intercontinental de Promoció de l'Economia Social Solidària – RIPESS, per les seves sigles en castellà – és l'entitat que agrupa les xarxes promotores de l'ESS des d'Amèrica Llatina i el Carib, Amèrica del Nord, Àfrica, Àsia i Oceania i advoca per l'impuls de la globalització de la solidaritat mitjançant respostes locals però coordinades a nivell mundial. Així, considera l'ESS com l'alternativa no només al sistema capitalista, sinó també a altres sistemes econòmics estatals o autoritaris. Per aquest motiu, aquest model es pot incloure com a “tercer sector” en tant que complementa al “primer sector” (àmbit privat) i al “segon sector” (àmbit públic) des d'una agenda transformativa i post capitalista. Els principis de l'ESS es basen en l'humanisme, democràcia, solidaritat, inclusió, subsidiarietat, diversitat, creativitat, desenvolupament sostenible, pluralitat, igualtat i justícia, així com el respecte a la integració dels països del Sud Global. La RIPESS caracteritza l'ESS com un model de propietat col·lectiva i autogestionada tant en l'entorn laboral com en el comunitari, el valor de la força de treball per la satisfacció i reconeixement social de la tasca i l'apoderament interconnectat a moviments socials que lluiten per la justícia social. No obstant això, RIPESS reconeix que la definició de l'ESS és un procés llarg i en constant construcció (RIPESS, 2015).

En aquesta línia, la Llei Espanyola 5/2011 de 29 de març d'Economia Social defineix l'economia social com “*el conjunt d'activitats econòmiques i empresarials que en l'àmbit privat [...] persegueixen bé l'interès col·lectiu dels seus integrants, bé l'interès general econòmic o social, o ambdós*” i actuen sota els principis de primacia de les persones per sobre del capital, gestió autònoma i transparent, democràtica i participativa. Així, l'article 5 de la Llei estableix que les entitats que s'articulen entorn aquesta definició són les cooperatives, mutualitats, fundacions i associacions que portin a terme activitat econòmica, les societats laborals, empreses d'inserció, centres especials de treball, confraries de pescadors, societats agràries de transformació i entitats singulars.

A Catalunya el debat sobre què és l'ESS es troba encara en procés de definició i consens dels criteris que delimiten aquest espai, ja que agrupa agents socioeconòmics altament heterogenis. El debat es troba latent, sobretot en referència a qui considera el què i el com. Per exemple, una empresa capitalista tradicional es podria articular entorn els principis de l'ESS o una cooperativa podria no expressar-se sota criteris de participació

**A Catalunya,
el debat sobre
què és l'ESS
es troba encara
en procés de
definició i consens
dels criteris que
delimiten aquest
espai, ja que
agrupa agents
socioeconòmics
altament
heterogenis.**

i democràcia. Per tant, com el polític Joan Subirats planteja: *“Els dubtes sorgeixen a l’entorn de la possibilitat que principis com solidaritat, qualitat de vida o sostenibilitat ecològica siguin prou sòlids per constituir les bases de la renovació política i democràtica que el nostre món requereix”* (Subirats, 2015). Alhora, afirma que *“el debat sobre l’economia social i cooperativa s’ha d’emmarcar en el procés d’accelerat canvi d’època que travessem, en què molts dels elements estructuradors de la vida i de la convivència social pateixen transformacions molt profundes”* (Subirats, 2015). Per tant, cal plantejar-se encara el rol de les entitats, les seves relacions amb el territori i valorar el seu compromís mitjançant eines consensuades i actualitzades, evitant la seva “romantització”. Alhora, l’ESS no garanteix el desenvolupament local només en funció del nombre d’entitats ESS aglutinades en un territori, sinó que ha d’anar acompanyada d’una estratègia territorial i democràtica, i d’un arrelament local amb una “voluntat transformadora explícita” (Miró i Acedo, 2018).

Per aquesta raó, entitats com la Xarxa d’Economia Solidària (XES) coordinen les reflexions col·lectives sobre criteris i conceptes. La XES defineix l’ESS a la seva proposta de Llei d’Economia Social i Solidària de Catalunya (2015) com *“l’àmbit format per un conjunt d’iniciatives socioeconòmiques els membres de les quals, de manera associativa, cooperativa, col·lectiva o individual, creen, organitzen i desenvolupen democràticament, i sense que necessàriament tinguin ànim de lucre, processos de producció, d’intercanvi, de gestió, distribució d’excedent, moneda, de consum i de finançament de béns i serveis per satisfer necessitats. Promovent relacions de cooperació i autogestió, defensant els béns comuns naturals i culturals i transformació igualitària de l’economia i la societat; amb la finalitat del bon viure i la sostenibilitat i la reproducció de la vida del conjunt de la població”* (Miró i Acedo, 2018).

Per tant, malgrat que les diverses definicions parteixen d’una mateixa base conceptual i normativa, les diferències es troben ancorades sobretot en la delimitació dels agents que s’inclouen en aquest espai. Alhora, es pot observar que, tot i no ser definicions contradictòries, els conceptes es concreten i s’adapten a mesura que va disminuint el nivell territorial i és per aquesta raó que la definició més propera a la tasca que aquí ens ocupa s’emmarca en la conceptualització de la XES i la resta d’entitats locals, les quals recalquen la importància de la voluntat transformadora dels projectes, el seu arrelament territorial local i l’impuls a l’economia de proximitat. Per acabar de concretar, l’organització Pam a Pam (Federació Setem) s’ha encarregat d’establir i unificar 15 criteris per delimitar l’ESS a Catalunya:

- **Democràcia interna:** mesures que promoguin la participació activa i igualitària de totes les persones membres a la presa de decisions i que treballin diferències de rang i privilegi entre les participants.
- **Desenvolupament personal:** respostes des de l’àmbit local, de participació i de cures, així com mecanismes de conciliació de la vida personal i la laboral. Co-responsabilitat, empatia i voluntat d’assumir col·lectivament.

- **Perspectiva feminista:** mirada feminista per evitar reproduir els rols de gènere que generen asimetries entre homes i dones i altres identitats.
- **Condicions de treball:** condicions de treball dignes per evitar el desequilibri en la categorització del treball, contractes estables, jornades laborals coherents amb el volum de tasques i salaris superiors als recollits als convenis.
- **Proveïdores:** proximitat i respecte als drets laborals de comercialització justa.
- **Intercooperació:** prioritat a treballar amb altres iniciatives d'ESS, potenciant la construcció del mercat social, per tal d'establir un circuit econòmic i de satisfacció de necessitats en tots els àmbits (la producció, la distribució, el consum i el finançament).
- **Llicències lliures i obertes:** impacte social positiu en l'elaboració o ús de continguts, ja sigui programari, coneixement, material gràfic, audiovisual i musical.
- **Transparència:** trenca amb l'opacitat del sistema capitalista incloent sistemes de gestió financera d'entitats de banca ètica, cooperatives de finances ètiques o altres grups d'autofinançament.
- **Gestió financera:** ús de finances ètiques tant en l'estalvi, el préstec com en l'operativa.
- **Cohesió social:** espai inclusiu, superant exclusions i discriminacions per motius d'ètnia, cultura, orientació afectivo-sexual, diversitat funcional, de gènere...
- **Transformació social:** mirada anticapitalista i contribució a la eradicació d'injustícies inherents al sistema capitalista i construcció d'alternatives.
- **Arrelament territorial:** adequació de les iniciatives a les realitats locals.
- **Sostenibilitat ambiental:** consciència i aposta per l'ecologia tant per la producció, comercialització i mobilitat.
- **Gestió de residus:** entendre capacitat dels ecosistemes de regenerar i absorbir els recursos i residus que generen.
- **Consum energètic:** superar el model energètic i apostar per la reducció del consum en l'activitat, us d'energies renovables i treballar per una sobirania energètica.

En aquest sentit, per tal d'aproximar-se a aquesta realitat de la forma més precisa possible, s'ha d'adaptar una postura multidimensional i entendre que l'ESS treballa de forma holística. En primer lloc, és un projecte econòmic i social, en tant que té com a objectiu oferir i intercanviar béns i serveis així com resoldre necessitats d'inclusió social. En segon lloc, és un projecte cultural i medi ambiental, ja que busca promoure i respectar la diversitat de les realitats culturals i el medi natural. En tercer lloc, és un projecte de gestió territorial en la mesura en què

desenvolupa mètodes per promoure el desenvolupament local a partir de recursos endògens. Finalment, es tracta d'un procés constant de producció de coneixement i aprenentatge de les diferents experiències, així com un projecte polític regit per principis d'igualtat, democràcia, coresponsabilitat i governança (Marques, 2013). És per aquest motiu que es parla de planificació "público-cooperativa-comunitària", concepte que fa referència a la necessitat de democratitzar l'economia mitjançant un "enfortiment socioeconòmic local" per tal d'articular el conjunt d'agents que participen en els processos econòmics des d'empreses, associacions, veïnes, treballadores, usuàries i consumidores (Miró i Acedo, 2018).

A més a més, cal destacar que l'ESS és una economia feminista, no només pel rol important i presència creixent de les dones, sinó també en relació a les seves propostes econòmiques (així com metodològiques i epistemològiques) que busquen transformar la pròpia disciplina tenint en compte la prioritització del benestar de les comunitats i satisfacció de les necessitats bàsiques de les persones per sobre de l'acumulació de capital (Carrasco, 2006). Alhora, l'economia feminista busca la recategorització de conceptes per tal de desdibuixar el que anomenen el "biaix androcèntric" o la figura de "l'homo economicus" en els paradigmes econòmics hegemònics, que legitimen la desigualtat de gènere actual (Carrasco, 2006). L'economia neoliberal pretén allunyar-se de la moral i la política per tal de semblar objectiva, però no existeix cap economia "neutra" i cal desconfiar de les economies que així ho pretenen.

2.2. Com?

Què significa això, a la pràctica, i de quina manera es desenvolupen aquests principis teòrics? Les economies crítiques s'apoderen mitjançant un consum responsable, comerç just, agroecologia, horts comunitaris, inserció sociolaboral, centres de recuperació i reciclatge, finances ètiques, comunicació alternativa, treball col·laboratiu, entre moltes d'altres variants d'innovació social (Jané, 2012). Aquestes iniciatives tenen diferents objectius i diferents formes de funcionar d'una forma variada i heterogènia, però totes inclouen la idea de satisfer les necessitats de les persones per sobre de la maximització de beneficis i es regeixen per els principis de cooperació, interdependència, democràcia i equitat. D'aquesta manera, l'ESS funciona dins del món capitalista, però utilitza una lògica de funcionament i energia alternativa (Marques, 2013) per tal de posar a la pràctica el que es coneix com el "Buen Vivir".

Tot i que és una realitat poc coneguda, les iniciatives d'Economia Social i Solidària són extenses arreu del món: al Quebec, **Desjardins** és un banc cooperatiu que agrupa més de 4 milions de socis, a Brasil el **Movimiento de los Trabajadores Sin Tierra** organitza els camperols del país, els anomenats **Seikatsu** o clubs de consum del Japó o el diari cooperatiu **Die Tageszeitung** a Alemanya, així com un llarg etcètera (Jané, 2012). Les cooperatives d'habitatge en cessió d'ús - o el model *Andel* - són extenses als països escandinaus i cada vegada més s'erigeix com la principal opció d'habitatge. A Catalunya els exemples són extensos en molts i diversos sectors d'activitat,

des de cooperatives de treball, serveis o consum, fins a cooperatives d'habitatge i altres iniciatives sociocomunitàries: **Arç cooperativa**, dedicada a les assegurances ètiques; **Coop57**, entitat que impulsa el finançament ètic; **Som Energia**, que aposta per l'eficiència energètica; **Som Mobilitat**, que desenvolupa formes de mobilitat sostenible; o la cooperativa d'habitatge en cessió d'ús **La Borda**. També organitzacions com **Mujeres Pa'lante**, que defensen els drets de les dones dedicades al món de les cures, o **Diomcoop**, cooperativa de venedors ambulants de Barcelona, són entitats que s'erigeixen com a eines de transformació social.

Totes aquestes formes s'articulen a l'entorn de pràctiques innovadores i creatives basades o impulsades per treballs voluntaris o d'activisme social. En aquests espais, es plantegen idees i s'experimenten com laboratoris socials resultat de la "intel·ligència col·lectiva" i basats en l'autoorganització (Miró Acedo, 2012). Al mateix temps, els projectes busquen estratègies per garantir la seva sostenibilitat i estabilitat, fet que permet la seva reproducció i proliferació (Miró Acedo, 2012).

D'aquesta manera, tots aquests elements busquen expressar-se durant Fòrum Social Mundial de Confluència de les Economies Transformadores que se celebra a Barcelona durant les primeres de 2019 i 2020, coorganitzat per la XES, RIPESS i REAS per tal d'iniciar un procés de confluència entre tot aquest conjunt de pràctiques que s'emmarquen en l'ESS i unir forces, solucions i pràctiques per afrontar reptes globals des d'iniciatives locals.

2.3. Per què?

Cal recordar que l'ESS impulsa propostes i mètodes que no són recents, sinó que es troben arrelades a pràctiques antigues africanes, egípcies, gregues i romanes. Pobles indígenes a Sud-Amèrica o a l'Àfrica es basen en economies tradicionals i comunitàries de suport mutu (Beltran, 2012). De la mateixa forma, al llarg del segle XIX i en plena època de la Revolució Industrial, van proliferar arreu d'Europa mètodes moderns d'organització social i econòmica articulats entorn l'associacionisme, el cooperativisme i pràctiques d'ajuda mútua basats en els postulats socialistes utòpics de Robert Owen, Rochdale, Fourier i Proudhon, entre d'altres (Moulaert & Ailenei, 2005).

A Catalunya el moviment cooperativista va tenir una influència important a principis del segle XX, sobretot pel que fa a l'auto-gestió de fàbriques tèxtils. El moviment obrer català – i també al conjunt de l'estat espanyol – va patir greus repressions franquistes, sobretot al llarg de la Guerra Civil (1936-1939), fet que va enfortir la presència de pràctiques cooperativistes per fer front als diversos reptes tant a la ciutat com en el món rural. Un cop recuperada la democràcia, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei de Cooperatives l'any 1993, fet que va permetre l'establiment d'un marc legal modern per a la proliferació de cooperatives al país. Tot i que aquesta forma jurídica encara no sigui la predominant, el cooperativisme segueix en constant creixement (Jané, Via & Xirinacs, 2001).

Per tant, la raó de ser de l'ESS prové d'un llarg procés històric de construcció col·lectiva, no només a Catalunya sinó també arreu del món. Malgrat que no sempre s'ha expressat de la mateixa manera o amb la mateixa intensitat, es pot afirmar que l'actual model d'ESS és emergent i ofereix una alternativa heretada de lluites predecessores.

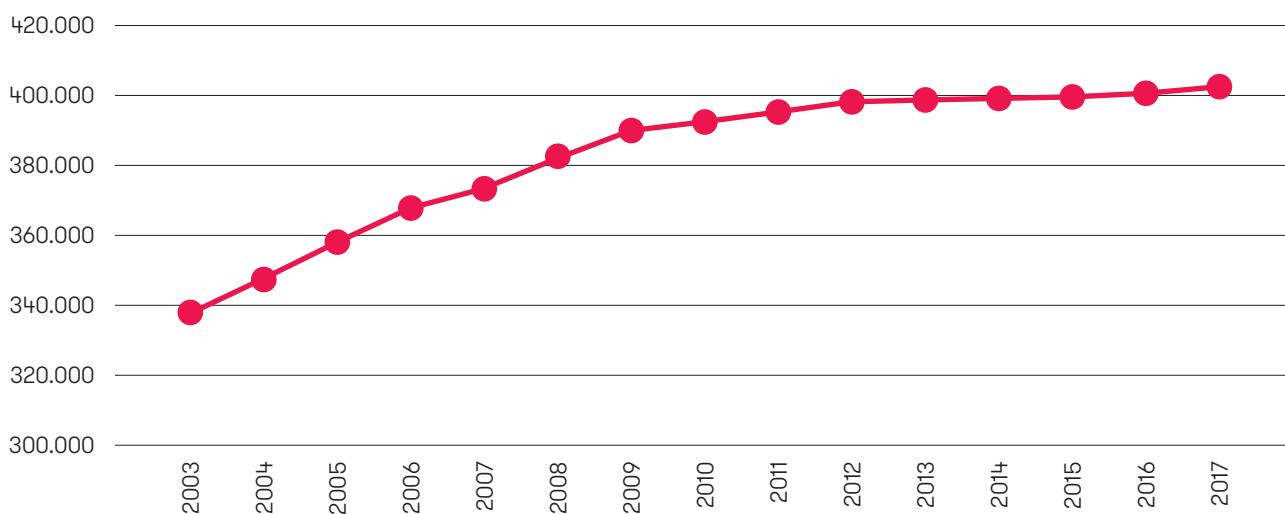
3

**El Vallès Oriental:
el context
socioeconòmic
de la comarca**

Per poder entendre la realitat de l'ESS a la comarca cal tenir en compte el context socio-econòmic del territori. Així, en aquest apartat s'exposarà de manera introductòria la realitat local del Vallès Oriental, des de la seva distribució demogràfica, el seu teixit productiu fins a la renda disponible de les famílies, mitjançant diversos indicadors. A grans trets, aquesta informació serà de gran utilitat per tal de comparar-la amb la realitat cooperativista i donar respostes a preguntes com: fins a quin punt s'adequa el sector cooperativista al territori? Quins sectors es podrien potenciar?

3.1. Demografia

Segons les dades del darrer padró oficial corresponent a 2017, la població de la comarca és de 403.259 persones, de les quals 202.106 són dones i 201.153 són homes. L'evolució poblacional es dibuixa amb una línia ascendent, però la comarca viu una dinàmica demogràfica d'estancament degut al creixement moderat. Especialment el menor ritme d'arribada de població nouvinguda i el retorn als països d'origen de persones immigrants procedents de l'Amèrica del Sud són els factors que han causat aquesta frenada del creixement.

Evolució de la població del Vallès Oriental (2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'IdesCat. Padró municipal d'habitants.

Durant el període 2007-2017 la comarca ha registrat un increment demogràfic de més de 30.000 persones. Gran part d'aquest creixement demogràfic s'explica per les aportacions migratòries, tant d'origen estranger com d'origen metropolità. La població d'origen estranger a la comarca suposa el 8,2% de la població total.

L'estructura de la població comarcal per edat i gènere indica que la població s'està envellint. Si s'observa la piràmide de població, podem comprovar que els grups d'edat que més població concentren són dels 30 anys fins als 65 anys. Entre els dos gèneres no hi ha diferències pel que fa a l'estructura de població segons l'edat. La mitjana d'edat de la població a la comarca és de 39,3 anys.

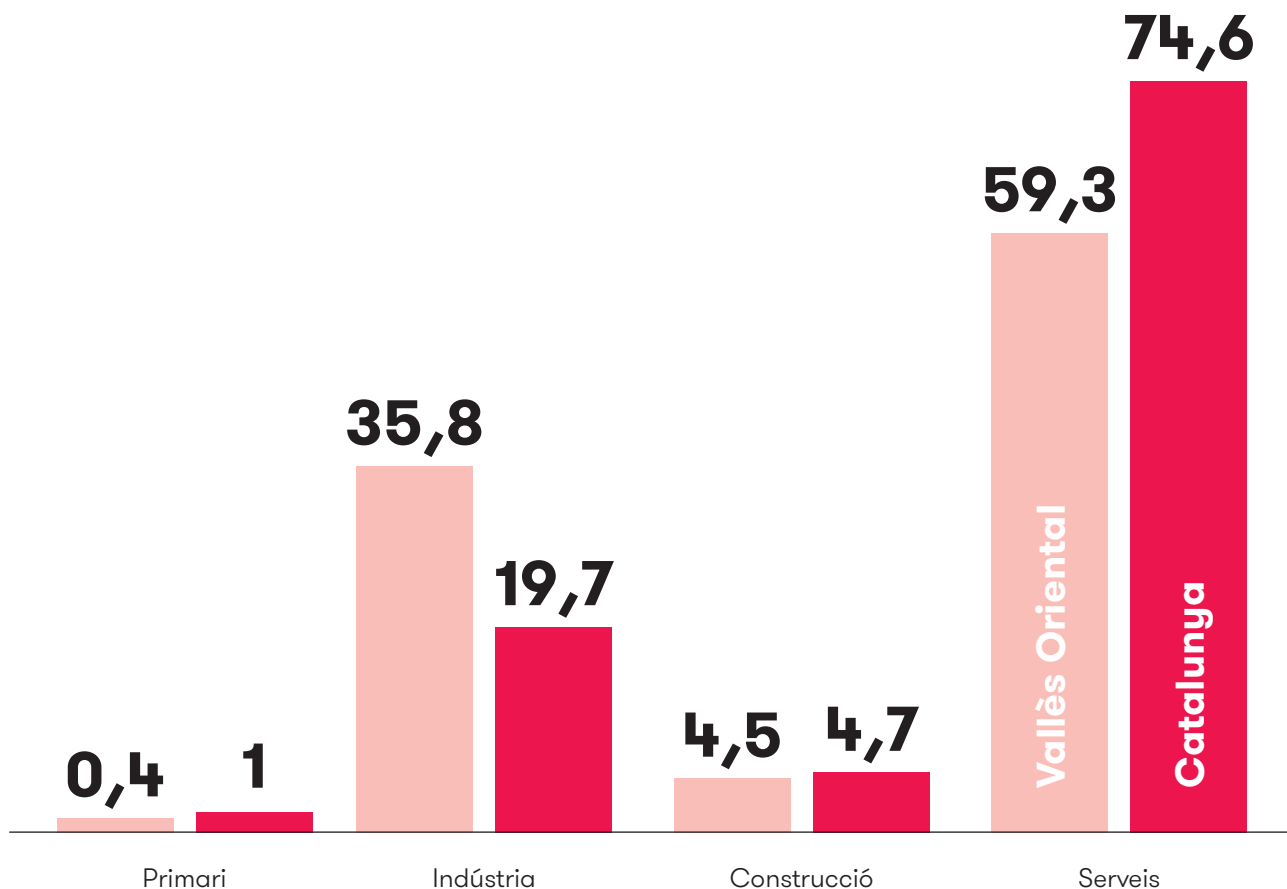
Piràmide poblacional del Vallès Oriental (2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'IdesCat. Padró municipal d'habitants.

Aquest envelliment poblacional es pot corroborar amb l'índex de tendència, el qual és de 82,25 a la comarca. Aquest índex indica la dinàmica demogràfica i quan és inferior a 100 implica una reducció de la natalitat, envelliment i/o menor creixement.

3.2. El teixit productiu

Les dades del PIB comarcal (dades de 2015) descriuen perfectament la particularitat de l'estructura productiva del Vallès Oriental: la major contribució al PIB comarcal la realitza el sector serveis (59,3%), tot i que molt per sota del que aquest sector representa en el PIB català (74,6%). De fet, el fort pes i presència del sector industrial a la comarca (35,8%) és el que explica que el pes del sector serveis a l'estructura productiva comarcal sigui inferior – al conjunt català, la indústria no arriba a representar més del 20%. Aquest fet només es viu a les comarques metropolitanas del Vallès Oriental i l'Alt Penedès, ja que a la majoria de comarques el sector serveis és el que més rellevància té en el PIB, seguit de la indústria i la construcció, mentre que l'agricultura manté un paper marginal.

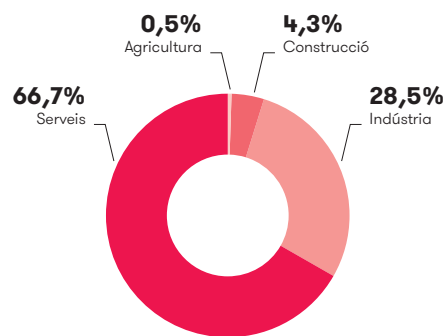
Estructura del PIB en percentatge (2015)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de BBVA Resarch.

La distribució sectorial de l'activitat econòmica es pot mesurar també amb el nombre de contractes i empreses per cada sector, ja que són bons indicadors del teixit productiu de la comarca.

En el cas de la contractació, durant el 2017 es van efectuar 154.379 contractes, dels quals el 66,7% es concentren en el sector serveis. El segon sector amb més capacitat contractual és l'industrial amb 28,5% de contractes. El sector de la construcció i el de l'agricultura representen gairebé el 5% del total de contractes.

Pel que fa als centres de cotització (les empreses), presenten el mateix patró sectorial que mostren les dades de contractació i del PIB; el sector serveis és el predominant, seguit de la indústria, la construcció i l'agricultura. Concretament el 71,3% de les 12.474 empreses registrades estan relacionades amb activitats de serveis. La indústria concentra el 17,4% d'empreses de la comarca, la construcció el 10,5% i l'agricultura el 0,8%.

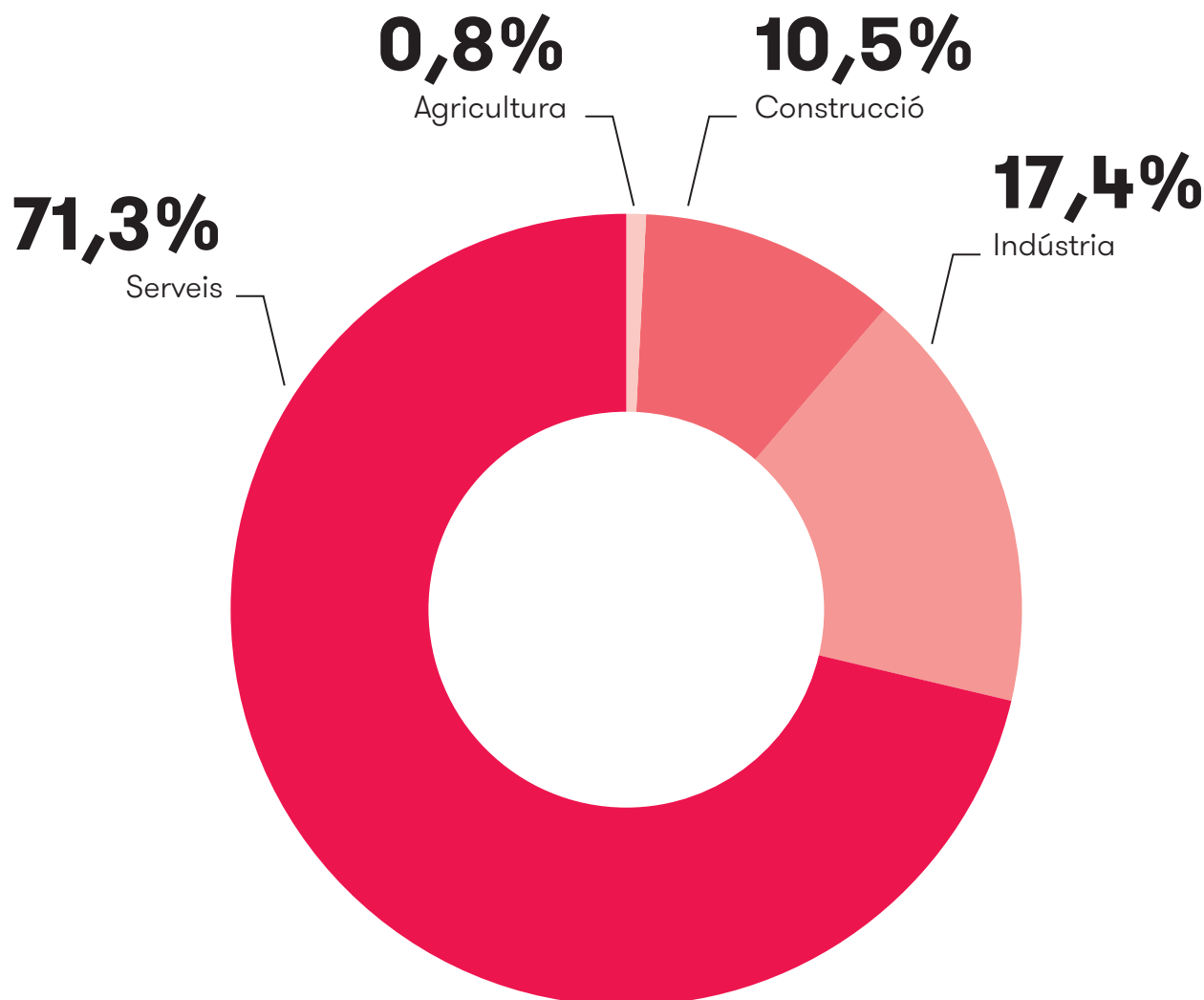

Pes dels contractes per sectors (2017)

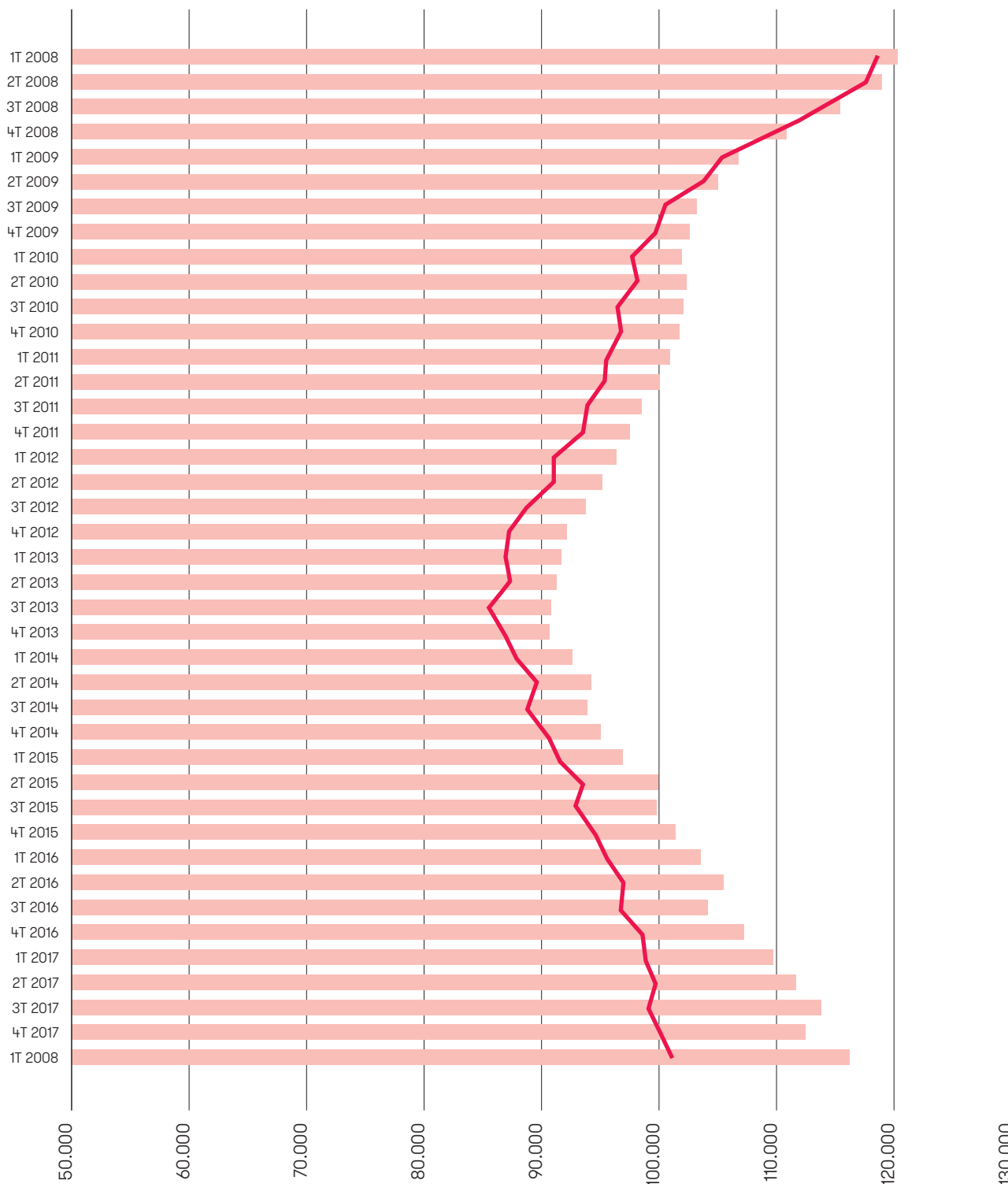
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'OTMP.

Pes de les empreses per sectors (1r Trimestre 2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INSS.

Des de l'inici de la crisi econòmica es veu una clara davallada tant en el nombre d'empreses com en d'assalariats. A finals del 2013 es va iniciar una recuperació d'ambdós components. Tot i aquest constant creixement del nombre d'empreses registrades i del nombre d'assalariats, encara no s'ha arribat als nivells previs a la crisi.

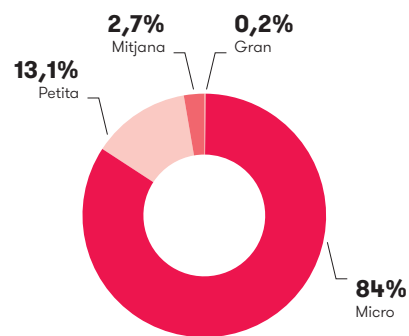
Evolució d'empreses i assalariats (1r Trimestre 2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INSS.

En el primer trimestre de 2018 l'estructura empresarial està encapçalada per la microempresa: el 84% de les empreses tenen menys de 10 treballadors, el 13,1% tenen entre 11 i 50, el 2,7% entre 51 i 250 i el 0,2% més de 250 treballadors.

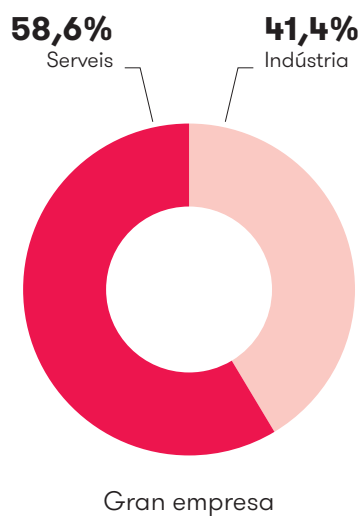
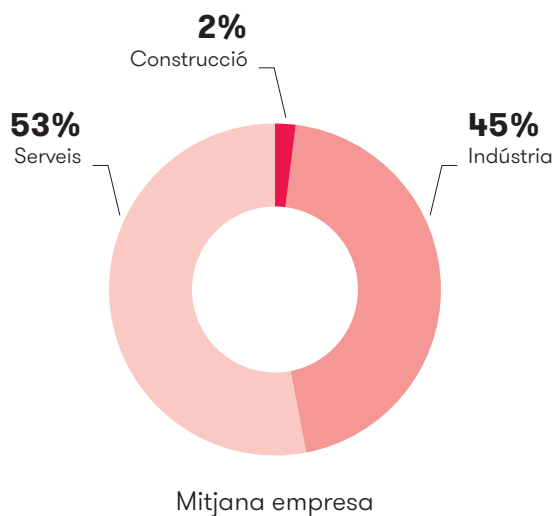
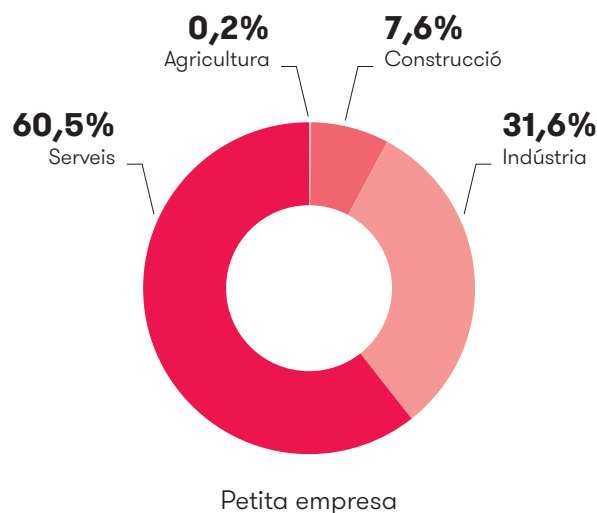
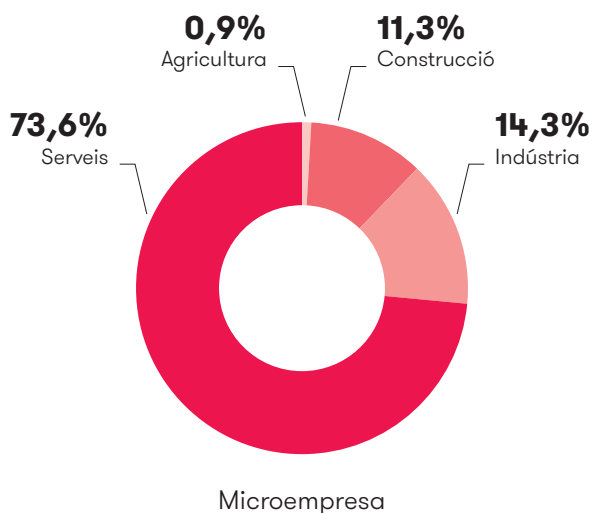
La distribució sectorial difereix entre els quatre grups de grandària empresarial. Pel que fa al grup més comú de la comarca, les microempreses, la majoria d'aquestes (el 73,6%) formen part del sector serveis. Les del sector industrial representen un 14,3%, les relacionades amb la construcció un 11,3% i l'agricultura un 0,9%.

A trets generals, el sector de la indústria té un teixit empresarial de mitjana i gran empresa, el sector de la construcció es concentra en la micro i la petita empresa, i el de l'agricultura, principalment, en la micro.

Estructura empresarial (1r Trimestre 2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INSS.

Pes dels sectors per estructura empresarial (1r Trimestre 2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'INSS.

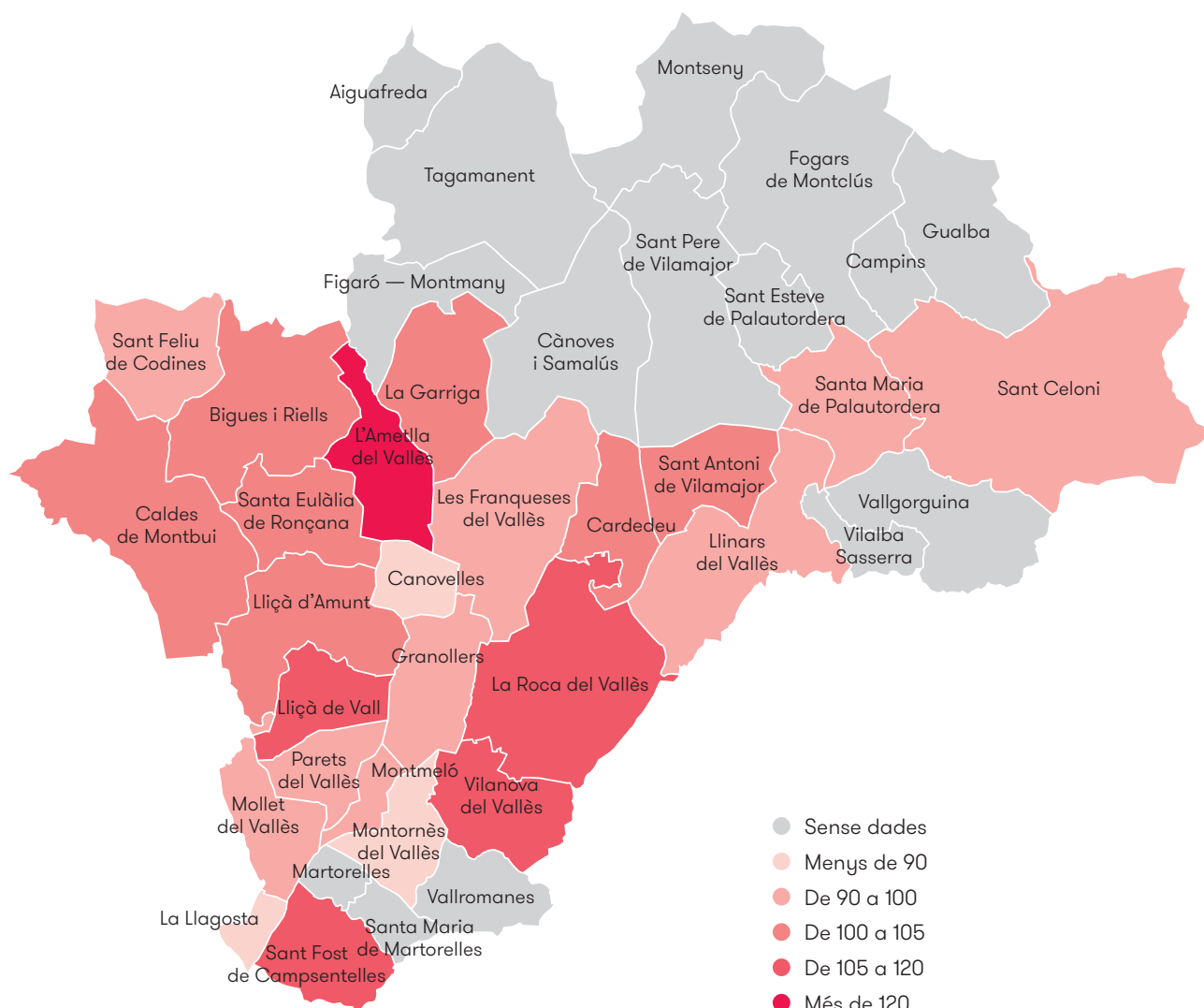
3.3. Renda familiar disponible bruta per càpita

Ara bé: quin impacte té l'activitat econòmica derivada del teixit productiu sobre les famílies de la comarca? Aquesta realitat es pot mesurar a partir de la Renda Familiar Disponible Bruta (RFDB). La RFDB és un indicador macroeconòmic que mesura la renda que les famílies disposen per destinar-la al consum o a l'estalvi, tenint en compte la retribució rebuda per aportar a l'activitat productiva, les prestacions socials, els impostos i altres despeses. D'aquesta manera, permet conèixer la capacitat de despesa o d'estalvi de les famílies per comarques i municipis majors de 5.000 habitants.

La RFDB de les famílies del Vallès Oriental se situa en 16.600 euros l'any 2015 i es troba entre les quatre comarques amb la renda mitjana per càpita més alta. El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Vallès Occidental són les que encapçalen el rànquing. Tot i que la comarca presenta una RFDB per càpita força alta, la diferència entre la renda més alta i la més baixa és de 7.800 euros. En altres paraules, el municipi amb més renda per càpita gairebé registra el doble que el municipi amb menys renda, fet que mostra una desigualtat important entre municipis.

Renda bruta familiar disponible per càpita. Index Catalunya = 100 (2015)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'IdesCat.

4

**Una mirada a l'ESS
de la comarca del Vallès
Oriental**

La mirada a l'ESS del Vallès Oriental s'ha dividit en dues parts: la primera mirada està dirigida a l'anàlisi de l'ESS a nivell agregat analitzant totes les entitats que es consideren ESS de forma agrupada mentre que a la segona mirada, el zoom s'aproximarà a les cooperatives analitzant les seves característiques de forma detallada i profunda, per tal d'extreure les principals conclusions i observar les tendències del sector. Abans, però, s'exposa la caixa d'eines que s'ha utilitzat per desenvolupar aquesta diagnosi.

4.1. Metodologia

4.1.1. Criteris per delimitar la mostra

D'acord amb la "Guia per mesurar l'Economia Social i Solidària des dels ens locals" s'estableix un conjunt de criteris per l'anàlisi de l'ESS, els quals s'han seguit i utilitzat en aquesta diagnosi. Així, les entitats que es consideren part de l'economia social, i d'acord amb la Llei 5/2011 d'economia social, són:

- **Cooperatives:** agràries, de consumidors i usuaris, de crèdit, d'ensenyament, d'habitatge, de segon grau, de serveis, de treball associat, integral i sanitària. Així, existeixen cooperatives amb o sense afany de lucre.
- **Mutualitats:** mutualitats de professionals, mutualitats de caràcter empresarial, associatiu o cooperatiu, de caràcter escolar i de petita dimensió.
- **Associacions i fundacions:** associació o fundació del tercer sector social, associació o fundació agroecològica amb activitat econòmica (banc de llavors, banc de terres, grup de consum agroecològic, entitat de custòdia del territori, entitat de gestió d'una fira agroecològica, hort comunitari), associació o fundació cultural amb activitat econòmica, associació o fundació de finances ètiques (comunitat autofinançada, associació o fundació de finances ètiques, entitat de gestió d'una moneda comunitària), associació sociocomunitària (banc d'energia, banc de temps, mercat d'intercanvi, grup de criança compartida, entitat de gestió d'un bé comú).
- **Societats agràries de transformació**
- **Societats laborals**
- **Confraria de pescadors**
- **Empreses d'inserció dependent d'una empresa mercantil privada**
- **Centres especials de treball dependent d'una empresa mercantil privada**
- **Altres iniciatives sociocomunitàries**

Per tant, aquestes són les entitats que han conformat el primer cens de l'ESS a la comarca del Vallès Oriental. Ara bé, com que el conjunt d'empreses o entitats agrupades en aquestes

tipologies impliquen una densitat d'anàlisi important, per limitacions de caire temporal no ha sigut possible analitzar-les en profunditat, sinó que s'ha desenvolupat una anàlisi agregada mitjançant un seguit d'indicadors explicatius. És per aquesta raó que l'univers o població que s'ha escollit per tal de realitzar una primera fase de diagnosi de l'ESS a la comarca és el grup de cooperatives i les seves subcategories. D'aquesta manera, s'ha procedit a una anàlisi quantitativa i qualitativa d'aquest primer grup, ja que també es considera la forma jurídica d'ESS per antonomàsia. Així, es tracta d'una recerca empírico-descriptiva que ajudarà a respondre la següent pregunta: com és la realitat cooperativista al Vallès Oriental?

4.1.2. Eines i fonts utilitzades

Per desenvolupar la recerca cal una caixa d'eines que s'utilitzarà per l'aproximació a aquestes realitats: fonts d'informació i dades, qüestionaris de les enquestes i entrevistes.

En primer lloc, les principals fonts d'informació i dades s'han extret dels diversos registres disponibles on totes aquestes entitats es troben inscrites. Així, existeixen tant registres públics (Generalitat de Catalunya) o bé registres privats (altres directors del sector). També, l'efecte "bola de neu" és important a l'hora d'accedir a altres entitats que no constin en els registres, sobretot en relació a les iniciatives sociocomunitàries que tenen un caràcter més informal. Per cada tipologia existeixen registres diferents, de manera que els que han sigut consultats per aquesta recerca són els següents:

- **Registre de Cooperatives i Societats Laborals de Catalunya:** extret de la Direcció General d'Economia Social, del Tercer Sector, les Cooperatives i l'Autoempresa. Aquest registre ha requerit una sol·licitud prèvia.
- **Registre de Mutualitats de previsió social:** extret del fitxer en línia de la web del Departament de Vicepresidència, Economia i Hisenda.
- **Registre d'Associacions i Fundacions:** extret del fitxer en línia de la web del Departament de Justícia.
- **Registre d'Empreses d'Inserció:** extret del fitxer en línia de la web del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- **Registre de Centres Especials de Treball de Catalunya:** extret del fitxer en línia de la web del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- **Llistat d'altres iniciatives sociocomunitàries:** extret del mapeig del IGOP-UAB "Mapa d'Innovació Social a Catalunya" dins del projecte "Barris i Crisi. Projecte sobre dinàmiques de segregació urbana i innovació social davant la crisi". Altrament, en aquest grup també s'han consultat les cooperatives d'alumnes com a projectes d'innovació social, extretes del directori de "la Federació de Cooperatives d'Alumnes de Catalunya".

→ També s'han consultat diversos directoris d'entitats referents del sector. Els que han sigut més consultats són els directoris desenvolupats per la Xarxa d'Economia Social (XES) i Pam a Pam, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC), Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya i la Taula d'Entitats del Tercer Sector, entre d'altres.

D'aquest conjunt de registres s'han extret diversos llistats de totes les entitats inscrites d'acord amb cada tipologia. En aquest sentit, després d'una primera anàlisi visual de les bases de dades, s'ha observat que els possibles indicadors comparables són: el nombre d'entitats, la seva forma jurídica, el seu sector d'activitat, la seva distribució geogràfica i l'any de la seva constitució. Per tant, a partir de tota aquesta informació agregada s'ha pogut extreure una sèrie de conclusions mitjançant una anàlisi quantitativa, a excepció de les iniciatives sociocomunitàries i les cooperatives d'alumnes que únicament es podran recopilar, ja que no existeix informació suficient per una anàlisi quantitativa.

En segon lloc, s'ha realitzat un zoom a la tipologia de cooperatives, és a dir, aquelles entitats classificades en la forma jurídica "SCCL". Com ja s'ha mencionat anteriorment, degut al volum del conjunt d'entitats ESS no es podran analitzar amb més detall, però pel cas de les cooperatives s'han utilitzat dues eines per aproximar-nos a la seva realitat. Així, després d'un extens procés de neteja i validació de les dades s'ha establert una mostra per a l'estudi a les quals s'han administrat, d'un costat, les enquestes i, de l'altra, les entrevistes.

Les enquestes estan formades per un qüestionari bàsic facilitat per la XES per garantir la seva comparabilitat, però també adaptat a les especificitats del territori. La comissió de balanç social de la Xarxa d'Economia Solidària ha contribuït a la definició dels indicadors i la metodologia a emprar per a la recollida de dades. El gruix de les dades i indicadors proposats es corresponen amb el balanç social de la XES i amb la "Guia per mesurar l'economia social i solidària des dels ens locals" elaborada per la Diputació de Barcelona. El qüestionari recull la informació necessària per tal de mesurar la realitat cooperativista i es troba dividit en set blocs d'indicadors: dades generals, dades econòmiques, equitat i democràcia, medi ambient, compromís social, qualitat laboral i TIC. Per tant, d'aquest conjunt d'indicadors i variables recollides es poden extreure informacions clares i, sobretot, comparables en relació a la base social que componen les cooperatives, les seves xifres econòmiques, el grau de qualitat democràtica tant directa com representativa de les organitzacions, així com la igualtat d'oportunitats, el seu impacte ambiental i energètic, la seva sensibilitat en matèria de participació, implicació i apoderament social, millora de les condicions laborals i el seu grau de compromís amb el programari lliure i conscient. La tècnica principal per administrar les enquestes ha sigut l'assistida i de forma personal, majoritàriament, però també telefònica en casos d'excepció.

Les entrevistes han sigut útils per abordar tota aquella informació que el qüestionari, per la seva naturalesa, no ha pogut captar. Les entrevistes han estat semiestructurades, és a dir, d'acord amb un conjunt de blocs temàtics sense preguntes concretes ni tancades. Això ha permès detectar, principalment,

la raó de ser dels projectes i les casuístiques de cada projecte, la seva trajectòria, detectar les seves bones pràctiques i formes de fer, així com analitzar les seves principals dificultats, amenaces, fortaleses i oportunitats (DAFO). Al mateix temps, al llarg de les converses també s'ha afegit un apunt sobre el suport que consideren necessari per part de l'Ateneu Cooperatiu i les respostes han estat extenses, fet que ha ofert un feedback altament interessant.

4.1.3. Principals limitacions

Al llarg d'aquest procés de recerca s'han presentat diverses limitacions que cal enumerar en tant que, alhora, també formen part de les diverses fases d'una diagnosi i, d'alguna forma o altra, també han limitat les conclusions extretes.

- Com a Ateneu Cooperatiu de primer any la tasca duta a terme durant els primers quatre mesos s'ha centrat en donar a conèixer el projecte i cercar aliances al territori. Ens trobem davant d'una comarca dividida en tres zones molt diverses i separades, tant per les característiques geogràfiques, com pels tipus d'activitat econòmica, com per les inquietuds de la població que hi resideix: la zona de Mollet - Riera de Caldes, la zona de Granollers i rodalies i la zona del Baix Montseny. Aquesta realitat ha provocat que l'inici de la diagnosi de les entitats existents hagi estat més tard del previst. Per altra banda, aquest estudi s'ha desenvolupat al llarg dels mesos de maig, juny, juliol i agost, fet que també ha afectat la predisposició de les entitats a participar, en tant que es tracta d'una temporada de baixa activitat (sobretot durant els mesos de juliol i agost).
- La temporalitat de l'estudi i l'elevat volum d'entitats que es podrien considerar ESS ha fet necessari prendre la decisió de centrar la diagnosi d'enguany en una de les fórmules jurídiques existents, en aquest cas la fórmula cooperativa.
- Una limitació altament important ha estat la falta de dades de contacte del conjunt de registres, en especial del Registre de Cooperatives i Societats Laborals, que ha sigut el més utilitzat i analitzat. Aquest element ha provocat un biaix a la mostra, ja que per obtenir les dades de contacte s'ha hagut de recórrer a consultes en línia, cercadors i directoris. Per tant, només aquelles cooperatives amb presència a la xarxa han pogut ser contactades. Així doncs, la dificultat per tenir accés a les dades de contacte reals de les cooperatives ha comportat un treball de camp que es suma al retard en la primera presa de contacte comentada anteriorment. Han estat necessàries diverses trobades amb el Registre de Cooperatives per poder validar la base de dades existent, plena de contradiccions en relació a la situació administrativa de les cooperatives. El fet de no constar un número de telèfon vàlid o una direcció de correu electrònic provoca un gran desconeixement sobre el projecte o activitat de les cooperatives que alguns casos potser funcionen amb normalitat.
- Considerem que s'han fet evidents les carències dels canals de comunicació amb el sector cooperativista, previ a l'arribada de l'Ateneu Cooperatiu, i això pot provocar estranyesa

o falta de confiança cap a les entitats públiques que s'hi adrecen, donat que és la primera vegada que un dispositiu públic pren contacte amb el sector.

4.2. Primera mirada: l'ESS al Vallès Oriental

La primera mirada està encaminada a observar les entitats d'ESS en el seu conjunt i de forma agregada, tal i com s'ha mencionat anteriorment. Així, s'exposen les dades dels registres sense un filtre inicial de validesa. Malgrat això, aquesta informació aporta una primera fotografia de com es caracteritza aquest sector. A continuació s'observa el nombre d'entitats d'ESS per tipologia, és a dir, d'acord amb la forma jurídica que han adoptat i en el registre en el qual s'han inscrit:

Associacions → 86,88%

3.470 entitats

Societats laborals → 6,56%

262 entitats

Cooperatives → 4,26%

170 entitats

Fundacions → 1,95%

78 entitats

CET's → 0,25%

11 entitats

Mutualitats → 0,10%

4 entitats

Empreses d'Inserció → 0,03%

1 entitat

TOTAL → 100%

3.994 entitats

Percentatge d'entitats per tipologia (2018)

Font: Elaboració pròpia en base als registres disponibles.

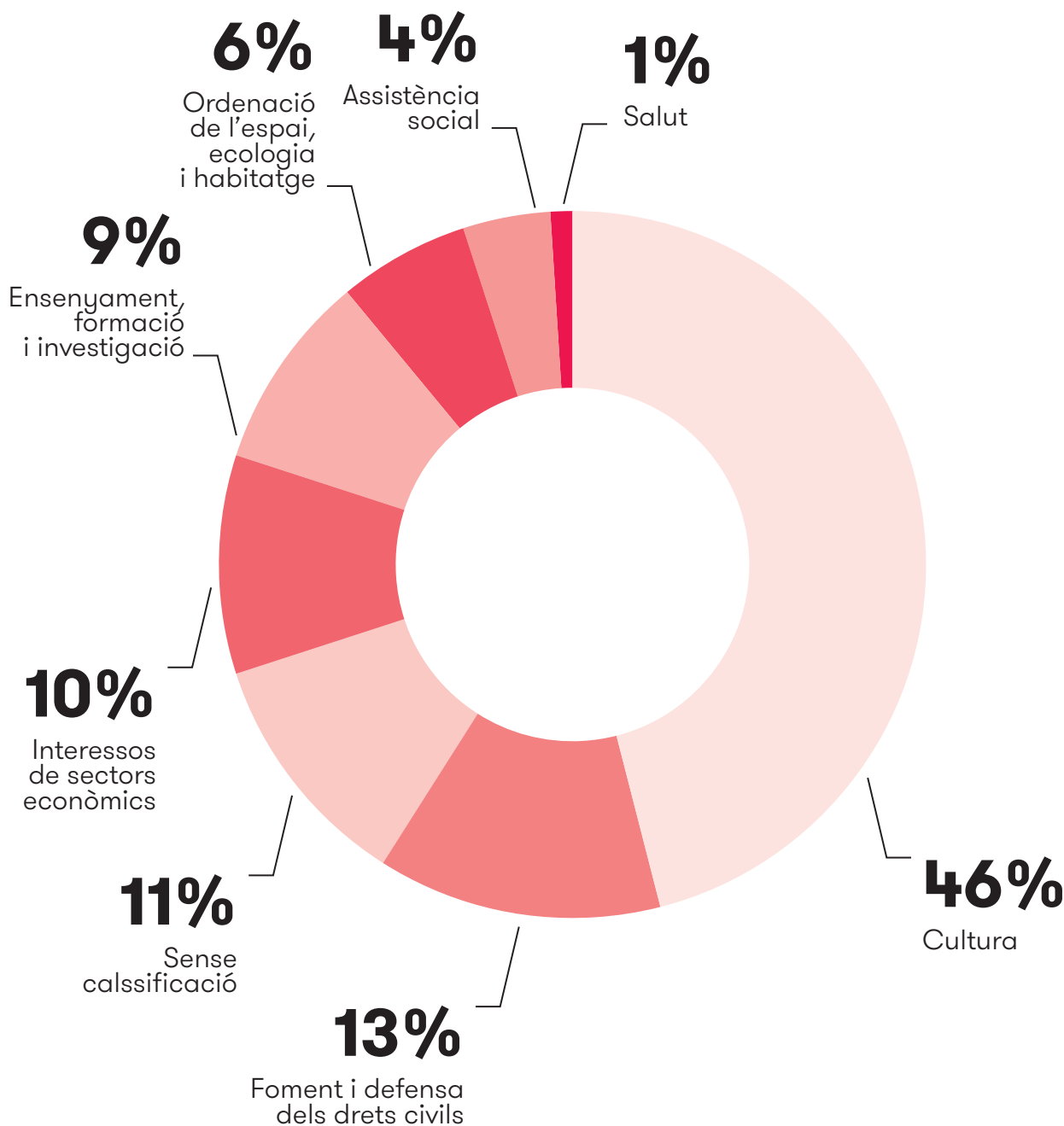
Les associacions ocupen el primer lloc en nombre d'entitats amb 3.470 i componen el 86,86% del total. La diferència en relació a la resta és bastant alta, però s'ha de tenir en compte que no totes les associacions incloses es poden considerar dins l'ESS ni tampoc és un llistat actualitzat, ja que és probable que algunes es trobin inactives – i el mateix per a la resta de grups. Les societats laborals són les següents i conformen un 6,56% amb 262 entitats. De cooperatives hi ha 170 empreses registrades, el 4,26%. Aquestes són les tipologies més presents al territori. A més a més, hi ha 78 fundacions que suposen un 1,95%. Els centres especials de treball, les mutualitats i les empreses d'inserció no arriben al 0,5%.

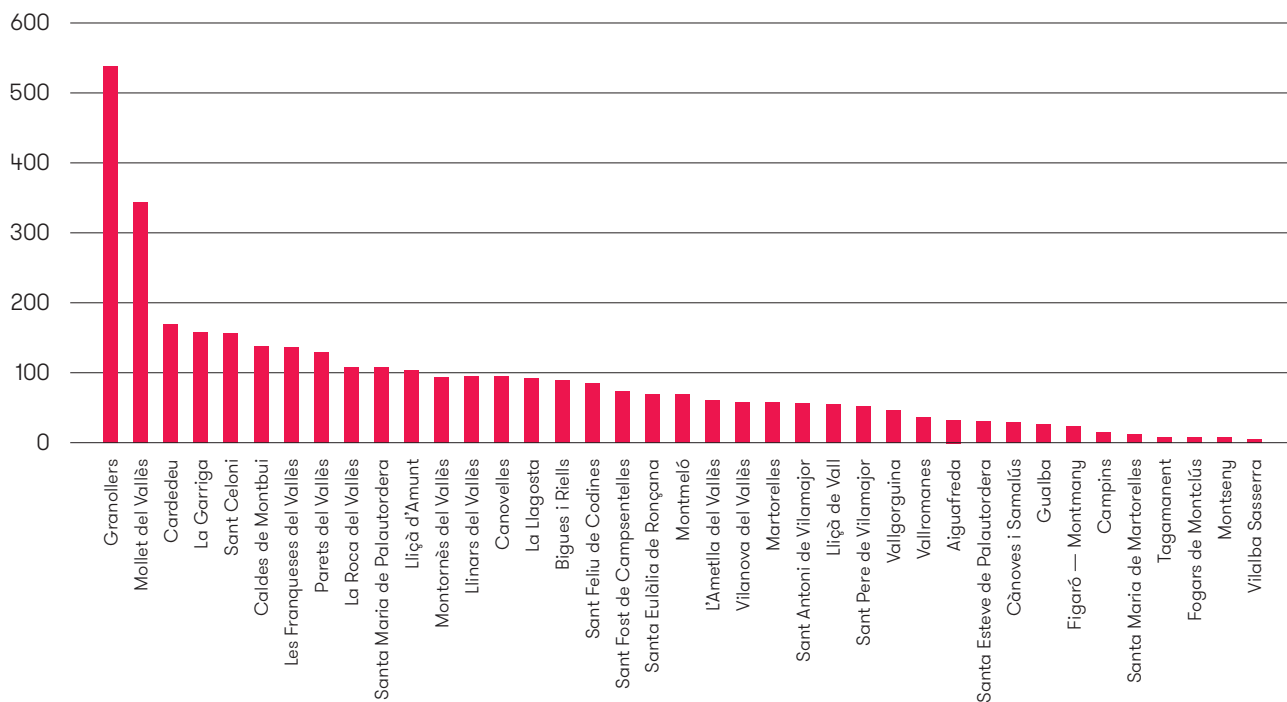
A. PER SECTOR D'ACTIVITAT. Percentatge d'associacions per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre d'Associacions i Fundacions (Gencat).

4.2.1. Associacions

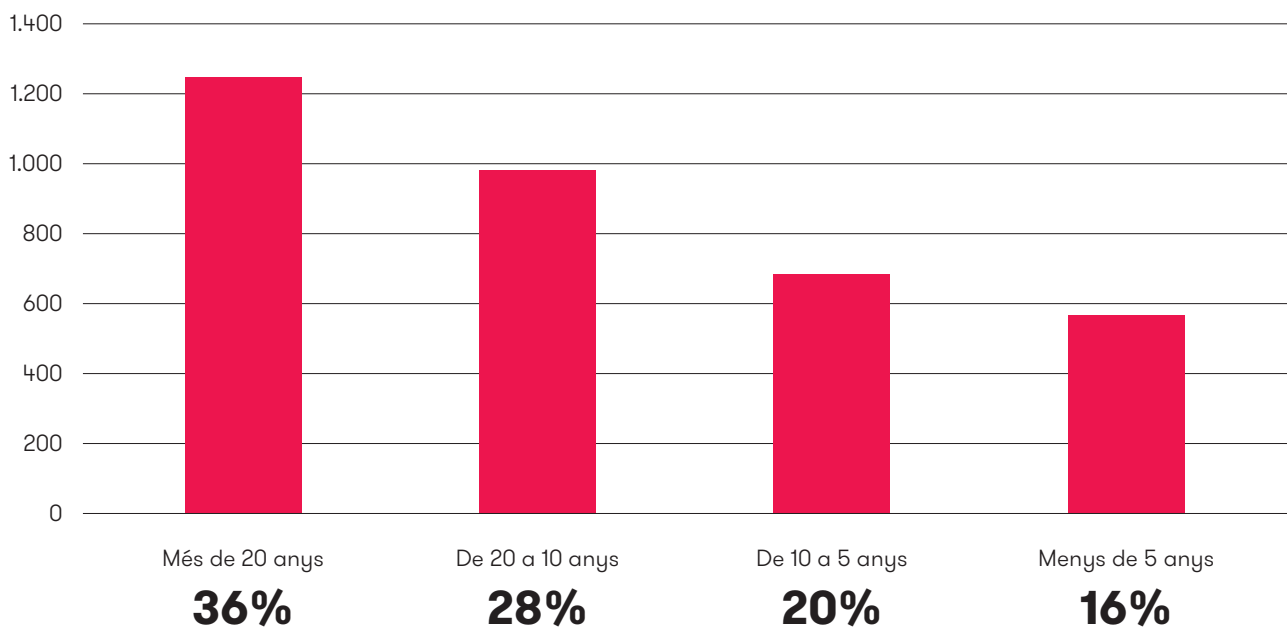
A continuació s'analitzarà el grup amb més presència al territori i el conjunt d'indicadors comparables:

B. PER DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA. Total d'associacions per municipi (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre d'Associacions i Fundacions (Gencat).

C. PER ANY D'INSCRIPCIÓ. Total d'associacions per període d'inscripció (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre d'Associacions i Fundacions (Gencat).

Així, es pot comprovar que gairebé la meitat el sector associacionista es dedica a activitats de promoció cultural, que inclouen grups artístics diversos de música, dansa, fotografia, folklore, grups corals, etc. L'activitat que segueix a la promoció cultural són les associacions de foment i defensa de drets cívics, que agrupa entitats en defensa de les dones, col·lectius d'immigrants, associacions de veïns, entre d'altres. Les associacions en defensa d'interessos econòmics ocupen un 10% i són aquelles entitats dedicades a l'ajuda al desenvolupament i a la cooperació, grups de defensa de consumidors i altres col·lectius d'aquesta tipologia. El clúster d'ensenyament, formació i investigació inclou les associacions de pares i mares i estudiants i ocupen el 9% del sector. Seguidament, les organitzacions de gestió de l'espai, ecologia i habitatge inclouen aquelles entitats de protecció del medi ambient i de gestió d'espais naturals, però també col·lectius de propietaris d'urbanització. Finalment, els clústers d'assistència social i salut només suposen el 5% de l'associacionisme a la comarca. Per tant, aquest gràfic indica que l'associacionisme de la comarca es dedica de forma majoritària a la promoció d'activitats culturals i la resta de sectors d'activitat tenen una presència més o menys distribuïda. Ara bé, la pregunta sobre si això és o no és ESS encara es troba oberta, ja que caldria una anàlisi amb més profunditat al respecte.

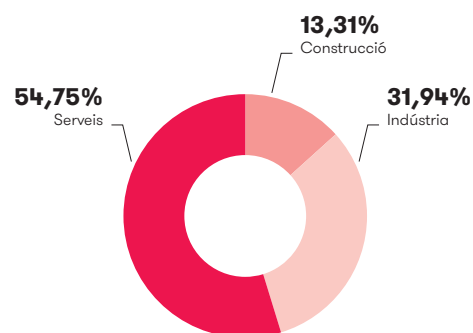
En relació a la distribució geogràfica, s'observa que els municipis amb més presència d'associacions són Granollers i Mollet del Vallès. Evidentment, cal tenir en compte que aquests són els municipis amb més població de la comarca. Cardedeu, La Garriga, Sant Celoni, Caldes de Montbui, Parets del Vallès i Les Franqueses del Vallès superen les 100 associacions per municipi mentre que la resta de municipis no arriben a aquest llinar.

A nivell de consolidació o antiguitat de les associacions, es comprova que més del 30% de les associacions s'han inscrit fa més de 20 anys i s'observa una tendència de decreixement en l'associacionisme, ja que des del 2014 les inscripcions han disminuït quatre punts percentuals.

4.2.2. Societats laborals

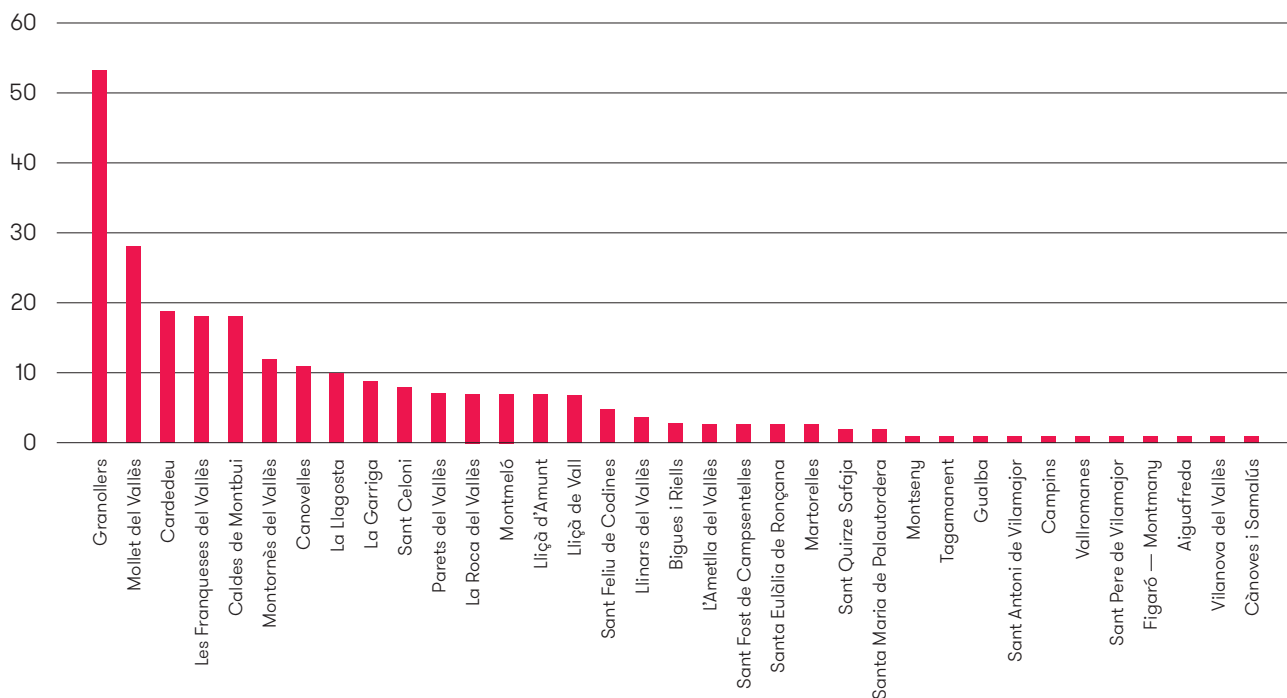
Les societats laborals són el segon grup més nombrós de la comarca. A continuació s'analitzaran les seves característiques.

Així, el principal sector d'activitat de les societats laborals és el sector serveis, seguit de la indústria i la construcció successivament. Un detall que crida l'atenció és que no hi ha cap societat laboral que es dediqui al sector agrícola. En relació a la seva distribució per municipis, Granollers i Mollet del Vallès tornen a concentrar el major nombre d'entitats, així com Cardedeu, Caldes de Montbui i Les Franqueses del Vallès. En canvi, apareix Montornès del Vallès que ocupa la sisena posició. Així, les societats laborals s'ubiquen a l'entorn de les dues grans ciutats del Vallès Oriental. Finalment, les societats laborals de 20 a 10 anys d'antiguitat suposen més del 60%, fet que mostra una consolidació important del sector tot i que les dades no mostrin el seu grau de continuïtat. Malgrat això, la tendència de decreixement és important i les societats laborals inscrites al registre des del 2014 no superen el 5%.

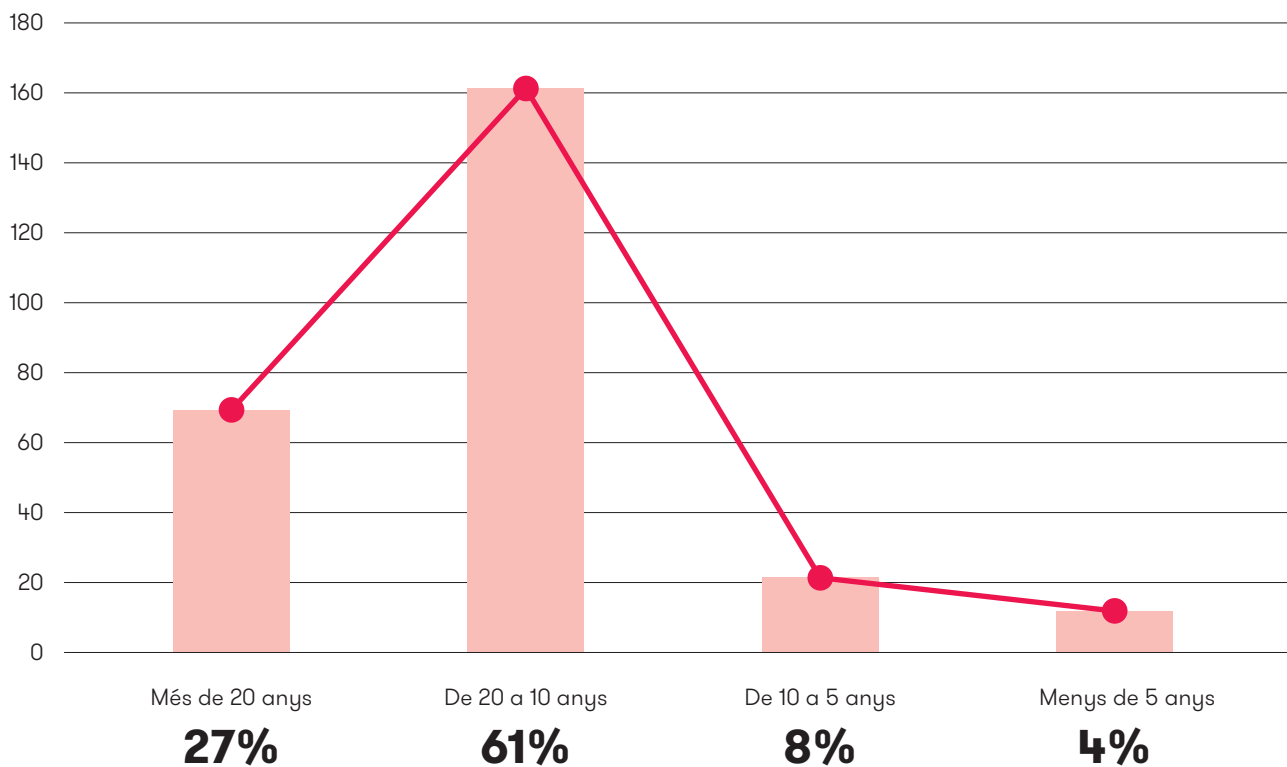
A. PER SECTOR D'ACTIVITAT. Percentatge de societats laborals per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre de Cooperatives i Societats Laborals.

B. PER DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA. Total de societats laborals per municipi (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre de Cooperatives i Societats Laborals.

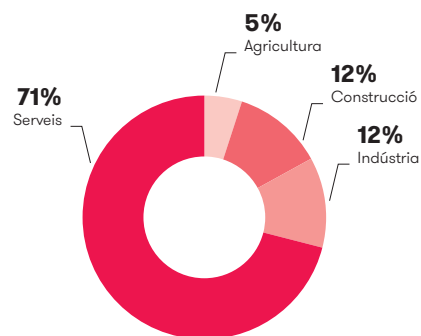
C. PER ANY D'INSCRIPCIÓ. Total de societats laborals per període d'inscripció (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre de Cooperatives i Societats Laborals.

4.2.3. Cooperatives

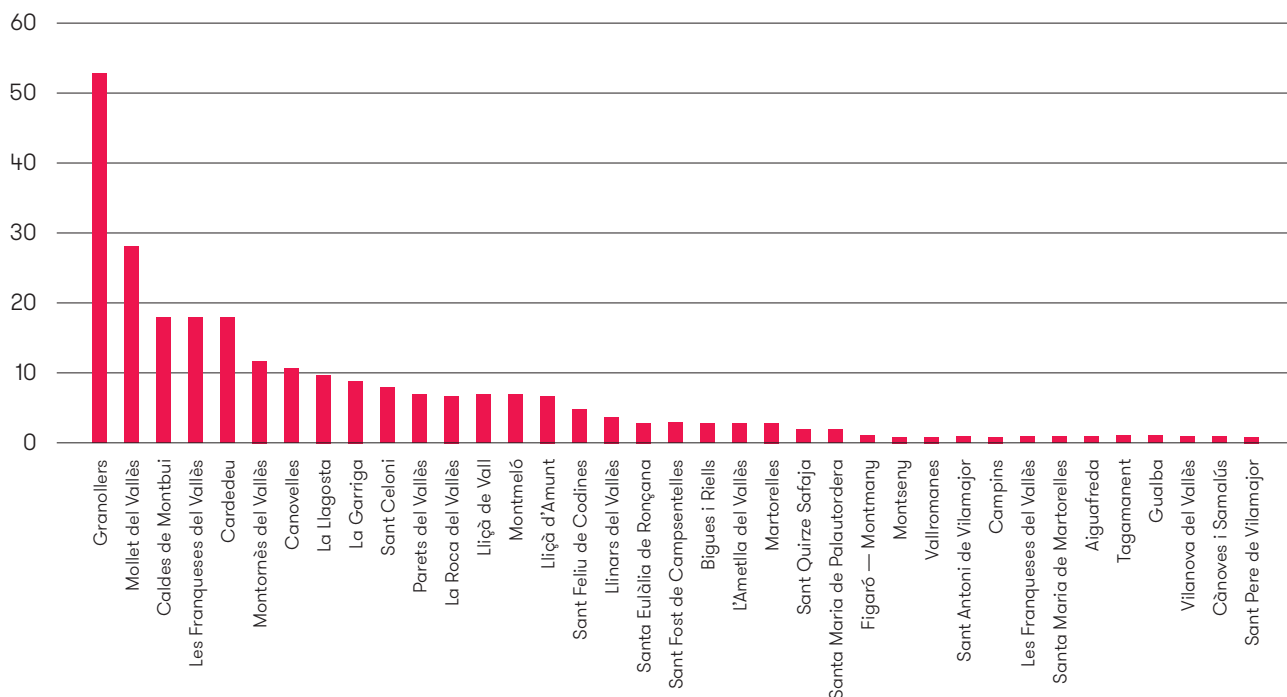
En aquesta secció s'analitzaran les cooperatives que consten en el registre sense la fase prèvia de neteja i validació de dades necessària per poder elaborar una anàlisi comparativa agregada amb la resta d'entitats. Aquesta és la primera mirada, però a l'apartat "4.3. Segona mirada: la realitat cooperativista del Vallès Oriental" s'analitzarà el sector amb més detall i profunditat.

D'aquesta manera, s'observa que el sector dels serveis torna a posicionar-se com el principal sector d'activitat de forma molt majoritària, suposant una mica més del 70% del total. Les cooperatives dels sectors de la construcció i indústria ocupen un 12% cadascun, però les cooperatives dedicades a l'agricultura només suposen un 5% del conjunt. Pel que fa a la seva distribució geogràfica s'observa una elevada similitud amb la distribució de les societats laborals, de forma que es pot afirmar que segueixen una mateixa tendència, tant a nivell d'activitat com de distribució geogràfica. Granollers, Mollet del Vallès, Caldes de Montbui i Les Franqueses del Vallès encapçalen el llistat, i Cardedeu disminueix una posició. Així, es remarquen els punts neuràlgics del Vallès Oriental. Ara bé, un 38% de les cooperatives de la comarca s'han inscrit al registre fa més de 20 anys i un 28% de les cooperatives s'han inscrit fa entre 20 i 10 anys. Per tant, més del 60% del sector cooperativista s'ha inscrit fa més d'una dècada com a mínim. Cal insistir que aquest indicador no mostra la continuïtat de les entitats, però alhora s'observa que la tendència de creació/inscripció de cooperatives també és decreixent i en 5 anys només s'han inscrit un 15% d'entitats.

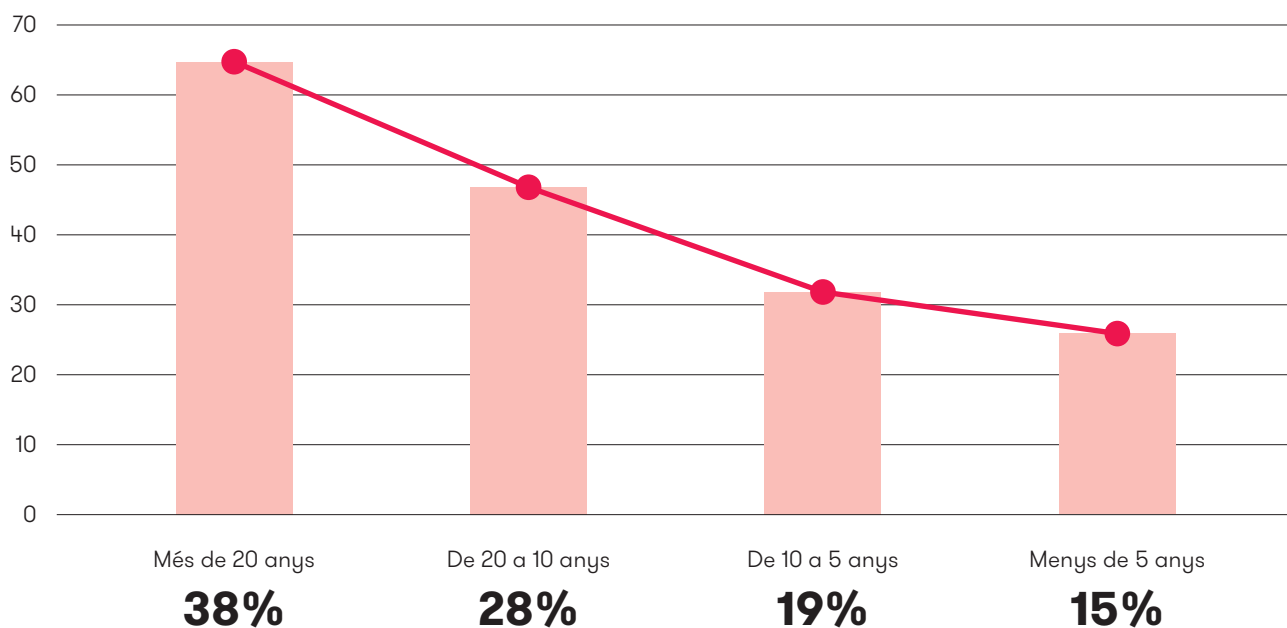
A. PER SECTOR D'ACTIVITAT. Percentatge de cooperatives per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre de Cooperatives i Societats Laborals.

B. PER DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA. Total de cooperatives per municipi (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre de Cooperatives i Societats Laborals.

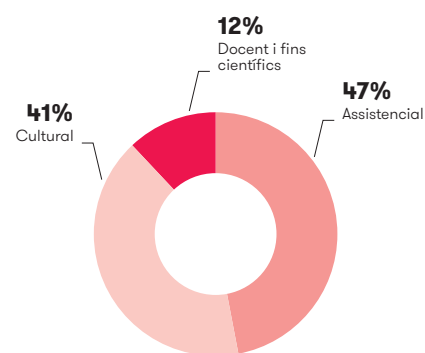
C. PER ANY D'INSCRIPCIÓ. Total de cooperatives per període d'inscripció (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre de Cooperatives i Societats Laborals.

4.2.4. Fundacions

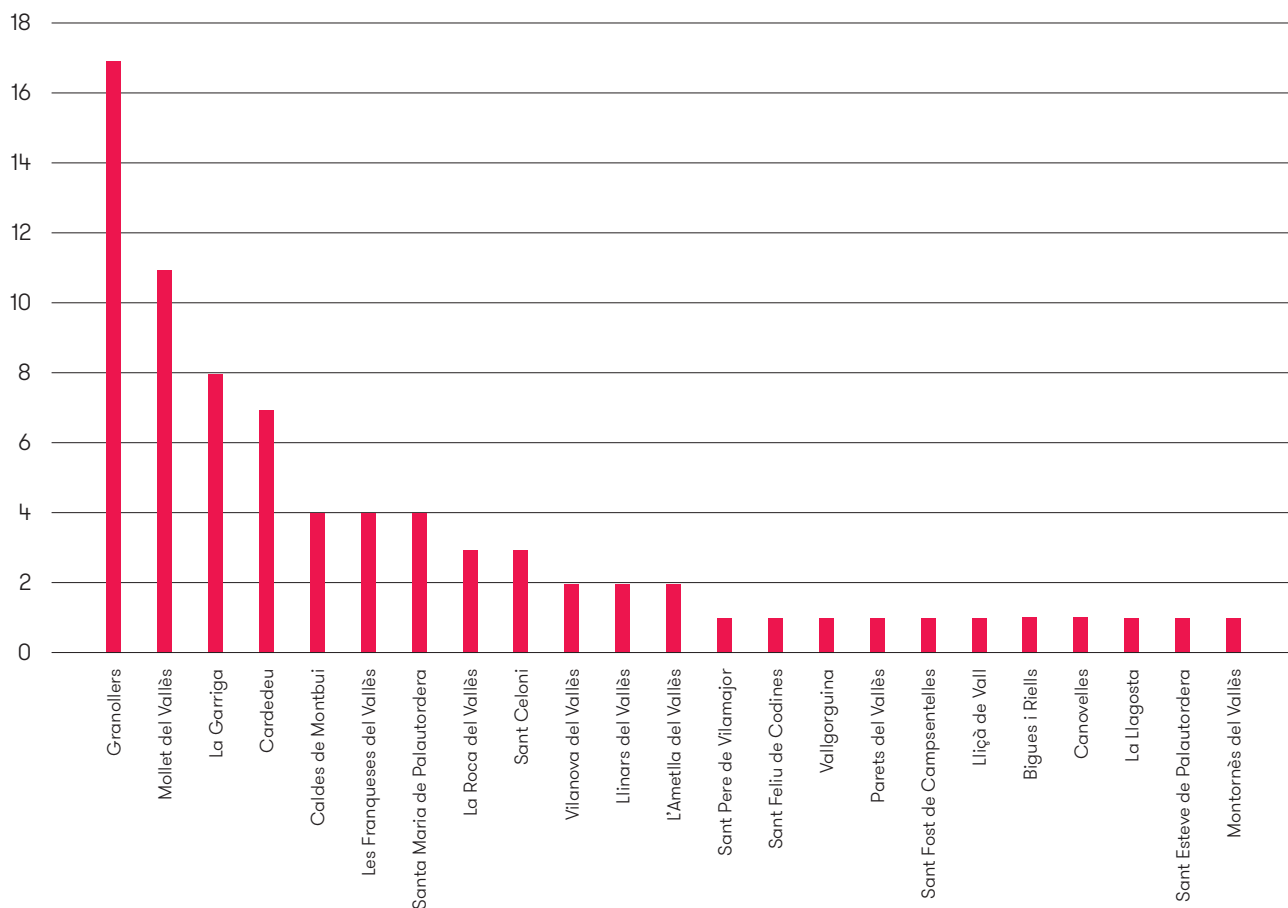
Tot i que les fundacions només suposen un 1,95% d'entitats del Vallès Oriental i ocupen la quarta posició amb 78 fundacions s'analitzaran per comprovar si segueixen algunes tendències similars o no, sobretot en relació al sector associatiu.

Les fundacions mostren algunes característiques específiques. En relació al sector al qual dediquen la seva activitat, les fundacions són majoritàriament assistencials, és a dir, s'encarreguen de gestionar residències de la tercera edat, hospitalàries o de persones amb diversitat funcional. El sector d'activitat de promoció i gestió cultural també ocupa un espai important, mentre que l'activitat docent i de finalitats científiques suposa només un 12%. En referència a la seva distribució geogràfica es manté la tendència i mostra moltes similituds amb les associacions, tot i que Sant Celoni ja no encapçali el llistat. Finalment, pel que fa als seus períodes d'inscripció, es comprova que gairebé la meitat de les fundacions fa entre 10 i 20 anys que es troben inscrites al registre. Tot i que la seva evolució també sigui decreixent, es manté estable en els dos últims períodes.

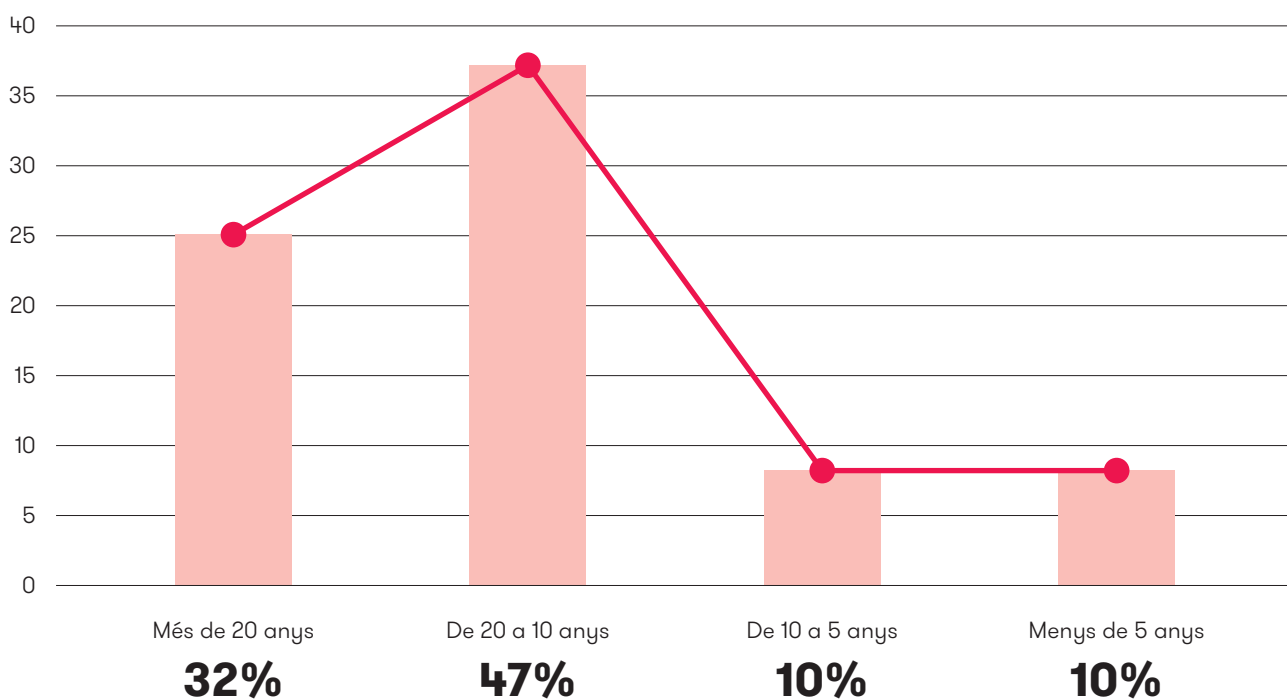
A. PER SECTOR D'ACTIVITAT. Percentatge de fundacions per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre d'Associacions i Fundacions (Gencat).

B. PER DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA. Total de fundacions per municipi (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre d'Associacions i Fundacions (Gencat).

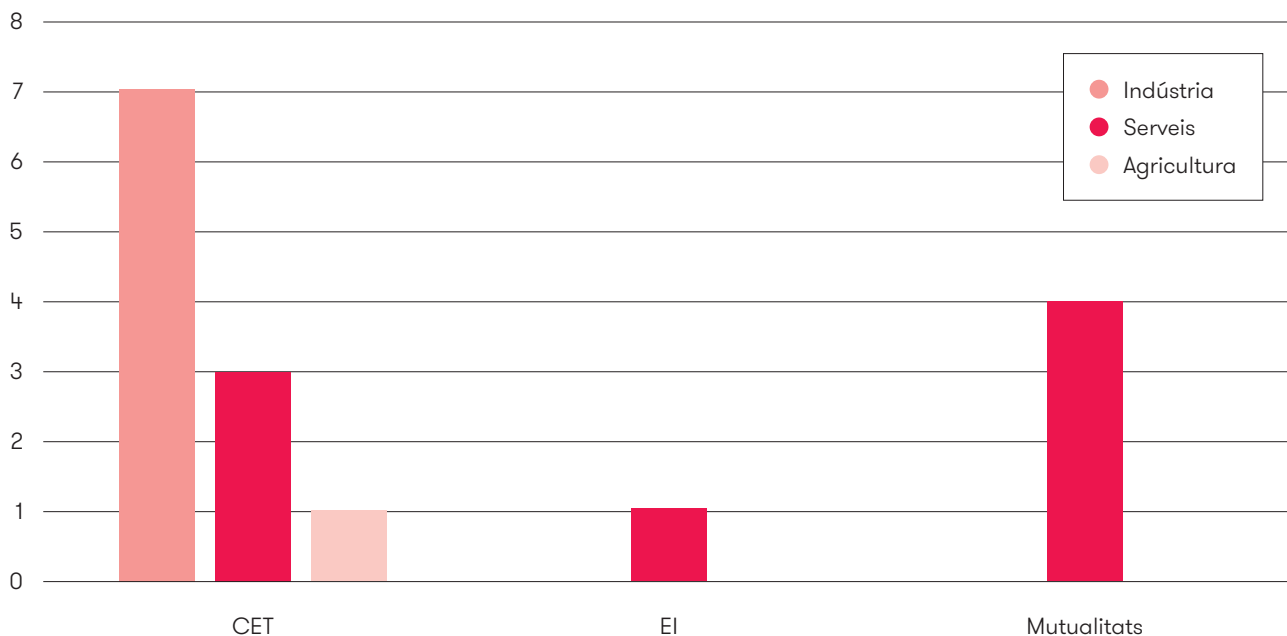

C. PER ANY D'INSCRIPCIÓ. Total de fundacions per període d'inscripció (2018)

Font: Elaboració pròpia en base al Registre d'Associacions i Fundacions (Gencat).

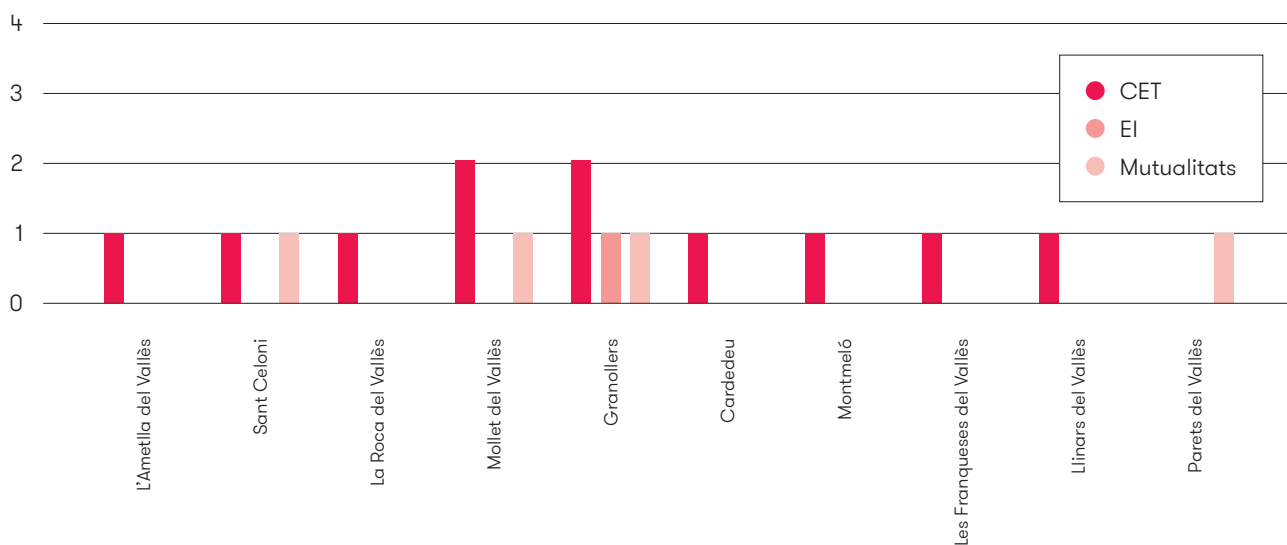
4.2.5. CET, mutualitats i empreses d'inserció

En tant que aquestes tres tipologies comptabilitzen només 16 entitats (11 Centres Especials de Treball (CET), 4 Mutualitats i 1 Empresa d'Inserció (EI), es realitzarà un anàlisi agrupat de dos dels tres indicadors comparables.

A. PER SECTOR D'ACTIVITAT. Total de CET, mutualitats i EI per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia en base als registres disponibles.

B. PER DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA. Total d'entitats per municipi (2018)

Font: Elaboració pròpia en base als registres disponibles.

Es pot concloure que aquestes entitats són minoritàries i l'únic grup que té presència a tots els sectors d'activitat són els CET, mentre que les EI i Mutualitats presten serveis exclusivament. En el cas de les mutualitats es tracta d'entitats dedicades específicament a la sanitat i gestió d'assegurances de salut. En relació a la seva distribució geogràfica, Granollers és l'únic municipi on hi ha presència dels tres grups d'entitats. Els CET tenen presència a vuit municipis del Vallès Oriental, mentre que les mutualitats es troben només a quatre d'aquests municipis.

4.2.6. Iniciatives sociocomunitàries

Tal i com s'ha mencionat anteriorment, les iniciatives sociocomunitàries es consideren ESS per les seves característiques, sobretot pel seu arrelament al territori, als barris, pobles i ciutats, amb projectes d'innovació social. A dia d'avui no existeix cap registre públic de les iniciatives sociocomunitàries del territori, ja que es defineixen sota dinàmiques de funcionament altament informals. Malgrat això, gràcies al projecte de recerca IGOP-UAB "Mapa d'Innovació Social a Catalunya" dins de la recerca "Barris i Crisi. Projecte sobre dinàmiques de segregació urbana i innovació social davant la crisi" coordinat per Ismael Blanco, Quim Brugué, Oriol Nel·lo i Eduardo Jiménez, es poden observar aquelles iniciatives identificades al territori que treballen sota aquestes formes. En tant que no es disposa d'informació qualitativa comparable, es presentarà un llistat de les "pràctiques socialment innovadores que considerem rellevants tant pel seu rumb històric com per la seva importància en el moment actual" (Blanco, Brugué, Nel·lo, & Jiménez, 2015) a la comarca del Vallès Oriental. Així, han desenvolupat una sèrie de categories per classificar els diferents projectes:

Solidaritat ciutadana

Bancs de temps i moviments antidesnonaments.

Territori, medi ambient i energia

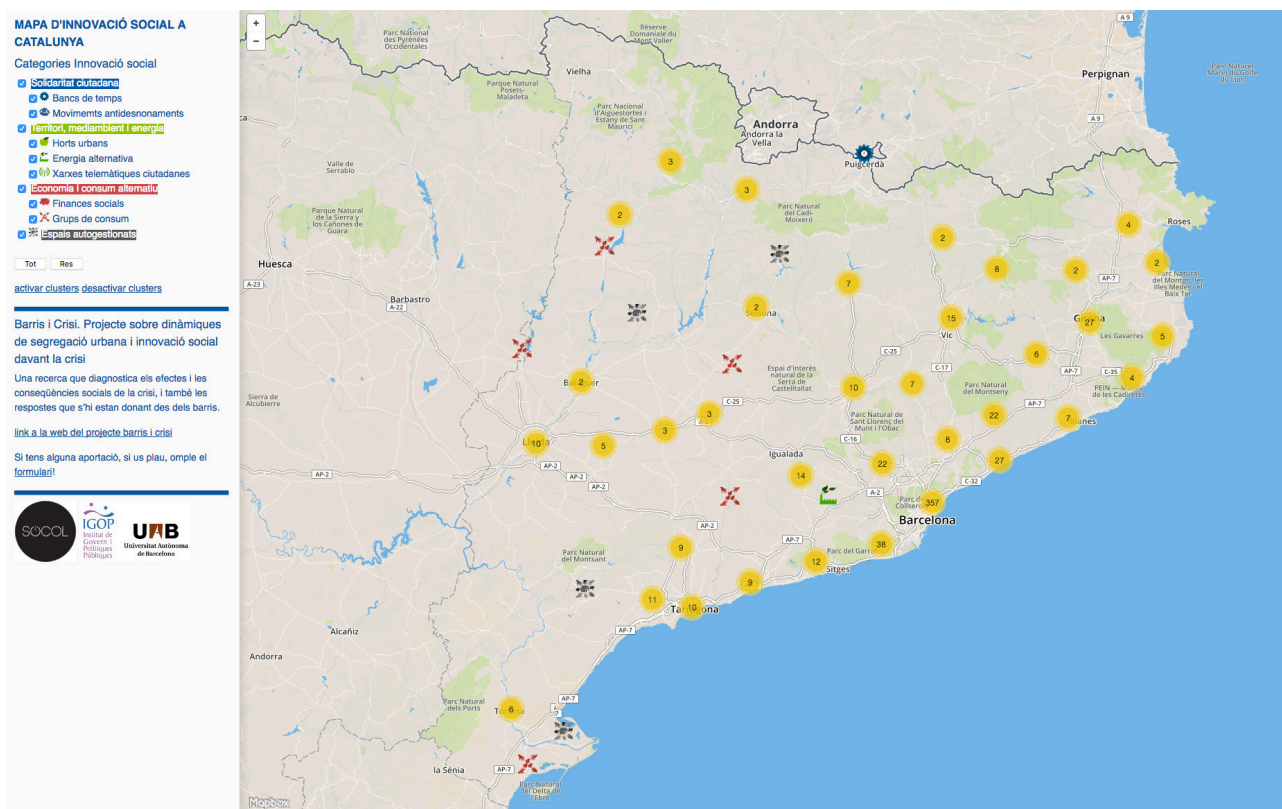
Horts urbans i energia alternativa.

Xarxes telemàtiques ciutadanes

Economia i consum alternatiu

Finances socials i grups de consum.

Espais autogestionats

Font: Mapa d'innovació social a Catalunya, projecte "Barris i Crisis" (2015).

A la següent taula es poden consultar els projectes que consten en el mapeig, juntament amb la seva informació de contacte:

Projecte	Municipi	Categoria	Informació de contacte
Assemblea PAH La Llagosta	La Llagosta	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions tots els dilluns de 18.30 a 20 h a Can Pelegrí (Biblioteca). Carrer Jaume I, 7. La Llagosta 615 390 738 (17 — 21 h) afectadoshipotecallagosta@gmail.com
Sàlvia, Salut i Vida Alternativa Martorelles	Martorelles	Economia i consum alternatiu Grups de consum	Carrer de l'Horta, 3 (local) salviamartorelles@googlegroups.com
Banc de temps de Mollet del Vallès	Mollet del Vallès	Solidaritat ciutadana Banc del temps	Ateneu Gran Carrer Gaietà Vinzia, 3 (baixos) 08100 Mollet del Vallès 935 932 008 bancdeltempmollet@hotmail.com bancdeltemps.blogspot.com
Assemblea PAH Mollet del Vallès	Mollet del Vallès	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions els dimecres de 19 a 21 h a la sala 4 del Centre cívic de Can Pantiquet. Carrer de Can Flequer, 25. Mollet del Vallès pahmollet@yahoo.com Twitter:@PAH_mollet

Projecte	Municipi	Categoria	Informació de contacte
Assemblea PAH Montmeló	Montmeló	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions els dijous de 19 a 21 al Centre Cultural La Torreta. Carrer de Folch i Torres, s/n pah.montmelo@gmail.com www.facebook.com/pah.montmelo www.pahmontmelo.wordpress.com
Rave Negre	Gallecs	Economia i consum alternatiu Grups de consum	ravenegre.wordpress.com
El Garatge	Parets del Vallès	Economia i consum alternatiu Grups de consum	
Assemblea PAH Granollers	Granollers	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions tots els dilluns a les 19.30 h a l'Associació de Veïns Sota Camí Ral. Av. Enric Prat de la Riba, 84 (baixos) pahgranollers@gmail.com www.facebook.com/pah.granollers
Casal l'Esquerda	Granollers	Espai auto-gestionat	Av. Enric Prat de la Riba, 31. Granollers. Twitter: @CPEsquerda
La Magrana Vallesana	Granollers	Economia i consum alternatiu Grups de consum	Carrer de Roger de Flor, 85 938 709 513
Assemblea PAH Canovelles	Canovelles	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions els dimecres a les 19 h a la segona planta de "El Local". Carrer Nord, 35 (Plaça de la Joventut) pahcanovelles@gmail.com afectadosporlahipoteca.com
La Kosturica	Canovelles	Economia i consum alternatiu Grups de consum	Masia de Can Marqués, s/n www.lakosturica.cat
La Verdolaga	Corró d'Avall	Economia i consum alternatiu Grups de consum	www.verdolaga.cat
De Debò	Cardedeu	Economia i consum alternatiu Grups de consum	
Carde10 Autosuficient	Cardedeu	Economia i consum alternatiu Grups de consum	cardedeuautosuficient.bloc.cat
Casal Popular Escorrelots	Cardedeu	Espai auto-gestionat	Carrer de l'Hospital, 22. Cardedeu Twitter: @ElsEscorrelots casalescorrelots.wordpress.com

Projecte	Municipi	Categoria	Informació de contacte
Assemblea PAH Cardedeu	Cardedeu	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions el primer i tercer dilluns de cada mes a les 19.30 h al Casino Popular de Cardedeu. Avda. Pau Casals, 15 pahcardedeu@gmail.com afectadosporlahipoteca.com
L'horta d'un altre món	Cardedeu	Economia i consum alternatiu Grups de consum	hortaweb.com
Rosaplè	Cardedeu	Economia i consum alternatiu Grups de consum	www.rosaple.cat
Ca l'Espavil	Cardedeu	Economia i consum alternatiu Grups de consum	www.calespavil.cat
Esbioesfera	Cardedeu	Economia i consum alternatiu Grups de consum	www.esbioesfera.cat/index.php/escola-autosuficiencia
Assemblea PAH Llinars	Llinars del Vallès	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions els dijous de 19 a 21 h a Mas Baga. 682 141 027 / 938 713 755 www.facebook.com/PAH.LLINARS www.facebook.com/pah.llinars.1?ref=tn_tnmn pahllinars.wordpress.com
Vallgorganics	Vallgorguina	Economia i consum alternatiu Grups de consum	www.vallgorganics.org
Assemblea PAH Baix Montseny	Sant Celoni	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions els segons i quarts divendres de cada mes a les 19 h a La Clau. Alguersuari, 16 678 949 043 / 666 062 825 pah.baixmontseny@gmail.com www.facebook.com/PahBaixMontseny Twitter: @PAHBaixMontseny afectatshipotecabm.wordpress.com
Casal Popular Quico Sabaté	Sant Celoni	Espai auto-gestionat	Carrer de Sant Roc, 8. Sant Celoni casalquicosabate.blogspot.com.es
La Clau	Sant Celoni	Espai auto-gestionat	info@laclaubaixmontseny.org laclaubaixmontseny.org
Banc de temps de Santa Maria de Palautordera	Santa Maria de Palautordera	Solidaritat ciutadana Banc del temps	Dilluns i dimecres a la tarda de 17 a 19.30 h. Dissabtes al matí de 10.30 a 12.30 h. Centre Cívic Ajuntament Carrer de Doctor Robert, s/n 08461 Santa Maria de Palautordera 648 888 791 bdtpalau@gmail.com bancdeltempspalau.wordpress.com
Ateneu Popular l'Esbarzer	Santa Maria de Palautordera	Espai auto-gestionat	Carrer de Santa Maria, 19

Projecte	Municipi	Categoria	Informació de contacte
La Cortera	Santa Maria de Palautordera	Economia i consum alternatiu Grups de consum	Casal Esbarzer
Moneda "Ecoseny" (Ecoxarxa del Montseny)	Montseny	Solidaritat ciutadana Banc del temps	info@ecoseny.net www.ecoseny.net
Grup Local Som Energia (Baix Montseny)	Baix Montseny	Territori, medi ambient i energia Energia alternativa	baixmontseny@somenergia.coop www.somenergia.coop
Casal Popular l'Arrencada	Santa Eulàlia de Ronçana	Espai auto-gestionat	Camí de la Serra de Granada, s/n (Parc de Sant Simple) Twitter: @arrencada www.arrencada.cat
El Porxo	Bigues i Riells	Economia i consum alternatiu Grups de consum	
Ateneu Molí d'en Ral	Caldes de Montbui	Espai auto-gestionat	Camí del Molí, s/n Twitter: @AteneuCaldes molidenral.entitatsdecaldes.cat
El Rusc	Caldes de Montbui	Economia i consum alternatiu Grups de consum	
Assemblea PAH Caldes de Montbui	Caldes de Montbui	Solidaritat ciutadana Moviment anti-desnonaments	Reunions a les 19 h al Centre Democràtic i Progressista. Carrer Corredossos de Baix, 1 pah.caldesdemontbui@gmail.com afectadosporlahipoteca.com
Grups locals guifi.net	Sant Feliu de Codines	Territori, medi ambient i energia Xarxes telemàtiques ciutadanes	www.cobertura.cat/guifi

Font: Elaboració pròpia en base a Mapa d'innovació social a Catalunya, projecte "Barris i Crisis" (2015).

Així doncs, es poden observar 38 iniciatives sociocomunitàries a la comarca del Vallès. Cal dir que es desconeix l'estat actual dels projectes i també cal considerar la possibilitat que alguns projectes no hi constin. Tot i així, les iniciatives recollides aquí es troben altament arrelades al territori, moltes d'elles dedicades a grups de consum alternatius (16), solidaritat ciutadana i moviments anti-desnonament (9) gestionats per la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) i espais autogestionats (7). Els grups dedicats a medi ambient i energia o els bancs del temps són grups minoritaris.

A més a més, s'exposa a continuació el llistat de les cooperatives d'alumnes del Vallès Oriental, que pel seu caràcter d'innovació social consten també en aquest document de diagnòstic. Les cooperatives d'alumnes són entitats gestionades pels propis alumnes d'escoles o instituts, amb la col·laboració i intervenció del professorat, que desenvolupen activitats econòmiques, per tal de simular la creació d'una empresa cooperativa, millorar la seva participació, la presa de decisions col·lectives i conscients, així com la importància a l'arrelament territorial local:

Gine.Coop

Llinars del Vallès (Escola Cooperativa Ginebró) → www.ginebro.cat

Ecogiola

Llinars del Vallès (Institut Giola) → www.institutgiola.org

Handwork

Granollers (Institut Antoni Cumella) → agora.xtec.cat/iesacumella

Les Oliveres Cooperativa

Mollet del Vallès (Escola Sant Gervasi) → santgervasi.org/web2

Cooperativa Els Pinetons

Mollet del Vallès (Escola Sant Gervasi) → santgervasi.org/web2

Cooperatives d'alumnes del Vallès Oriental

Font: Elaboració pròpia en base al directori online de la Federació de Cooperatives d'Alumnes de Catalunya (2018).

4.2.7. A mode de síntesi

Per concloure aquest apartat és interessant exposar les principals conclusions que s'han pogut extreure d'aquestes anàlisis. En primer lloc, es pot afirmar que el grup d'ESS amb una presència altament majoritària són les associacions, seguides per les societats laborals i les cooperatives. Així, es posa en relleu la necessitat d'un debat conceptual i de criteris per tal de delimitar el moviment associatiu, ja que després d'aquesta primera mirada hi ha moltes iniciatives que responen a interessos purament particulars i, a priori, poc orientats a la transformació social o a la generació d'un impacte en el desenvolupament local que intenti satisfer necessitats econòmiques comunes.

En segon lloc, crida l'atenció l'evolució decreixent del nombre d'inscripcions en els registres en tots els grups analitzats. La majoria d'entitats s'ha inscrit fa una dècada (com a mínim), cosa

que podria explicar que són entitats amb una antiguitat important. Ara bé, tal i com s'ha presentat a l'apartat 3 "El Vallès Oriental: context socioeconòmic de la comarca", s'ha registrat un increment demogràfic en els últims anys, però, malgrat això, es tracta d'una població envellida i amb importants efectes causats per la crisi econòmica. Així, la marcada tendència decreixent de la creació i inscripció d'entitats d'ESS podria explicar-se per aquestes causes. Tot i així, aquests elements també podrien donar pas a què les cooperatives i altres iniciatives d'ESS puguin assumir noves oportunitats que presenti aquest escenari. Caldria contrastar en posteriors estudis si en els últims anys s'han generat iniciatives o col·lectius informals que donin resposta a les necessitats emergents del territori, tenint en compte que estem davant d'un context en constant canvi i evolució.

En tercer lloc, es reafirma també la predominança del sector serveis en tots els grups analitzats, fet que també es troba alineat amb les característiques socioeconòmiques analitzades, tot i que el sector industrial no representi un pes tant important com en el conjunt del teixit productiu del territori. A més, també es reafirmen els punts neuràlgics d'activitats a les zones de Granollers i Mollet del Vallès. Alhora, Sant Celoni, Cardedeu i Caldes de Montbui també mostren una important concentració d'entitats d'ESS. En aquest sentit, es poden observar semblances amb el mapa del índex RFDB, però es podria destacar que, a grans trets, els municipis d'un índex RFDB més baix (Canovelles, Montornès del Vallès i La Llagosta) s'ubiquen entre els municipis amb més nombre d'entitats d'ESS. Aquest fet pot indicar que les entitats d'ESS poden donar pas a importants eines per desenvolupar projectes d'arrelament territorial i d'iniciativa social reproduïbles en zones de característiques similars. Alhora, aquests elements quantitius no expliquen la qualitat d'aquests projectes i, tal i com s'ha exposat a l'apartat 2 "L'Economia Social i Solidària: què és, com i per què?", el fet que es concentrin un alt nombre entitats d'ESS no implica un arrelament necessàriament territorial. Així, cal reobrir el debat sobre la necessitat d'una estratègia d'arrelament territorial coordinada per tal d'evitar zones de la comarca abandonades o sense suport.

Finalment, destaquen les iniciatives sociocomunitàries per la predominança de projectes relacionats amb grups de consum alternatius i de sobirania ciutadana, fet que mostra que existeix un grup d'entitats que podrien acostar-se a formes jurídiques com ara la cooperativa per desenvolupar les seves activitats i garantir la seva sostenibilitat o bé expressar-se en projectes singulars.

Es reafirma la predominança del sector serveis (...) i els punts neuràlgics de la comarca.

4.3. Segona mirada: la realitat cooperativista al Vallès Oriental

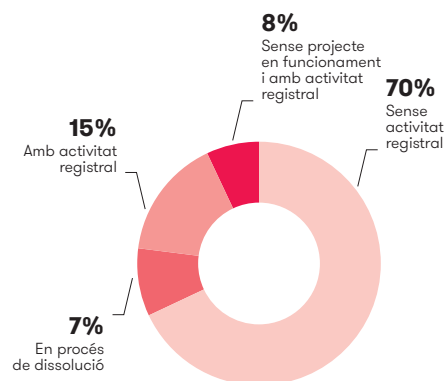
La segona mirada d'aquesta diagnosi va dirigida exclusivament al sector cooperativista. Del Registre de Cooperatives s'ha extret una base de dades amb un cens de 170 cooperatives, de les quals s'ha aconseguit el contacte mitjançant una recerca a la xarxa de 56 entitats¹, actives i amb un projecte en funcionament. D'aquestes 56 entitats, finalment han estat 29 les quals han participat en l'estudi.

Per tant, les 114 cooperatives restants s'han classificat en funció del criteri més objectiu possible d'acord amb la limitació d'accés a la informació, és a dir, el seu estat registral. L'únic canal d'informació disponible per accedir a aquestes 114 cooperatives ha estat el Registre de Cooperatives de Barcelona i les dades facilitades sobre la seva activitat registral. Així, s'ha pogut realitzar una petita diagnosi sobre l'estat registral de les cooperatives sense cap informació de contacte.

A la gràfica es pot comprovar d'aquestes 114 cooperatives, de les quals no hi ha informació, el 70% no han presentat comptes des del 2016 i, per tant, es consideren "empreses en tancament registral". Aquest fet bé pot significar que no tenen cap activitat econòmica en funcionament o bé que no estan al dia de les seves obligacions registrals. Per tant hi ha un gruix molt important de cooperatives que afronten problemes ja sigui per impossibilitat o per desconeixement, en tant que no han actualitzat cap informació sobre la seva empresa - ni han fet cap procediment administratiu o renovat càrrecs societaris-. Alhora, consta que el 7% (8 cooperatives) han sol·licitat la seva dissolució i que, per tant, es troben encara en procés d'iniciar la seva liquidació o mostren intencions de realitzar-ho. Tant un grup com l'altre fan pensar que existeix una problemàtica al voltant d'aquelles cooperatives que ja no funcionen i necessiten liquidar-se, però que, potser per recursos o problemes econòmics i financers, no poden acabar el procés o ni tan sols iniciar-lo. Seguidament s'ha observat que el 15% (18 cooperatives) sí que tenen activitat registral, però la falta de dades d'informació ha impossibilitat el contacte amb les mateixes. No obstant això hi ha un 8% (10 cooperatives) amb les que sí s'ha pogut contactar i, tot i tenir activitat registral, afirmen no desenvolupar cap activitat econòmica en l'actualitat.

Totes aquestes dades expressen, un cop més, que l'estat de la bases de dades del Registre de Cooperatives mostra contradiccions, sobretot en relació a la falta de dades de contacte i estat real de les cooperatives, i posa en relleu la necessitat d'un llistat sistemàtic i normalitzat.

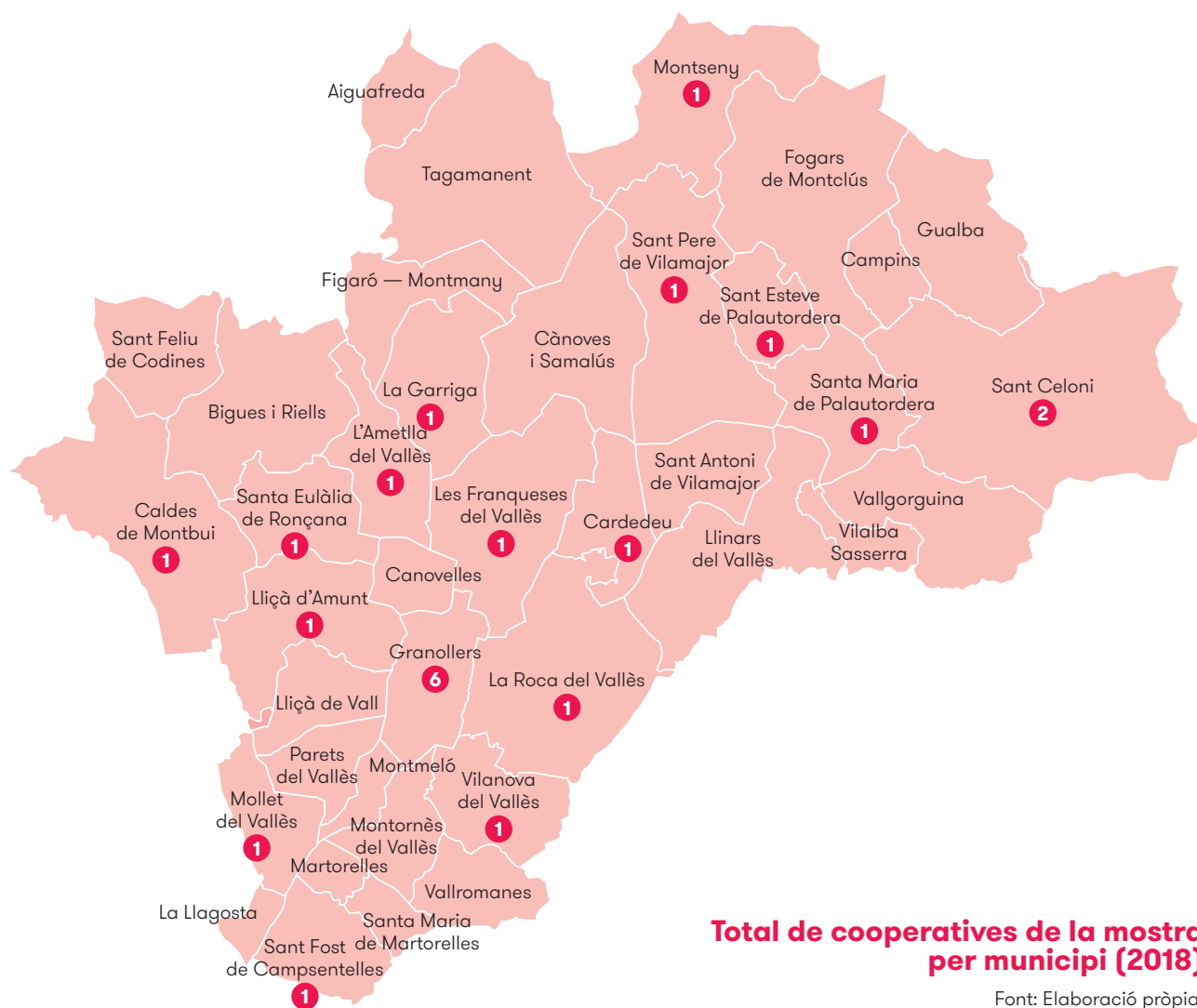
Així doncs, un cop validades i netejades les dades, s'ha pogut confirmar que, com a mínim, 56 cooperatives tenen un projecte en funcionament i, al mateix temps, es troben al dia amb les seves obligacions registrals. A continuació es presenten els resultats de les 29 cooperatives que han participat en l'estudi i que formen la mostra d'aquesta diagnosi.

Estat registral de les cooperatives sense informació de contacte del Vallès Oriental (2018)

Font: Elaboració pròpia en base a la informació facilitada pel Registre de Cooperatives de Barcelona.

¹ Consultar l'annex pel llistat del total de cooperatives actives i amb projecte en funcionament.

Total de cooperatives de la mostra per municipi (2018)

Font: Elaboració pròpia.

4.3.1. Distribució geogràfica

Com s’observa al mapa, es troben representats 17 dels 39 municipis de la comarca. Mollet del Vallès (7), Granollers (6) i Sant Celoni (2) encapçalen la mostra i a la resta de municipis s’ha entrevistat com a mínim a una cooperativa.

4.3.2. Sector d’activitat

Per observar els sectors d’activitat amb més presència i impacte de les cooperatives entrevistades s’observaran els sectors d’activitat en funció de dues perspectives: els seus ingressos i l’ocupació que generen. Així, hi ha dos sectors d’activitat que no es troben representats a la mostra: Tecnologia i electrònica, i Finançament i moneda social. Per tant, hi ha cooperatives d’11 sectors diferents. Els sectors més comuns són: Cultura i oci, Salut i cures, Educació i recerca, Logística i Assessorament, amb 3 cooperatives cada cas, i el sector de la Comunicació amb 2 cooperatives. La resta dels 5 sectors només concentren una cooperativa.

Cultura i oci

3 cooperatives → 867.407 €

Salut i cures

3 cooperatives → 857.259 €

Logística

3 cooperatives → 401.966 €

Educació i recerca

3 cooperatives → 269.353 €

Assessorament

3 cooperatives → 106.256 €

Comunicació

3 cooperatives → 295.495 €

Producció i venda de manufactures

1 cooperativa → 2.500.150 €

Espais i xarxes

1 cooperativa → 653.438 €

Restauració i hosteleria

1 cooperativa → 140.000 €

Subministraments

3 cooperativa → 60.000 €

Habitatge i gestió de l'entorn

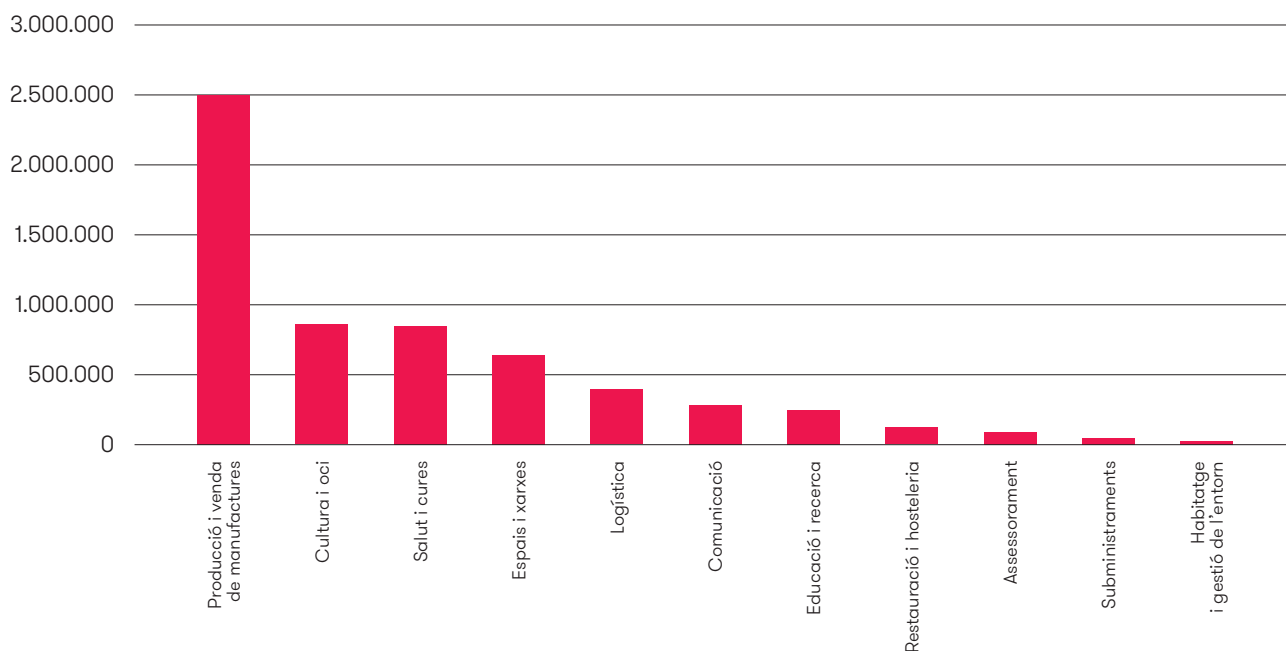
1 cooperativa → 34.606 €

TOTAL GENERAL

22 cooperatives → 522.087 €

Sectors d'activitat segons ingressos i ocupació

Font: Elaboració pròpia.

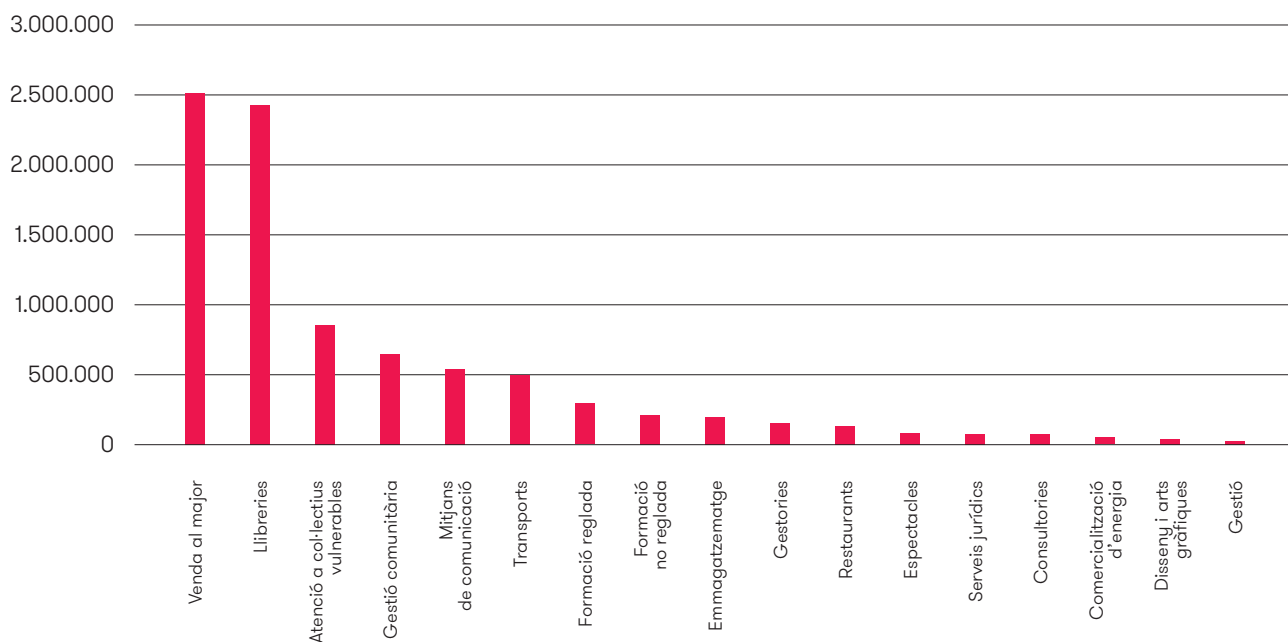
Mitjana d'ingressos per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia.

El sector que genera més ingressos és Producció i venda de manufactures amb 2.500.150 € d'ingressos. Exactament representa el 40% de la suma d'ingressos de les cooperatives de la mostra. Els següents tres sectors amb més ingressos es troben dins la franja de 500.000 € a 1.000.000 €. Aquests són Cultura i oci, Salut i cures, Espais i xarxes i Logística. D'altra banda n'hi ha dues que facturen menys de 100.000 €: Habitatge i gestió de l'entorn, i Subministraments.

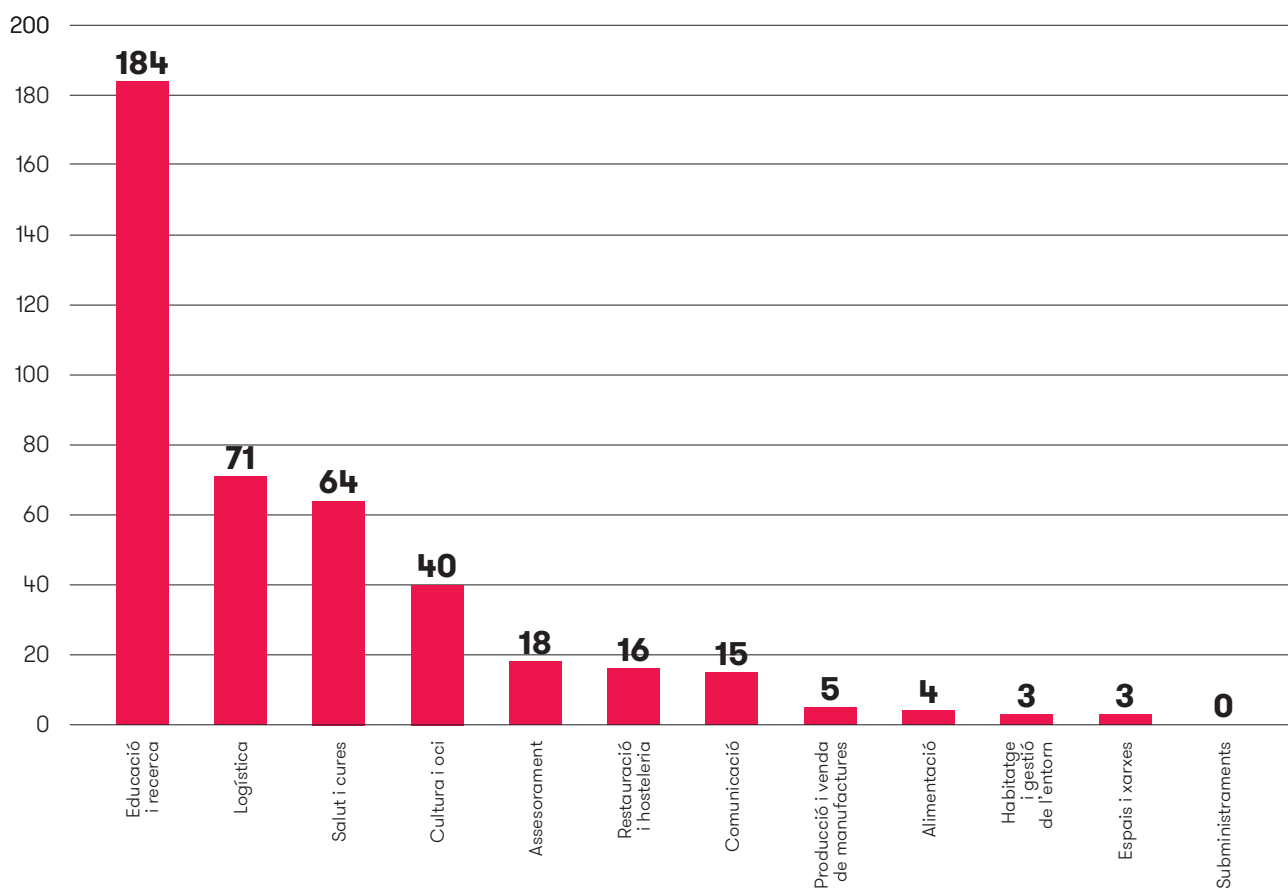
Per entrar més en detall, les subcategories de sector d'activitat mostren que on hi ha més cooperatives registrades és a les activitats relacionades amb l'atenció a col·lectius vulnerables (diversitat funcional, risc exclusió social, etc.) amb 3 cooperatives. En relació a les activitats d'espectacles (concerts, teatre, etc.) existeixen 2 cooperatives. En el sector de formació reglada i de transports també hi ha registrades per cada activitat 2 cooperatives. Ara bé, les subactivitats que més ingressos generen són les activitats de venda al major amb 2.500.150 €, les llibreries amb 2.417.222 €. Cal remarcar que en aquests dos tipus d'activitat només hi ha 1 cooperativa per a cadascuna, és a dir, que l'ingrés mitjà és l'ingrés d'una cooperativa concreta.

Així, en funció de l'ocupació que generen els sectors d'activitat, s'observa que el sector educatiu és el que més llocs de treball genera, amb 184 treballadors. Seguidament, el sector de la logística concentra 71 treballadors, seguit de la salut i cures amb 64 llocs de treball.

Mitjana d'ingressos per activitat (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Total de llocs de treball per sector (2018)

Font: Elaboració pròpia.

4.3.3. Tipus de cooperativa

Les tipologies de les cooperatives es classifiquen mitjançant el tipus d'activitat que es decideix cooperativitzar: bé pot ser el treball o bé un servei. Alhora, els usuaris i consumidors també poden associar-se per cooperativitzar el seu consum o bé diverses persones jurídiques poden associar-se i crear una cooperativa de segon grau. Així, s'observa la composició de la mostra en funció del tipus de cooperativa.

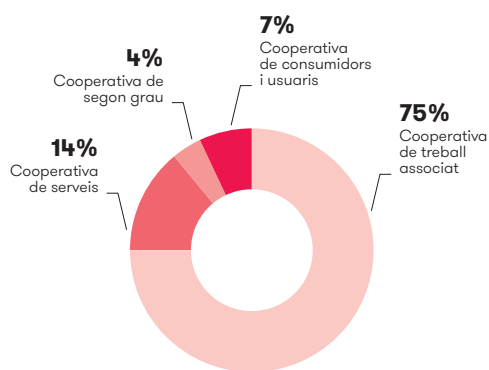
Les cooperatives són majoritàriament de treball associat, és a dir, que l'activitat cooperativitzada és el treball i, per tant, els socis són els mateixos treballadors de l'empresa. La segona tipologia és la cooperativa de serveis, seguida de la cooperativa de consumidors i usuaris i la cooperativa de segon grau, successivament.

4.3.4. Composició interna

A través d'aquest indicador es pot analitzar la composició interna de les cooperatives i la seva base social. Segons la Llei 12/2015, del 9 de juliol, de cooperatives, s'estableixen als articles 23, 24, 25 i 26 el tipus de socis que poden compondre una cooperativa. En primer lloc, es troben els "socis comuns", que són totes aquelles persones "vinculades amb la societat cooperativa mitjançant un vincle social de durada indeterminada i que duen a terme l'activitat cooperativitzada"; en segon lloc, els "socis de treball" que fa referència a totes aquelles persones que en el cas de cooperatives de primer grau que no siguin de treball associat "poden determinar el reconeixement de la qualitat de socis de treball als treballadors que ho sol·licitin" i; en tercer lloc, els "socis col·laboradors" que són aquelles persones "que, sense dur a terme l'activitat cooperativitzada principal, puguin col·laborar d'alguna manera en la consecució de l'objecte social de la cooperativa. La col·laboració pot consistir en la participació en activitats de caràcter auxiliar, secundari, accessori o complementari a l'activitat cooperativitzada principal o només en l'aportació de capital". La llei també contempla l'existència de "socis temporals" i "socis en excedència", però no s'han contemplat per aquesta diagnosi. Així, a les cooperatives entrevistades, la seva base social es compon de la següent manera.

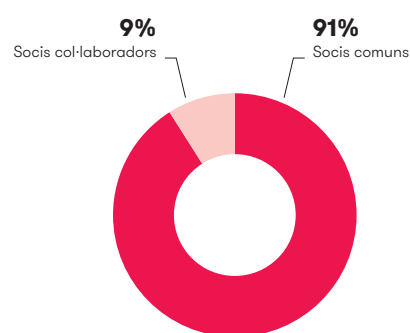
En total existeixen 4.643 persones físiques o jurídiques associades en una cooperativa, de les quals un 91% es tracta de socis comuns. És el tipus de soci àmpliament majoritari entre les cooperatives de la mostra, mentre que els socis col·laboradors només ocupen el 9%. Ara bé, per analitzar en detall el tipus de socis comuns, s'ha observat quantes persones associen el seu treball i, per tant, són socies treballadores i quantes persones associen el consum i, per tant, són socies consumidores (o usuaris). Alhora, és interessant observar la quantitat de socis que tenen una personalitat jurídica, és a dir, altres empreses que s'associen per desenvolupar la seva activitat.

El gràfic mostra que l'opció majoritària entre els socis comuns és la de consumidors, que superen el 90% del total, és a dir, persones que s'associen per cooperativitzar el seu consum. Així,

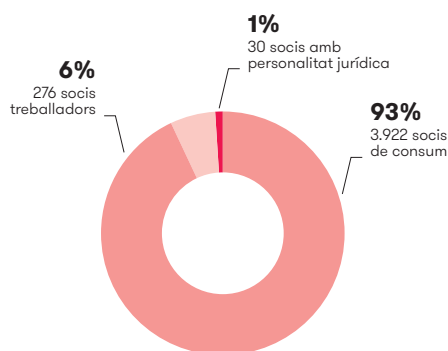
Percentatge de cooperatives per tipologia (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Total i percentatge de tipus de socies (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Total i percentatge de socies comuns (2018)

Font: Elaboració pròpia.

les cooperatives de consumidors i usuaris (que només suposen un 7%) aglutinen a 3.922 sòcies. Cal tenir en compte que una cooperativa de consum de la comarca té més de 3.000 sòcies de consum, element que impacta significativament en les dades de la diagnosi provocant un biaix considerable). Les sòcies treballadores suposen un 6% (257 persones) del total, tot i que les cooperatives de treball associat suposen el 75%. Finalment existeixen 39 sòcies de serveis que s'han associat per desenvolupar la seva activitat econòmica en cooperatives de segon grau o de serveis. Ara bé, més enllà del tipus de sòcies que componen les cooperatives, és necessari analitzar la quantitat de llocs de treball que les cooperatives de la mostra han generat.

Dones → 64%

Homes → 36%

TOTAL → 144

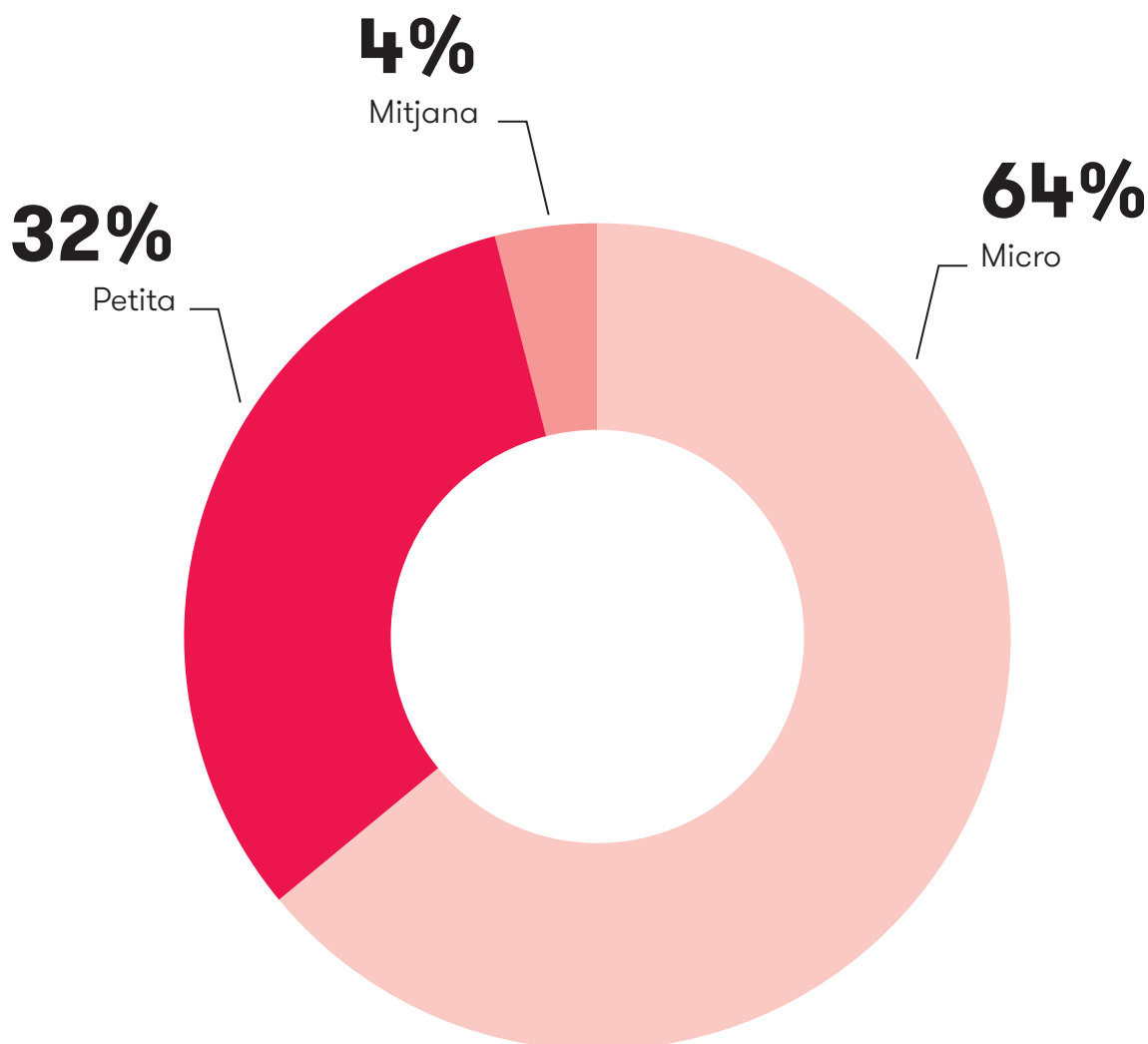
Total treballadores no sòcies

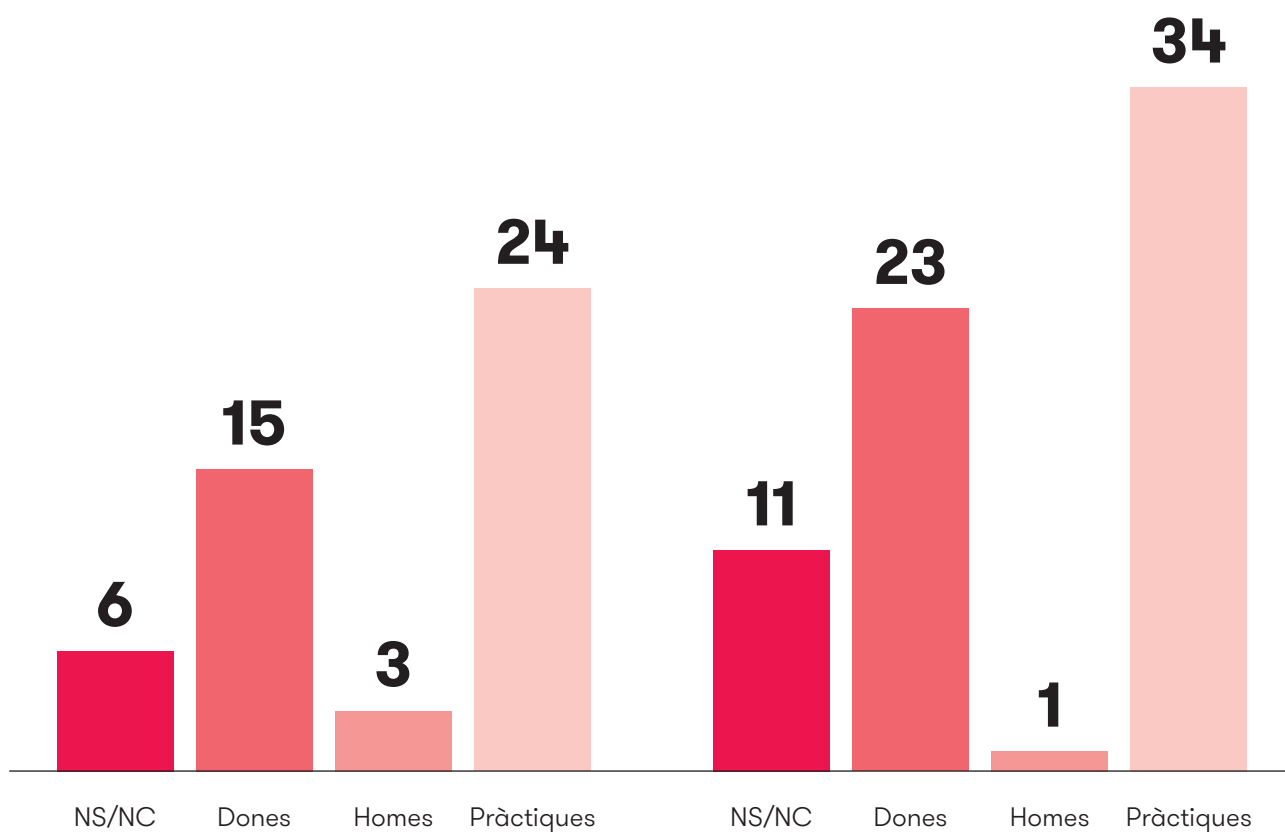
Font: Elaboració pròpia.

S'observa, per tant, que la major part de les persones contractades per les cooperatives són dones i suposen un 64% aproximadament, mentre que els homes només ocupen el 36% dels llocs de treball. En total, les cooperatives de la mostra han creat 144 llocs de treball (no associats). A més, l'estructura empresarial que predomina és la micro-empresa, és a dir, un 64% de les cooperatives ocupen menys de 10 treballadores (sòcies i no sòcies) i seguida per la petita empresa, és a dir, un 32% de les cooperatives ocupen entre 11 i 50 treballadores. Seguidament, només un 4% de les cooperatives ocupen entre 51 i 250 treballadores i es poden considerar mitjanes empreses. No existeix cap cooperativa amb una estructura empresarial gran i que ocupi a més de 250 persones.

Percentatge de l'estructura empresarial (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Total de persones voluntàries i en pràctiques (2018)

Font: Elaboració pròpia.

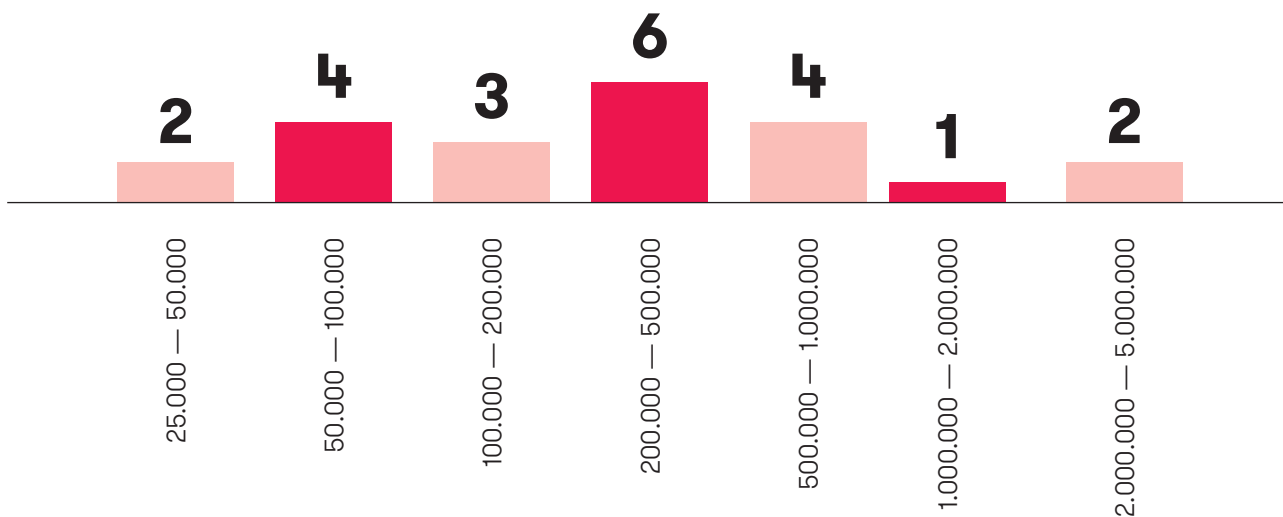
Finalment també s'ha observat el nombre de persones voluntàries en el sector, així com persones en condició de becàries o en pràctiques. Així, es torna a comprovar que les dones predominen l'espai tant com a voluntàries com a persones en pràctiques.

4.3.5. Economia

Les variables econòmiques recullen informació sobre la facturació² de les cooperatives en funció de l'any de la seva constitució, per municipi i per forma jurídica, per tal d'observar com es distribueixen els ingressos i si es pot observar alguna tendència. A més, s'exposa l'anàlisi dels llocs de treball creats per les cooperatives en jornades completes, per gènere i sector d'activitat.

Aquest indicador permet observar quines són les característiques econòmiques de les cooperatives que han decidit compartir aquesta informació. Així, hi ha 22 cooperatives de les 29 entrevistades de les quals es disposa d'informació sobre l'import total anual d'ingressos (en €). L'ingrés més comú entre les cooperatives és de 200.000 € - 500.000 €, ja que és la franja que concentra més cooperatives (6 de 22).

² La facturació es pot entendre com els ingressos derivats de les vendes. Es diu facturació ja que ve de l'acció de facturar, és a dir, generar una factura per una venda realitzada. Ara bé, els ingressos d'una empresa o organització no només venen de la facturació.

Vendes en euros (ingressos per franges)

Font: Elaboració pròpia.

A) Estadístics

De mitjana, al Vallès Oriental es van facturar 522.087 € entre les 22 cooperatives de les quals es disposa la informació de l'import anual d'ingressos. Tot i així, la majoria de les cooperatives es concentren en les primeres franges d'ingressos (15 de les 22 cooperatives ingressen menys de 500.000 €).

De manera paral·lela, la mediana (213.000 €) es troba per sota la mitjana. Això vol dir que la meitat de les cooperatives (11 cooperatives) ingressen entre 0 i 213.000 €. Malgrat que la majoria de cooperatives ingressin menys de mig milió d'euros, hi ha tres casos que trenquen amb aquesta tendència.

Ara bé, hi ha una diferència important entre les dades analitzades quan s'inclouen les cooperatives amb ingressos de més d'un milió d'€, tal i com s'observa a les taules següents. Aquestes cooperatives es poden considerar *outliers*, ja que la majoria presenten ingressos inferiors al milió d'euros.

Estadístics

Mitjana → 522.087 €
Mediana → 213.000 €
Des. estàndard → 720.611 €
N → 22
Rang → 2.465.544 €
Mínim → 34.606 €
Màxim → 2.500.150 €

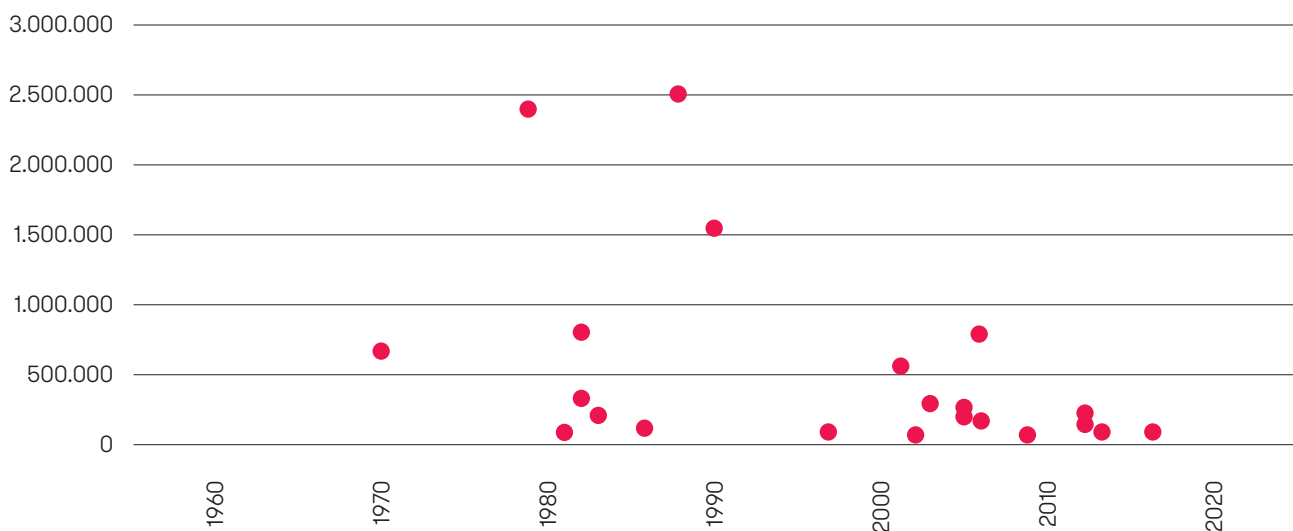
Amb outliers

Mitjana → 522.087 €
Mediana → 213.000 €
Des. estàndard → 720.611 €
Cuenta → 22

Sense outliers

Mitjana → 264.434 €
Mediana → 200.488 €
Des. estàndard → 246.577 €
Cuenta → 19

Font: Elaboració pròpia.

Ingressos en euros per any de constitució (2018)

Font: Elaboració pròpia.

B) Per any de constitució

A continuació s'observa la distribució dels ingressos de les cooperatives en funció del seu any de constitució.

Així, es comprova que els ingressos són més alts per a les cooperatives que es van constituir abans dels anys 2000. A més, la mostra indica que s'han creat més cooperatives en els últims 15 anys que en la dècada dels 70, 80 i 90. Concretament, del 1970 al 1997 (en 27 anys) es van crear 10 cooperatives que encara formen part del registre. D'altra banda, des del 2001 fins al 2016 (en 15 anys) se n'han creat 12. Aquestes dades són rellevants ja que en un període molt més curt (entre 2001 i 2016) s'han constituït, i continuen actives i registrades, més cooperatives que en el primer període (del 1970 al 1997). En altres paraules, s'han constituït més cooperatives en menys temps.

Estadísticament les variables "any" i "ingressos" estan correlacionades negativament (-0,43). És a dir, les cooperatives de constitució més actual tenen menys ingressos. Encara que sigui una correlació baixa, és un fet rellevant i estadísticament significatiu. Tot i així, aquesta afirmació s'ha de fer amb cautela perquè hi ha altres variables que influeixen en aquesta relació, en les quals no es pot diferenciar la influència que tenen.

C) Per municipis

Les 22 cooperatives que han compartit aquesta informació es troben repartides entre 13 municipis diferents de la comarca del Vallès Oriental.

Sant Pere de Vilamajor	34.606 €
L'Ametlla del Vallès	45.934 €
Sant Fost de Campsentelles	60.000 €
Sant Esteve de Palautordera	34.606 €
La Garriga	75.000 €
Santa Maria de Palautordera	34.606 €
La Roca del Vallès	157.524 €
Cardedeu	300.000 €
Sant Celoni*	379.812 €
Caldes de Montbui	653.438 €
Santa Eulàlia de Ronçana	787.677 €
Mollet del Vallès*	827.572 €
Granollers*	890.400 €

Ingressos en euros (mitjanes*) per municipis

Font: Elaboració pròpia.³

Així, es pot comprovar que els municipis que concentren més cooperatives són els que han obtingut uns ingressos més alts (a excepció de Santa Eulàlia de Ronçana i Caldes de Montbui).

³ (*) Municipis en els que s'ha entrevistat a més d'una cooperativa. Càlcul de la mitjana d'ingressos de les que estan localitzades al municipi.

Cooperatives → 22

543.139 €

Consumidors i usuaris → 2

720.558 €

2n grau → 1

60.000 €

Serveis → 4

1.248.522 €

Treball associat → 15

426.616 €

Promig d'ingressos per nombre de cooperatives

Font: Elaboració pròpia.

D) Per tipologia

D'aquesta manera s'observa que les cooperatives de serveis són les que més ingressos per vendes generen: 1.248.522€ de mitjana entre 4 cooperatives. Les cooperatives de consumidors i usuaris és el segon tipus que genera més ingressos: 720.558€ de mitjana entre dues cooperatives. A més, les cooperatives de treball generen de mitjana 426.616€, tot i ser la tipologia amb més nombre d'entitats.

E) Llocs de treball

De la mostra s'han pogut comptabilitzar 276 treballadores sòcies i 144 treballadores no sòcies (per tant, un total de 420 treballadors, tal i com s'ha exposat a l'apartat de "Composició interna"). Les cooperatives del Vallès Oriental tenen també un paper important en la generació d'ocupació. De les organitzacions analitzades, en total es comptabilitzen 420 persones treballadores, de les quals 315 treballen a jornada completa i les 108 restants a jornada parcial.

Cal mencionar que existeix una gran diferència entre la cooperativa que més llocs de treball registra i la resta. Menys de la meitat de cooperatives tenen 10 o menys llocs de treball. Per tant, es pot afirmar que la majoria de cooperatives tenen dimensions més aviat petites i, en conseqüència, tenen una capacitat de generar llocs de treball petita. En aquest sentit, aques-

ta estructura del nombre de llocs de treball no difereix molt de l'estructura productiva de les empreses de la comarca, ja que – com s'ha observat anteriorment - hi ha una gran majoria de microempreses i petites empreses.

Un altre tret característic és que la majoria de llocs de treball són a jornada completa. En només 6 de les 29 cooperatives es registra un nombre major de llocs de treball a jornada parcial. Ara bé, existeix alguna relació amb el tipus de jornada i el tipus de treballador associat i no associat? A continuació s'exposen els resultats dels coeficients de correlació:

Socis completa	Rebuig Ho	
	Socis	J. completa
Socis	1	
J. completa	0,979746872	1

No socis completa	Rebuig Ho	
	No socis	J. completa
No socis	1	
J. completa	0,827062805	1

Socis parcial	Rebuig Ho	
	Socis	J. completa
Socis	1	
J. completa	0,813739419	1

No socis parcial	Rebuig Ho	
	No socis	J. completa
No socis	1	
J. completa	0,8712858	1

Relació entre el tipus de jornada i el tipus de treballador associat i no associat

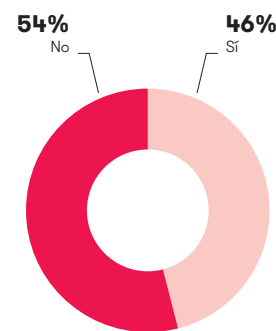
Font: Elaboració pròpia.

Així, tal i com s'observa, les relacions més fortes són: socis a jornada completa (0,9797) i no socis a jornada parcial (0,87); en tots els casos és estadísticament significatiu. Tot i així, les variables dels treballadors “socis a jornada parcial”, i els “no socis a jornada completa” també presenten coeficients de correlació positius i alts (coeficient de correlació de 0,8). Per tant, això fa entendre que no es pot afirmar - en la seva totalitat - que els treballadors associats treballen a jornada completa, mentre que els treballadors no associats treballen a jornada parcial.

A més, en relació a la paritat entre homes i dones en els llocs de treball a jornada completa, de les cooperatives compostes per 2 o més treballadors (19), a 10 cooperatives les dones ocupen llocs de treball a jornada completa de forma majoritària, fet que s'alinea amb la presència major de dones en el sector cooperativista.

F) Planificació estratègica

Finalment, també s'ha considerat interessant observar quantes cooperatives han desenvolupat un Pla Estratègic per a la seva activitat d'organització i gestió, formalitzat per un determinat període de temps.

Planificació estratègica (2018)

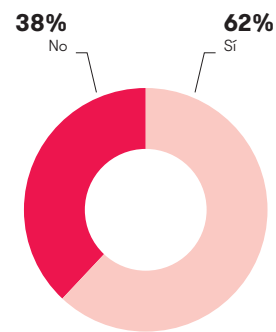
Font: Elaboració pròpia.

Així, s'observa que un 54% de les cooperatives no disposa d'un document formal on s'expressi una planificació estratègica de la seva activitat econòmica. Aquesta dada permetrà orientar accions concretes per a la consolidació del teixit cooperatiu de la comarca. Ens referim a necessitats de formació i d'eines per a la gestió empresarial cooperativa.

4.3.6. Democràcia i transparència

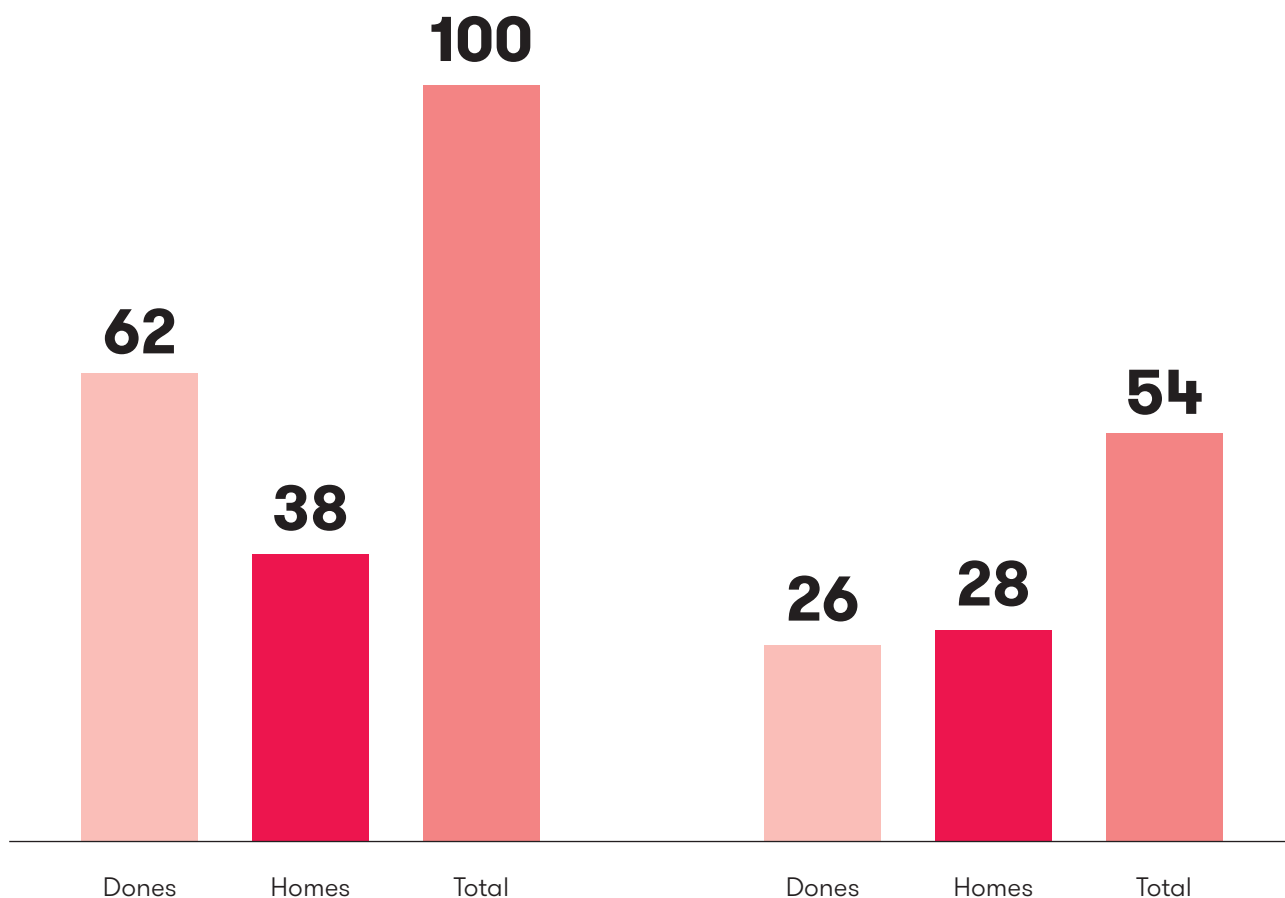
Aquest indicador mostra el grau de democràcia i participació interna a les cooperatives, així com el grau de transparència. Les dades per aquest indicador no han pogut ser recollides a totes les cooperatives, ja que algunes entitats desconeixien el nombre exacte, així com les dades relacionades amb el nombre d'homes i de dones.

Es comprova que 728 persones han participat en l'aprovació del pla de gestió de la cooperativa on treballen, consumeixen o participen. En relació al nombre total de sòcies que es troben associades (4.643 sòcies) aquest nombre és molt reduït, però cal tenir en compte que algunes de les cooperatives no han compartit les dades respecte l'aprovació del pla de gestió. Per tant, tot i no poder concloure-ho de forma definitiva, és evident

Transparència en remuneracions (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Total de persones que ocupen càrrecs societaris i de direcció/gerència (2018)

Font: Elaboració pròpia.

que el nivell de participació en les cooperatives, pel que fa al pla de gestió, sembla ser molt baix. Cal recalcar novament que el fet que una sola cooperativa compti amb més de 3.000 sòcies pot comportar un biaix important en aquest punt.

Per entrar en més detall, a continuació s'analitza, d'una banda, els càrrecs societaris – és a dir, el nombre de persones que ocupen un càrrec al consell rector de la cooperativa - i els càrrecs laborals – és a dir, les persones que ocupen càrrecs de direcció o gerència en l'estructura laboral de les organitzacions.

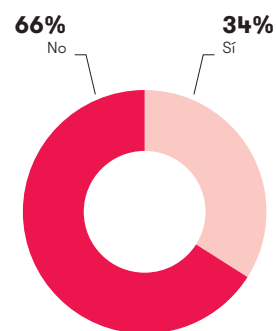
Com sol passar a la majoria de models cooperatius, s'observa que als òrgans societaris hi participen més persones que als òrgans de direcció tècnica. També és un fet rellevant el que les dones ocupin un major nombre de càrrecs societaris (per tant, de governança política), i que en el cas dels càrrecs de direcció o gerència el nombre de dones i homes no es diferencia significativament.

Alhora, les cooperatives analitzades tendeixen a ser transparents en relació a les seves remuneracions. Un 62% de les cooperatives ha afirmat compartir públicament els salaris de tots els treballadors i treballadores (sòcies i no sòcies). Això, per tant, indica que les entitats estan compromeses amb la transparència i confiança entre les persones integrants de forma majoritària.

4.3.7. Medi ambient

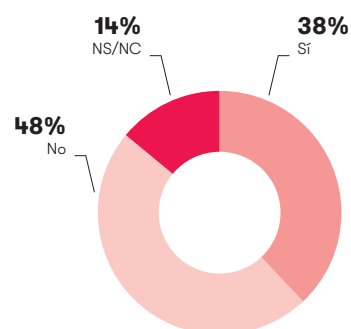
Quin és el compromís de les cooperatives amb el medi ambient? Per mesurar aquest element les cooperatives han comparat l'existència o no d'un pla de gestió ambiental (residus, aigua, etc.) de la seva activitat econòmica, així com l'ús d'energies renovables i l'ús de criteris de consum responsable.

Les cooperatives analitzades no compten amb un pla de gestió ambiental explícit, ja que un 66% de les cooperatives enquestes ha afirmat no recollir les mesures ambientals en un document. No obstant, cal recalcar que algunes de les cooperatives – en tant que microempreses – desenvolupen sistemes de gestió ambiental informals tot i no recollir les pràctiques en un document escrit, en tant que no ho consideren necessari per al seu gruix d'activitat. Un 34%, en canvi, sí que ha documentat el sistema de gestió ambiental resultant de la seva activitat econòmica. Alhora, aquesta tendència es repeteix de forma similar pel que fa a l'ús d'energies renovables. Tot i que un 38% sí que proveeix el seu servei energètic d'una empresa que produeix el 100% d'energia renovable, hi ha un 48% que no ho fa i un 14% que desconeix l'origen de la seva energia elèctrica. Malgrat això, pel que fa al consum responsable, les cooperatives majoritàriament contemplan criteris de comerç just o l'ús de productes reutilitzats o de segona mà. Per tant, aquesta última dada mostra com les cooperatives comparteixen de forma majoritària criteris de consum responsable (emmarcats en una filosofia i, per tant, de caràcter informal), tot i no formalitzar el seu compromís en alguns casos.

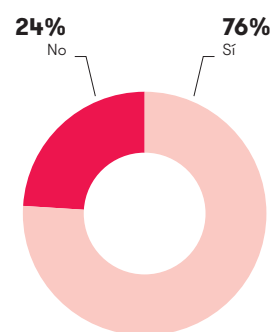
Existència d'un pla de gestió ambiental (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Ús d'energies renovables (2018)

Font: Elaboració pròpia.

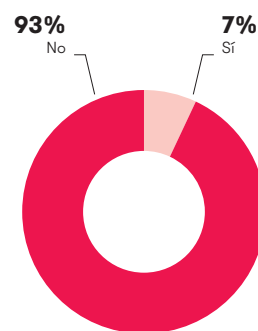

Criteris de consum responsable (2018)

Font: Elaboració pròpia.

4.3.8. Compromís social

El compromís social de les cooperatives és un indicador clau per observar el seu impacte en l'entorn social i cultural, així com el seu grau d'enxarxament i d'intercooperació. Per mesurar aquest indicador s'ha demanat a les cooperatives pel seu grau de participació en xarxes i moviments socials en les que participin de manera efectiva, pel nivell de construcció de mercat social en relació amb les organitzacions en les que cooperen (per compartir recursos, coneixements, etc.), i per les seves aportacions econòmiques solidàries (finançament ètic). Així, les cooperatives analitzades participen de mitjana a 1,5 xarxes o iniciatives de transformació social de forma activa (o bé hi participen 30 hores a l'any, o bé paguen una quota)⁴ i al mateix temps participen en xarxes de transformació social (com ara una associació veïns o altres associacions culturals) de forma informal i intermitent. Per exemple, algunes cooperatives estan

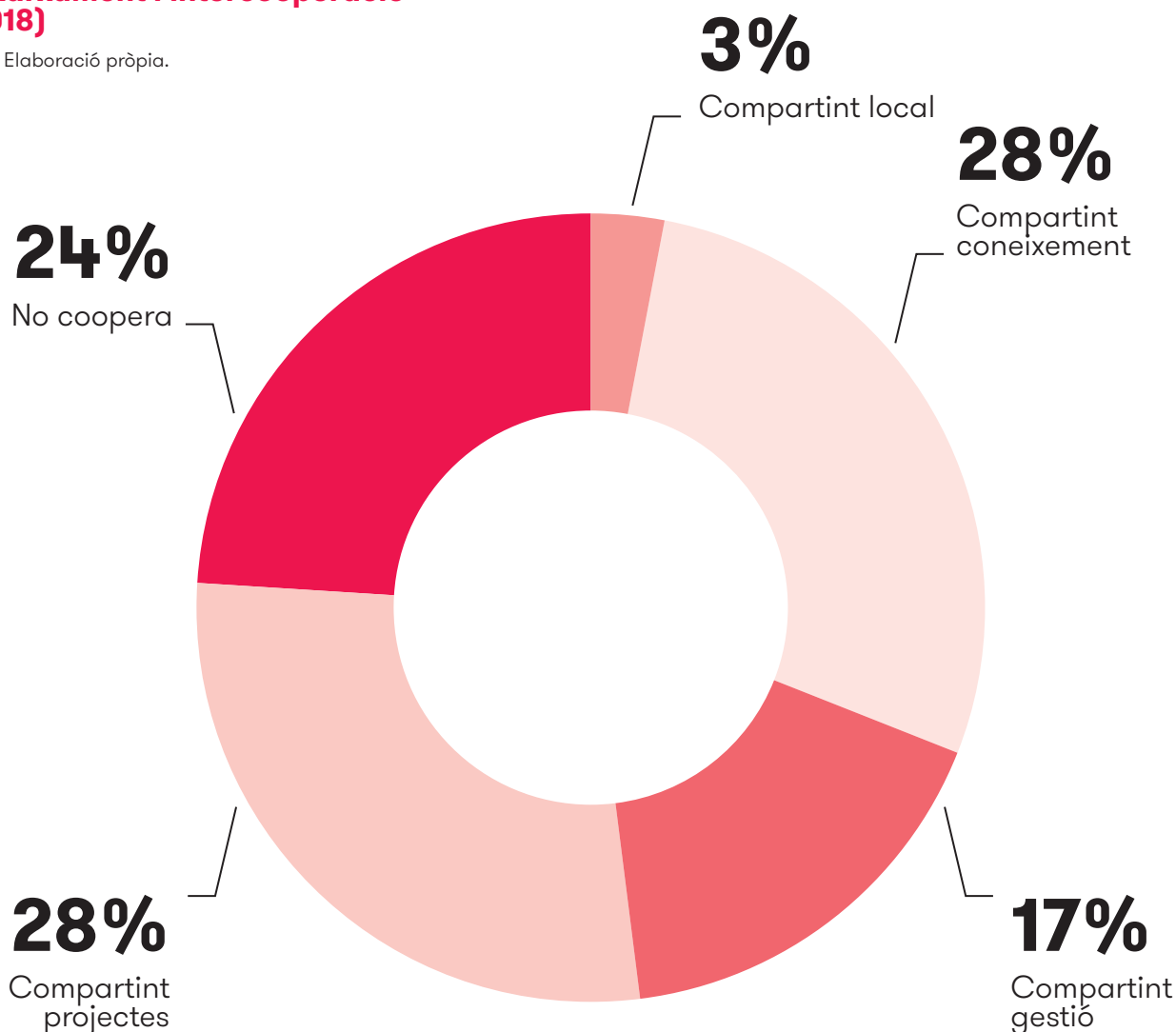

Ús de finançament ètic (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Enxarxament i intercooperació (2018)

Font: Elaboració pròpia.

⁴ Càlcul de mitjana respecte el nombre de xarxes o iniciatives de transformació social per cooperativa.

arrelades en una ciutat, poble o barri i participen a les festes majors o a d'altres projectes i iniciatives de ciutat. Per tant, aquest és un indicador que mesura la participació efectiva en funció dels criteris consensuats, però no contempla altres pràctiques informals de transformació social.

En relació al seu grau d'enxarxament i intercooperació, el 24% de les cooperatives afirmen que no cooperen amb altres entitats (tant cooperatives com no) que es dediquin a la mateixa activitat econòmica. No obstant això, la gran majoria de cooperatives comparteix principalment coneixement, la gestió de la seva activitat o bé algun projecte en concret. Altrament, només un 7% de les cooperatives han utilitzat recursos de finançament ètic o han entrat en contacte amb ells. Per tant, existeix poc contacte amb entitats de banca i/o finançament ètic.

4.3.9. Qualitat laboral

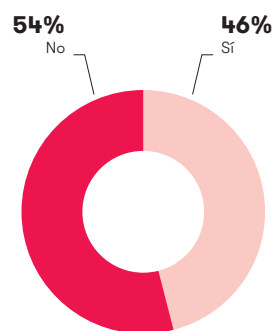
Aquest indicador mostra el conjunt de mesures que les cooperatives analitzades desenvolupen per tal de millorar les condicions laborals de les persones treballadores, més enllà del que estableix el conveni, la promoció de formació (i, per tant, oportunitats laborals), l'existència de mesures que millorin la conciliació de la vida familiar i laboral, així com la creació d'espais d'atenció emocional i cura.

Així, les mesures que les cooperatives desenvolupen per tal de millorar la qualitat laboral dels treballadors són claus per evitar la precarietat i crear condicions favorables al desenvolupament personal de les persones integrants. En aquest sentit, les cooperatives que no han desenvolupat un règim intern de millora del conveni suposen el 56% i superen les que sí contemplem mesures de millora. Alhora, només un 34% de les cooperatives han desenvolupat espais d'atenció i cura emocional – formal, ja que la gran part de les cooperatives estan formades per persones afins que, o bé es consideren que la seva relació és professional però també d'amistat, o bé es tracta d'empreses familiars -. No obstant, més del 70% de les cooperatives promouen mesures de formació per a les persones treballadores, ja sigui incloent les hores formatives a l'horari laboral, assumint el seu cost o bé adaptant els horaris laborals per tal d'assistir a les formacions. Per tant, existeix un compromís important en millorar i promoure la formació de les persones treballadores.

4.3.10. TIC

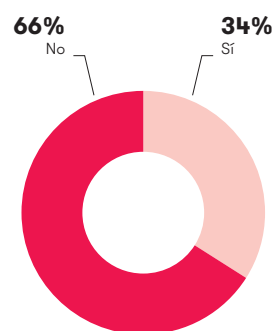
Aquest indicador pretén mesurar el compromís de les cooperatives analitzades en l'elaboració o ús de continguts, ja sigui programari, coneixement, material gràfic, i audiovisual o musical. A més, s'analitza l'ús de les xarxes socials, així com la d'una pàgina web per tal de desenvolupar les seves estratègies comunicatives o no.

Així, es comprova que les cooperatives no utilitzen el programari lliure de forma majoritària i un 17% l'utilitza regularment, mentre que només un 4% de les entitats utilitza sistemes operatius de

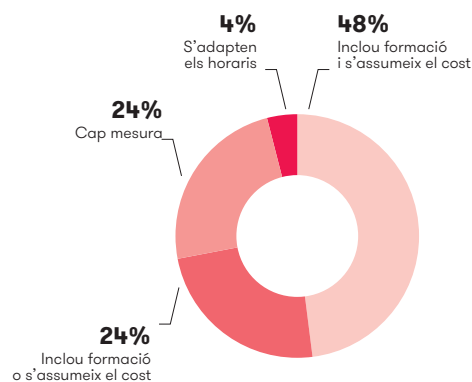
Règim laboral de millora del conveni (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Espais d'atenció i cura emocional (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Mesures per fomentar la formació (2018)

Font: Elaboració pròpia.

programari lliure, fet que mostra un important desconeixement o bé no es tracta d'una prioritat. Malgrat això, un 86% de les cooperatives té presència en línia mitjançant la seva pàgina web i les xarxes socials, però un 14% afirma no utilitzar cap d'aquestes eines.

4.3.11. Entrevistes

Les entrevistes realitzades ofereixen dades que, tot i no ser informació quantificable, ofereixen una perspectiva substancial sobre la situació de les cooperatives. Així, la informació que s'ha pogut recollir s'ha dividit en funció de l'origen de la seva activitat, és a dir, per què han decidit iniciar la seva activitat, les seves principals dificultats, amenaces, fortaleses i oportunitats, així com les seves opinions respecte la figura de l'Ateneu Cooperatiu i la seva tasca.

A) Origen de l'activitat

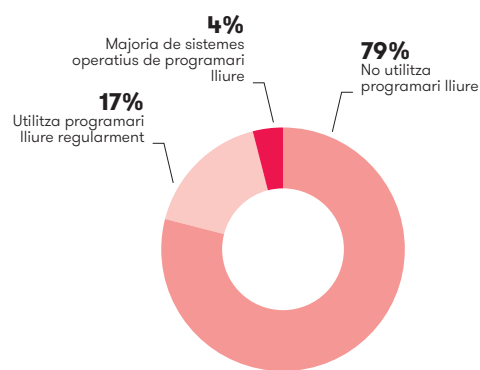
Les raons per les quals un grup de persones decideix iniciar una activitat econòmica sota el paraigües d'una cooperativa són, evidentment, diverses, però de les entrevistes s'ha pogut observar que existeixen algunes tendències a l'hora d'iniciar un projecte cooperatiu.

En aquelles cooperatives que porten més de 10 anys en funcionament el model cooperatiu sol ser un model heretat, és a dir, que les persones que conformen la cooperativa en l'actualitat ho fan a causa dels seus predecessors. Per exemple, les cooperatives de serveis de taxis han heretat una estructura cooperativa de la generació anterior que, per les conjuntures del moment, van decidir organitzar-se d'aquesta manera. Alhora també existeixen diverses cooperatives familiars, sobretot les microempreses compostades per menys de 4 persones, ja siguin famílies senceres o parelles que han decidit emprendre una activitat econòmica de manera conjunta.

Les gestories i assessories juguen un rol important a l'hora de construir una empresa i les seves recomanacions també són raons exposades per les cooperatives entrevistades, ja sigui per la dimensió de l'activitat, el nombre de persones involucrades en els projectes o bé per facilitats fiscals. Alhora, les persones que decideixen emprendre un projecte cooperatiu també comparteixen una determinada filosofia i comparteixen els seus valors intrínsecs.

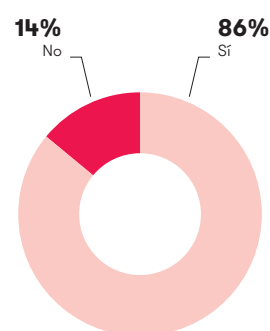
B) DAFO

Més enllà de les dificultats individuals de cada cooperativa s'ha pogut comprovar que algunes dificultats i amenaces, així com també oportunitats i potencialitats, són similars. Com qualsevol altre tipus d'empresa, les principals dificultats que afronten les cooperatives es troben relacionades amb les circumstàncies del mercat i la necessitat d'ajustar massa els preus, fet que no els permet realitzar inversions de millora o creixement. Les empreses entrevistades mostren també dificultats per adaptar-se als canvis tecnològics.

Compromís amb el programari lliure (2018)

Font: Elaboració pròpia.

Presència online i a les xarxes

Font: Elaboració pròpia.

Una altra dificultat identificada és la relació de les cooperatives amb les administracions públiques, sobretot en relació a tràmits burocràtics i normatives, ja sigui per desconeixement o per falta d'assessorament. En diverses ocasions les cooperatives han afirmat que les administracions no els presten l'atenció o les facilitats necessàries, sobretot aquelles que desenvolupen una tasca social o que són innovadores en la seva activitat i que potencien el desenvolupament del seu entorn local més proper. No obstant, s'han pogut identificar necessitats conjuntes en diversos sectors d'activitat: per exemple, les escoles bressol han posat en relleu les dificultats a l'hora de sol·licitar licitacions, les empreses de restauració han detectat problemes per fer front a la precarietat, les empreses de disseny i editorials han ressaltat l'amenaça de les grans empreses tecnològiques com ara Amazon o altres gegants econòmics, les cooperatives agroecològiques han identificat necessitats de transport i logística... I un llarg etcètera. Tot un conjunt de limitacions que necessiten sinergies, acompanyament i enxarxament per a la recerca de solucions consensuades entre els agents afectats.

La gestió del temps també s'ha observat com una limitació important. Les cooperatives entrevistades afirmen que una empresa cooperativa comporta una dedicació superior en termes d'hores – sovint no remunerades – que no pas una empresa tradicional, ja que la gestió de la cooperativa és col·lectiva, i consideren que el temps dedicat a la gestió és temps no dedicat al desenvolupament de l'activitat empresarial (que sol ser la professió de les persones cooperativistes), sobretot en els períodes inicials i de fundació de l'activitat. Aquest element es reafirma en les dinàmiques informals de les cooperatives, sobretot les més familiars (per exemple, fer una reunió sobre la cooperativa en espais de la vida personal i altres dinàmiques d'aquesta tipologia).

En referència a les principals fortaleeses i oportunitats les empreses entrevistades consideren que la cooperativa és una potencialitat, ja que garanteix l'articulació de diversos individus que participen en una mateixa activitat de forma cohesionada i coordinada. Consideren que quan totes les cooperativistes comparteixen un projecte, l'activitat es troba més consolidada i les dedicions més consensuades. El fet d'encarar amenaces de forma conjunta possibilita que l'empresa avanci a passos més definits, tot i que els processos de decisió resultin més complicats que en una empresa tradicional. Alhora, consideren que els béns i serveis que ofereixen són de qualitat, sobretot en relació a l'atenció personalitzada a clients i usuaris o amb altres proveïdors i intermediaris, que van més enllà d'una relació purament comercial. Aquest element està altament relacionat amb el fet que les persones que s'associen en una cooperativa solen ser professions vocacionals en les quals la “sobrededicació” a l'activitat els ofereix satisfacció personal i laboral.

NEGATIUS

Anàlisi intern

Debilitats

Adaptar-se als canvis del mercat.

Gestió del temps → Hores de treball no remunerades.

Anàlisi extern

Amenaces

Circumstàncies del mercat → Ajust de preus.

Relació amb les administracions públiques.

POSITIUS

Anàlisi intern

Fortaleses

Enxarxament i intercooperació.

Gestió interna cooperativa

Decisions consensuades i consolidades.

Anàlisi extern

Oportunitats

Qualitat dels béns i serveis.

Atenció personalitzada a consumidors i usuaris.

C) L'Ateneu Cooperatiu

D'acord amb aquest conjunt de necessitats i potencialitats, què pot fer l'Ateneu Cooperatiu per canalitzar-les? Les cooperatives (com a mínim les entrevistades) han donat un cert *feedback* a l'Ateneu Cooperatiu per tal de comprendre què necessiten, a través del qual s'han pogut observar diverses tendències.

En primer lloc, les cooperatives comparteixen la necessitat de disposar d'un espai d'atenció i informació sobre els tràmits burocràtics i normatives que han d'encarar, sobretot aquells que requereixen un gran volum de documentació tant en relació a la seva gestió interna com externa (comptabilitat, línies de subvenció, incorporació de nous socis, etc.); sobretot pel que fa a la difusió d'informació concisa i concreta de forma gràfica i simple, per tal que pugui ser comunicada de forma eficaç i personalitzada. En el cas d'empreses petites, identificar els errors de funcionament és molt difícil a nivell intern: per això, l'Ateneu Cooperatiu hauria de desenvolupar la tasca de "primer analista" de la situació de la cooperativa i d'una manera personalitzada.

En segon lloc, afirmen que l'Ateneu Cooperatiu hauria d'actuar com a dinamitzador d'espais d'enxarxament, intercooperació i trobada per compartir no tan sols necessitats i dificultats, sinó també béns i serveis, o emprendre projectes conjunts. Consideren necessari disposar d'informació sobre els agents ja existents al territori i trobar punts de col·laboració. Finalment, els projectes educatius també els consideren essencials no només per consolidar el model cooperatiu entre els més petits sinó també per treballar el concepte i el fet de què implica organitzar-se sota aquesta forma jurídica, ja que encara existeix un alt desconeixement al respecte i les cooperatives ho perceben.

A grans trets, aquests han sigut els elements més comentats de forma majoritària durant les entrevistes. Així, s'ha observat que les idees, propostes i neguits que les cooperatives han detectat es troben altament alineades amb els objectius de l'Ateneu Cooperatiu, fet que reafirma la direcció de l'entitat.

4.3.12. A mode de síntesi

La fotografia de l'ESS al Vallès Oriental s'ha realitzat mitjançant dues mirades. La primera mirada ha anat dirigida a observar l'Economia Social i Solidària a grans trets, analitzant les entitats de forma agregada. La segona, en canvi, s'ha concentrat en les característiques del sector cooperativista.

Així, s'ha pogut observar que l'ESS a la comarca es troba predominada per les associacions, com a entitat amb més presència al territori de forma majoritària. Les cooperatives, en canvi, suposen un 4% aproximadament i es posicionen com a tercera tipologia més present. Alhora, l'ESS es troba en un procés de desacceleració, ja que s'ha patit una disminució d'inscripcions en els últims cinc anys de forma pronunciada i en totes les entitats analitzades.

Ara bé, les característiques socioeconòmiques de la comarca ha aportat diversos eixos explicatius sobre aquesta situació, sobretot en relació a un creixement demogràfic moderat al territori i els efectes de la crisi econòmica. Alhora, el sector d'activitat més predominants al Vallès Oriental és el de serveis, fet que s'alinea amb els casos de les societats laborals i les cooperatives, tot i que el sector industrial no sigui tant predominant com al conjunt de la comarca. D'aquesta manera s'ha comprovat que l'ESS reafirma els punts neuràlgics de la comarca, tant a nivell sectorial econòmic com geogràfic.

Tot i que es tracta d'una mostra força petita en relació al conjunt de cooperatives existents, s'ha pogut entrar en contacte – ja sigui directa o indirectament – amb totes elles. S'ha observat que existeix una problemàtica important pel que fa a l'accés a la informació de contacte de les entitats i que moltes de les entitats no tenen activitat registral (és a dir, no estan al dia amb les seves obligacions registrals). Per tant, existeix una problemàtica – en desconeixem el motiu-, ja sigui per desconeixement o impossibilitat, sobretot en relació al procés de liquidació de les cooperatives.

La composició de la mostra es troba distribuïda geogràficament, ja que dels 39 municipis s'ha entrat en contacte amb 17, amb la visita a una cooperativa com a mínim. Tot i que entenem que no és una mostra del tot representativa, de les entrevistes que s'han pogut realitzar se n'extreuen les següents conclusions:

→ El sector d'activitat amb més cooperatives és el de cultura i oci, mentre que l'habitatge i la gestió de l'entorn és molt minoritari. Ara bé, en funció dels ingressos les cooperatives que es dediquen a la producció i/o venda de productes (sobretot, venda al major) són les que més ingressos tenen; i si s'observen els sectors d'activitat en funció dels llocs de treball que generen, el sector educatiu és el que ocupa a més persones, seguida per el de la logística i el de salut i cures.

Per tant, els sectors que ofereixen més ocupació no són els que més ingressos tenen.

- La tipologia de cooperativa amb més presència és la de treball associat, seguit per la cooperativa de serveis, consumidors i usuaris i, finalment, de segon grau. Per tant, l'àmbit que es cooperativitza de forma majoritària és el treball. Alhora, les cooperatives de treball associat són les que tenen menys ingressos respecte a la resta de tipologia, tot i ser les més presents. Es concentren sobretot a Mollet del Vallès, Granollers i Sant Celoni.
- L'estructura empresarial del sector és de microempresa i petita empresa, format per 10 i 50 treballadors, fet que marca una tendència clara en el sector cooperativista ja que tenen una capacitat de generar llocs de treball més aviat petita. Ara bé, es tracta de llocs de treball de jornada completa de forma majoritària.
- A nivell econòmic les cooperatives es concentren majoritàriament entre els 200.000 € i 500.000 € d'ingressos anuals i entre el 2001 i 2016 s'han constituït més cooperatives que en la resta de períodes. No obstant això, les cooperatives que s'han constituït des del 2001 tenen menys ingressos que les cooperatives creades en períodes anteriors.
- En termes de participació, democràcia i transparència, els òrgans societaris es troben composts per més membres que els càrrecs de gerència o direcció, fet representatiu dels òrgans de govern de la major part de cooperatives. Al mateix temps fomenten la transparència pel que fa a les remuneracions i les dones tenen una presència majoritària també en els òrgans societaris de representació. Les dones ocupen major presència a gairebé tots els indicadors, fet que també demostra una tendència en el sector.
- Pel que fa al medi ambient, compromís social, intercooperació i enxarxament, les cooperatives tenen un compromís important amb aquests àmbits però el que crida l'atenció és la dificultat per formalitzar aquests compromisos. Ara bé, en relació a la qualitat laboral a les cooperatives, més de la meitat de les cooperatives no millora el conveni ni disposa d'espais d'atenció emocional i cura. Tot i així, es fomenta altament la formació de les persones treballadores. Finalment, en relació a les TIC s'observa una mancança important, sobretot amb la sensibilitat cap al programari lliure, malgrat que la gran majoria té presència online i a les xarxes socials.
- Les entrevistes han ofert també dades qualitatives de gran valor i s'ha pogut desenvolupar un DAFO en el qual consten les majors dificultats (adaptar-se als canvis i gestió del temps), fortaleces (enxarxament, intercooperació, gestió interna de la cooperativa i decisions consensuades), així com les amenaces amb les que s'enfronten (circumstàncies del mercat i relacions amb les administracions públiques) i les principals oportunitats (qualitat dels seus béns i serveis i atenció personalitzada).

Amb tot això, s'observa que l'ESS a la comarca necessita un suport coordinat si es pretén garantir la seva proliferació i sostenibilitat, així com la difusió del model d'una economia alternativa i feminista. El debat sobre els criteris de l'ESS es troba encara obert i aquesta és una bona oportunitat per plantejar nous projectes d'innovació social i el seu arrelament al desenvolupament local.

En resum, aquesta diagnosi ha assolit els seus objectius principals sobretot en relació a la realització d'un anàlisi quantitatiu i qualitatiu per tal d'entendre aquesta realitat, consolidar una metodologia i detectar bones pràctiques. A més, el fet d'entrar en contacte amb les cooperatives ha permès fer difusió de la tasca de l'Ateneu Cooperatiu en el seu primer any de vida i l'establiment de primeres sinergies entre les entitats. Un cop establerts els fonaments per a una recerca de l'ESS des d'un ens local, es deixa pas a una nova fase de diagnosi per a futures investigacions en més detall sobre la resta d'entitats, sobretot aquelles que no han pogut ser analitzades en aquest document.

5

**Reflexions
i una mica més...**

Aquesta diagnosi ens ha servit, en el primer any de l'Ateneu Cooperatiu, per poder fer una fotografia de les cooperatives del territori i conèixer el seu estat actual. De tota la informació que n'hem pogut extreure, per nosaltres el més important és el "i ara què fem amb tot això?". És a dir, com transformar aquestes dades en accions concretes i projectar futur i línies de treball que ajudin a consolidar el teixit. Tenim feina per endavant! I ens agradaria acabar aquest document compartint algunes d'aquestes reflexions.

Sorprèn la quantitat de cooperatives que es troben en una situació "no resolta" en relació a la seva activitat registral. A la primera part de la diagnosi s'ha intentat categoritzar aquestes cooperatives que no tenen activitat registral, o que es troben en procés de dissolució, o que fins i tot tenen activitat registral però no tenen activitat econòmica. Hem treballat conjuntament amb el Registre de Cooperatives, que ens ha facilitat suport en tot moment, per poder plasmar en aquest informe una situació que en la propera edició de l'Ateneu Cooperatiu ens agradaria continuar investigant. Sobre tot pel que fa a conèixer les dificultats que hagin pogut tenir. Considerem que aquesta tasca conjunta entre el Registre de Cooperatives i els Ateneus Cooperatius és molt important per poder detectar les dificultats del sector i poder elaborar propostes de millora de cara a la part administrativa. Ens agradarà poder compartir amb la resta de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius la nostra diagnosi, per comprovar si en altres territoris s'han trobat casos similars i, per tant, conèixer què es pot fer des dels propis Ateneus Cooperatius. I volem traslladar també la necessitat de millorar els canals de comunicació i sistematització de les dades administratives del teixit cooperatiu.

Tenim a la comarca un teixit cooperatiu que impacta en diverses esferes d'activitat econòmica. Com a mostra, que el cooperativisme està present en el món empresarial de manera àmplia: comunicació, transports, restauració, atenció a les persones, sector agroalimentari, etc. A aquesta tendència també hi respon la tipologia d'emprenedors/es que hem pogut acompanyar durant aquests mesos. A grans trets, hem observat que existeixen a la comarca tres grans sectors en els quals el cooperativisme comença a prendre rellevància: els serveis d'atenció a les persones (especialment a persones amb diversitat funcional), el sector de la cultura i les arts escèniques i el sector agroalimentari. Ja existeixen a la comarca projectes potents en aquests sectors i d'altres que tot just s'inicien ara i que hem pogut acompanyar. En aquest sentit, valorem que l'Ateneu Cooperatiu hauria de generar propostes d'acompanyament expert en aquests sectors d'activitat i generar espais d'intercooperació, transferència i aprenentatge mutu entre els nous projectes i el projectes consolidats.

És una dada rellevant el fet que la creació de cooperatives a la comarca estigui en decreixement i que la major part de les cooperatives que es troben actives es van crear fa més de 20 anys (un 38% de les 56 cooperatives). Després d'aquests primers mesos de treball al territori hem pogut comprovar que les accions destinades a la sensibilització i la creació de cooperatives en el territori eren escasses, i que els emprenedors/es desconeixen el model i les seves oportunitats. És més, les cooperatives ja constituïdes també mostren una manca de coneixement de les

potencialitats del model cooperatiu i dels recursos que aquest els pot oferir. En aquest sentit, podríem dir que en alguns casos són cooperativa des de fa molts anys, però no fan difusió de model ni tampoc fan ús de tots els recursos propis del cooperativisme, en la major part dels casos per falta de coneixement i d'assessorament expert. Caldria generar accions concretes d'acompanyament i difusió entre les cooperatives ja existents per tal que entrin en contacte amb tot el que el model els pot oferir i també per treballar el sentit de pertinença i la cohesió i valors del propi model.

El teixit cooperatiu de la nostra comarca està poc enxarxat. Tot i que hem vist que una part de les cooperatives participen d'alguna plataforma o xarxa, ho fan principalment per compartir coneixement i recursos, i no es tracta de xarxes locals. No existeix a la comarca un grup identitari que aplegui les iniciatives i treballi pel desenvolupament de l'ESS al territori, com podria ser per exemple un grup local de la XES, entre d'altres. En aquest sentit, cal afegir que des de l'Ateneu Cooperatiu hem detectat que la comarca estaria simbòlicament dividida en tres grans zones: la zona de la Riera de Caldes i Mollet del Vallès, la zona més propera a Granollers i rodalies, i el Baix Montseny. Al voltant d'aquests tres nuclis hi trobem projectes que podrien fer de baula per iniciar un reconeixement de les entitats i treballar per construir plegades accions per promoure xarxa en el territori. Creiem que, en aquest sentit, l'Ateneu Cooperatiu actua com a catalitzador i com a facilitador per tal que les cooperatives es coneguin i d'aquesta manera poder generar una xarxa a nivell comarcal, sobre tot pel que fa a possibilitats d'intercooperació entre elles. Aquesta part serà un dels objectius principals de la segona edició de l'Ateneu.

Hem observat que en la major part de les cooperatives hi ha una mancança d'elements de gestió empresarial i de millora de la pròpia activitat econòmica. Estem parlant d'eines que impacten en qualsevol de les àrees a tenir en compte en el desenvolupament empresarial cooperatiu: eines de gestió econòmica, de gestió de la comunicació, de gestió de la governança, d'eines de creixement i planificació de futur, etc. També, com dèiem anteriorment, eines i recursos del propi moviment cooperatiu que podrien sumar a la seva consolidació, com per exemple el finançament ètic, les subvencions públiques i programes formatius, eines específiques de comunicació i formació, etc.. Les cooperatives, com a empreses que són, han de buscar solucions també a les circumstàncies del mercat. La informació, la formació i l'acompanyament per a la millora empresarial i la consolidació de les seves entitats ha de ser prioritari també per elles, tot i que és cert, com elles mateixes expressen, que el dia a dia les absorbeix i que sovint aquests elements no es tenen en compte. Per tant, l'Ateneu Cooperatiu té una tasca important a desenvolupar per la consolidació del teixit del territori, actuant com a catalitzador no només de xarxes locals i intercooperació, sinó treballant per oferir eines a les cooperatives per tal que puguin ser més fortes i resilients i puguin treure el màxim partit a la seva forma jurídica. La creació de noves cooperatives és molt important, i també ho és treballar per consolidar les existents, que actuen des de fa anys com a motor de generació d'ocupació a la comarca.

El fet que en el DAFO generat en aquesta diagnosi es posi de manifest que la relació amb les administracions no és un element positiu, ens fa pensar que cal treballar també amb les administracions locals el seu rol facilitador de l'ESS al territori. Pel que hem pogut observar en aquesta edició de l'Ateneu Cooperatiu, cal un exercici de reconeixement del sector i de la pròpia administració. És necessari que l'administració local també rebi assessorament, per poder generar actuacions concretes en el territori, per facilitar aquesta relació entre el teixit i l'administració i per generar plegades propostes d'actuació concretes. Tot suma, i per poder construir projectes que responguin a les necessitats del territori cal que l'administració actuï també com a facilitadora. Però per això cal també que el teixit es doni a conèixer i pugui expressar el que necessita. La intercooperació entre administracions i cooperatives també aportarà certa consolidació al teixit i la generació de nous projectes en el marc d'una manera de fer empresa que té en compte les necessitats de les persones i dels territoris.

Ens ha sorprès també la gran quantitat de projectes associatius que hi ha a la comarca i que alguns d'ells es trobin realitzant activitats econòmiques importants i generant llocs de treball estables. És possible que des de l'associacionisme s'estigui donant resposta a necessitats de territori, i que algunes d'elles amb la informació i l'acompanyament necessaris podrien esdevenir estructures empresarials cooperatives que les consolidessin i ajudessin a créixer. En aquest sentit, apuntem que per a la propera edició de l'Ateneu Cooperatiu ens interessaria centrar la propera diagnosi en aquest moviment associatiu, per poder estudiar si des del mateix s'estan donant respostes concretes a necessitats de col·lectius que bé es podrien transformar en projectes cooperatius.

Així doncs, aquesta primera diagnosi ens mostra una realitat concreta i dibuixa un camí ple de reptes per endavant. I amb la força i il·lusió amb la que hem començat a construir aquest espai de trobada que és l'Ateneu Cooperatiu, ara que ja hem començat a caminar, ens disposem a seguir treballant per l'ESS en el nostre territori. Perquè el tot és més que la suma de les parts, i el futur és cooperatiu.

6

Bibliografia

- BELTRAN, R. (2012). Economia Social i Solidària: reflexions i aclariments conceptuals. En A. Peñalver, R. Beltran, & T. Cruz, *Fer el salt: Cooperativisme i Economia Solidària* (pàg. 63-92). Barcelona: Comú i El Grillo Libertario.
- BLANCO, I., BRUGUÉ, Q., NEL·LO, O., & JIMÉNEZ, E. (2015). *Barris i Crisi*. Obtenido de barrisicrisi.wordpress.com
- CARRASCO, C. (2006). La economía feminista: Una apuesta por otra. *Estudios sobre género y economía*, 15 (29).
- GARCIA JANÉ, J., & SÁNCHEZ GRIÑÓ, J. M. (2017). *Guia per mesurar l'Economia Social i Solidària des dels ens locals*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- GARCIA JANÉ, J., VIA, J., & XIRINACS, L. M. (2001). *La dimensió cooperativa*. Barcelona: Icaria.
- JANÉ, J. G. (2012). La economía solidaria no está en paro. *Cultura para la esperanza: instrumento de análisis de la realidad* (86), 9-18.
- MARQUES, J. (2013). Social and Solidarity Economy: Between Emancipation and Reproduction. *United Nations Reserach Institute for Social Development (UNRISD). Occasional Paper: Potential and Limits of Social Economy* (2), 1-13.
- MIRÓ ACEDO, I. (2012). El quart impuls: Cooperativisme_Treball immaterial_Creativitat_Territori. En A. Peñalver, R. Beltran, & T. Cruz, *Fer el salt: Cooperativisme i Economia Solidària* (pàg. 119-129). Barcelona: Comú i El Grillo Libertario.
- MIRÓ ACEDO, I. (2018). Què són i què poden ser els ecosistemes cooperatius locals? *Nexe. Quaderns d'autogestió i economia cooperativa*, 17-25.
- MOULAERT, F., & AILENEI, O. (2005). Social Economy, Third Sector and Solidarity Relations: A Conceptual Synthesis from History to Present. *Urban Studies* (45), 2037-2053.
- RIPESS. (2015). *Global vision for a Social Solidarity Economy: Convergences and Differences in Concepts, Definitions and Frameworks*.
- SUBIRATS, J. (2015). Notes sobre canvi d'època i economia social. Noves polítiques de desenvolupament local? *Diputació de Barcelona*, 10-21.

7

Annex

Nom	Sector d'activitat	Municipi
La Progresiva, SCCL	Comerç al detall	Parets del Vallès
Zona Residencial Sant Josep, SCCL	Activitats relacionades amb l'esport	Llinars del Vallès
Camping Roquetes, SCCL	Càmpings	Vallgorguina
La Gralla, SCCL*	Comerç al detall	Granollers
Depuradora d'Aigües del Polígon Industrial de Martorelles, SCCL*	Captació, portabilització i distribució d'aigua	Sant Fost de Campsentelles
Transporte Trans-Radio, SCCL*	Transports	Mollet del Vallès
Escola d'Infants Quitxalla de Mollet del Vallès, SCCL*	Educació Preprimària	Mollet del Vallès
Puericultura Cardedeu, SCCL*	Educació Preprimària	Cardedeu
Artristras, SCCL*	Arts escèniques	La Garriga
Can Maimó	Restaurants i establiments de menjars	Vilanova del Vallès
Associació de Joguiners Agrupats de Catalunya, SCCL*	Comerç al detall	Mollet del Vallès
Copisteria El Punt, SCCL*	Activitats d'impressió i arts gràfiques	Mollet del Vallès
Los Galindos, SCCL	Arts escèniques	Sant Esteve de Palautordera
Escarlata Circus, SCCL*	Arts escèniques	Sant Esteve de Palautordera
Contrapunt, SCCL*	Edició de periòdics	Mollet del Vallès
J & J Pintura Decorativa e Industrial, SCCL*	Activitats d'instal·lació en edificis i obres	Mollet del Vallès
Escola Bressol del Bosc, SCCL	Educació Preprimària	La Roca del Vallès
Jocadi, SCCL	Activitats d'impressió i arts gràfiques	L'Ametlla del Vallès
SPAI TR3S 2010, SCCL	Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç	Parets del Vallès
Rabassa, SCCL*	Casa de colònies	Vilanova del Vallès
Centre Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç Baix Montseny, SCCL*	Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç	Sant Celoni
Colectivo de Taxis Granollers, SCCL*	Transports	Granollers
Informa't, SCCL*	Reforç escolar	Lliçà d'Amunt

Nom	Sector d'activitat	Municipi
Fem Ecologia de Muntanya al Polell, SCCL*	Alberg rural	Sant Pere de Vilamajor
Espai Assessor, SCCL*	Comptabilitat, tenidoria de llibres, auditoria i assessoria fiscal	Santa Maria de Palautordera
Cafè del Centre, SCCL	Restaurants i establiments de menjars	Caldes de Montbui
JJD Distribucions, SCCL*	Comerç a l'engròs	Granollers
Emprescat, SCCL*	Serveis administratius combinats	Granollers
PR3VENCON, SCCL (Impactum)	Projecte educatiu de seguretat vial	Parets del Vallès
Quesoni, Serveis Integrals per a l'Espectacle, SCCL	Activitats auxiliars a les arts escèniques	Llinars del Vallès
Aplica 2015, SCCL	Instal·lacions elèctriques	Bígues i Riells
Escoleta La Dida, SCCL*	Educació Preprimària	Santa Maria de Martorelles
Aurovia, SCCL	Transport de mercaderies per carretera	Llinars del Vallès
Labor Estudio Legal, SCCL*	Activitats jurídiques	Mollet del Vallès
CAPIVO — Centre d'Atenció a la Primera Infància, SCCL*	Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç	Granollers
El Mirallet, SCCL*	Restaurants i establiments de menjars	Granollers
Escola Ginebró, SCCL	Escola Infantil, Primària, Secundària, Batxillerat, Cicles Formatius i accés al Grau Superior	Llinars del Vallès
Cooperativa 70, SCCL*	Serveis financers	Caldes de Montbui
APINDEP Ronçana, SCCL*	Servei d'atenció a persones amb diversitat funcional	Santa Eulàlia de Ronçana
Escola Sant Gervasi, SCCL*	Escola Infantil, Primària, Secundària, Batxillerat, Cicles Formatius i accés al Grau Superior	Mollet del Vallès
La Magalla, SCCL*	Producció agro-ecològica	Les Franqueses del Vallès (Corró d'Avall)
Naltrus, SCCL	Restaurants i establiments de menjars	Granollers
Red de Transports Integrals, SCCL	Transport de mercaderies per carretera	Lliçà d'Amunt
La Lliçanenca, SCCL	Agrobotiga	Santa Maria de Martorelles

Nom	Sector d'activitat	Municipi
Agrària del Vallès, SCCL	Agrobotiga	Les Franqueses del Vallès (Llerona)
Dinàmics Esports, SCCL	Educació relacionada amb l'esport i activitats recreatives	Llinars del Vallès
Quality Ferreteria Plus, SCCL	Intermediaris de comerç de productes diversos	Parets del Vallès
La Paretense, SCCL	Comerç al detall	Parets del Vallès
Ripotrans, SCCL	Transport de mercaderies per carretera	Lliçà de Vall
Espais Lúdics Àgora, SCCL	Restaurants i establiments de menjars	Sant Celoni
Savia Sabia, SCCL	Activitats recreatives i d'entreteniment	Mollet del Vallès
L'Avern, SCCL*	Restaurants i establiments de menjars	Mollet del Vallès
Dreams Come True, SCCL	Activitats auxiliars a les arts escèniques	Sant Celoni
Llars Socials Vallès, SCCL	Promoció immobiliària	Lliçà d'Amunt
Rai, SCCL	Centre especial de treball	Llinars del Vallès
Grupdem, SCCL	Centre especial de treball	Montmeló

Nota: Les cooperatives marcades amb un asterisc corresponen a aquelles que han participat a les entrevistes individualitzades.

Per a més informació:

Ateneu Cooperatiu del Vallès Oriental

Tel. 693 827 752

info@ateneucoopvor.org

www.ateneucoopvor.org

Twitter: @ateneucoopvor

Organitza:

Promou:

Amb el finançament de:

